

63-7 F
6

Parlamentāriskās
izmeklēšanas kommisijas
akc. sab. „Rīgas Uniona banka”
un „Lats” lietā

ZIŅOJUMS

1930

Fr. Mendez

63-7
6

L
33

PARLAMENTĀRISKĀS IZMEKLĒŠANAS KOMISIJAS

AKCIJU SABIEDRĪBU "RĪGAS UNIONA BANKA" UN "LATS" LIETĀ

Z I Ņ O J U M S

1930.g. 21.februārī 39 Saeimas deputāti uz Latvijas Republikas Satversmes 26.panta pamata pieprasīja iecelt parlamentārisku izmeklēšanas komisiju, sastāvošu no 5 Saeimas locekļiem, ar sekojošiem uzdevumiem:

- 1) lai noskaidrotu, kādā stāvoklī atrodas maksāšanas grūtībās nonākušās sabiedrības "Lats" un "Unionbanka" un kādi valstij paredzami zaudējumi pie šo saimniecisko organizāciju nobankrotēšanas;
- 2) lai noskaidrotu kādos apmēros, kādā veidā un kādos apstākļos ir norisinājusies valsts kredītu piešķiršana "Latam" un "Unionbankai" no Latvijas bankas, gan no citām valsts iestādēm;
- 3) lai noskaidrotu kādi soļi sperti no Latvijas bankas un citām valsts iestādēm, lai nodrošinātu valsti no zaudējumiem, kas var celties sakarā ar "Lata" un "Unionbankas" nobankrotēšanu;
- 4) lai noskaidrotu vai, kādā apmērā un veidā "Lata" un "Unionbankas" vai viņu darbinieku darbībā ir konstatējamas noziedzīgu nodarījumu pazīmes un ja tās būtu, tad kādi soļi ir sperti no valsts attiecīgo iestāžu puses vainīgo personu saukšanai pie tiesas atbildības;
- 5) lai noskaidrotu, kādi vispārīgi valsts soļi būtu sperami, lai nākotnē nodrošinātu valsts līdzekļu pasargāšanu no tamlīdzīgas izsaimniekošanas.

Rīgā, 21.febr.1930.

- 1) F.Cielēns, 2) V.Bastjānis, 3)
- 4) A.Rudevics, 5) R.Dukurs, 6) K.Dēķens, 7) V.Piguļevskis, 8) Ed.Dzelziņš, 9) K.Būmeisters, 10) I.Muižnieks, 11) Ed.Radziņš, 12) Kr.Eliass, 13) A.Veckalns, 14) R.Bīlmanis, 15) P.Zeibolts, 16) Nik.Kalniņš, 17) M.Rozentāls, 18) J.Višņa, 19) J.Celms, 20) N.Maižels, 21) P.Ulpe, 22) A.Petrevics, 23) M.Skujenieks, 24) M.Kallistratovs, 25) M.Lazersons, 26) K.Balodis, 27) F.Menders, 28) M.Nuroks, 29) L.Spoļanskis, 30) J.Vinters, 31) G.Jeļisējevs, 32) J.Korņiļjevs, 33) J.Sterns, 34) A.Kurcijs, 35) J.Opyncans, 36) J.Breikšs, 37) E.Rimbenieks, 38) K.Kirsteins, 39) P.Juraševskis, 40) G.Milbergs."

Tās pašas dienas plēnārsēdē Saeima iecēla PARLAMENTĀRISKU IZMEKLĒŠANAS KOMISIJU akciju sabiedrību "Rīgas Uniona banka" un "Lats" lietā - sekojošā sastāvā: J. Annus, V. Bastjānis, F. Cielēns, H. Dzelziņš, P. Juraševskis. 25.februāra plēnārsēdē Saeima H.Dzelziņa vietā iecēla - J. Ērgli. Komisija uzsāka savu darbību 22.februārī un prezidijā ievēlēja par priekšsēdētāju - P.Juraševski,

priekšsēdētāja biedri - V.Bastjāni, sekretāru - J.Annusu.

Savā darbības laikā no š.g. 22.februāra līdz 3.jūnijam, komisija noturējusi 43 sēdes.

Uzdoto jautājumu vispusīgai nošķaidrošanai komisija noklausinājusi sekojošus Rīgas Uniona bankas un "Lata" valdes, padomes un revīzijas komisijas locekļus un darbiniekus:

A.Kalniņu	- Rīgas Uniona bankas un "Lata" valdes priekšsēdētāju,
A.Kārkliņu	- Rīgas Uniona bankas direktoru-riņotāju,
T.Ulmani	- Rīgas Uniona bankas valdes locekļa vietas izpildītāju,
K.Pauluku	- Rīgas Uniona bankas valdes locekli,
M.Gobiņu	- Rīgas Uniona bankas padomes priekšsēdētāju,
A.Goltu	- Rīgas Uniona bankas padomes priekšsēdētāja biedri,
J.Velēnu	- Rīgas Uniona bankas padomes locekli,
A.Klīvi	- agrāko Rīgas Uniona bankas un "Lata" valdes locekli,
E.Balto	- Rīgas Uniona bankas galveno grāmatvedi,
E.Mauriņu	- Rīgas Uniona bankas ārzemju nodaļas vadītāju,
J.Sīli	- Rīgas Uniona bankas preču nodaļas darbvēdi,
N.Bergu	- Rīgas Uniona bankas darbinieku,
A.Briedi	- "Lata" valdes locekli un Rīgas Uniona bankas revīzijas komisijas locekli,
A.Sodumu	- "Lata" valdes locekli,
K.Zuti	- "Lata" prokuristu,
Āboltiņu	- "Lata" prokuristu,
A.Zēru	- "Lata" revīzijas komisijas priekšsēdētāju,
A.Rušmani	- "Lata" agentu.

Bez tam komisija noklausināja arī vairākas blakus personas.

Tomēr ar personu izteikumiem vien komisija nevarēja atrisināt viņai uzstādīto jautājumu, kālab atzina par vajadzīgu izdarīt revīziju "Lata" darbībā un grāmatvedībā. Šai jautājumā "Lata" valde ne labprāt nāca pretim komisijai. Tā vispirms atrunājās ar valdes priekšsēdētāja A.Kalniņa saslimšanu un vilcinājās ar atbildi.

Pēc vairākkārtējiem atgādinājumiem A.Kalniņš un A.Briedis š.g. 7.martā paziņoja, ka "Lata" valde piekrīt revīzijai no Finanču ministrijas vai Latvijas bankas, bet ne no izmeklēšanas komisijas puses. Tā kā komisija ar šādu priekšlikumu nevarēja apmierināties, tad viņa lūdza Saeimas piekrišanu kārtības ruļļa papildināšanai ar jaunu pantu par izmeklēšanas komisijas revīzijas tiesībām. Saeima šim lūgumam piekrita un papildināja Saeimas kārtības rulli ar 172¹ pantu (Lik.kr. 1930.g. 45). Likuma apspriešanas laikā arī "Lata" valde piekrita komisijas revīzijai. Parlamentāriskās izmeklēšanas

kommisijas uzdevumā "Latu" revidēja Valsts kontroles revidenta T. K r i š j ā ņ a vadībā Finanču ministrijas un Latvijas bankas ierēdņi A. M a r t i n s o n s un A. V i t o l s.

Ar Rīgas Uniona bankas darbību un grāmatvedību komisija iepazinās pēc Finanču ministrijas valsts saimniecības departamenta revidentu revīzijas akta, revidentu ziņojumiem un Rīgas Uniona bankas protokolu grāmatām.

Par lietas vispārējo gaitu un attiecīgo iestāžu rīcību komisijai ziņojumus un paskaidrojumus sniedza:

R. Ivanovs	-	Valsts kontrolieris,
A. Alberings	-	Zemkopības ministris,
V. Rubulis	-	Tautas labklājības ministris,
J. Pabērzs	-	Tieslietu ministris,
A. Kaņepīts	-	Tiesu palātas prokurors,
H. Apsīts	-	Rīgas apgabaltiesas prokurors,
A. Martinsons	-	Svarīgu lietu izmeklēšanas tiesnesis,
J. Celms	-	Latvijas bankas padomes priekšsēdētājs,
K. Vanags	-	Latvijas bankas galvenais direktors,
V. Bandrevičs	-	Latvijas bankas galvenā direktora vietn.,
E. Ozoliņš	-	Latvijas bankas direktors,
J. Mieziš	-	Valsts saimniecības departamenta direktors,
E. Pētersons	-	Latvijas bankas pilnvarotais,
K. Ziemeļis	-	Latvijas bankas vecākais grāmatvedis.

Komisijas darbības gaitā un revīzijās iegūtie materiāli un revidentu ziņojumi atrodami šim ziņojumam pievienotos 3 pielikumos:

1. Akciju sabiedrību "Lats" un "Rīgas Uniona banka" stāvokļa apgaismojums pēc noklausīnāto personu izteicieniem: (izvilkumi no stenogrammām un protokoliem);
2. Izvilkums no akciju sabiedrības "Lats" revidentu ziņojuma;
3. Izvilkums no Rīgas Uniona bankas revīzijas akta.

Pamatojoties uz revīzijas materiāliem un nopratināto personu izteicieniem komisija konstatē:

1. LATVIJAS ATJAUNOŠANAS SABIEDRĪBA "LATS".

"Lata" pārvaldes un uzraudzības organos 1930. gadā bijušas sekošas personas:

- a) v a l d ē: A. Kalniņš, A. Briēdis, A. Sodums (valdes loc. vietas izpildītājs),
- b) r e v ī z i j a s k o m m i s i j ā: A. Žērs, H. Enzeliņš, V. Gulbis, R. Androvičs, J. Blumbergs.

Attiecībā uz "Lata" akciju varbūtējo tagadējo atrašanos pēdējie dati šādi:

a) Akcijas par Ls 180.200.- savā laikā atradušās "Lata" portfelī un nodotas Rīgas Uniona bankai, kur tās atrastas revīzijas sākumā. Pie akciju izlaidšanas šīs akcijas bijušas ieskaitītas K/S "Latvijas Dārzs", Ārējās tirdzniecības a/s, Aug.Briedim, J.Ulmanim un Androvičam.

b) 1929.g. 23.V. akcionāru sapulcē no dalību pēmušām akcijām Latv.Zemnieku banka reprezentējusi 4500 gab. ā Ls 20.- un Rīgas Uniona banka - 3000 gab. - ā Ls 20.-

No valdes 1930.g. 10.februāra protokola Nr.12 redzams, ka valde nolēmusi pieprasīt no akcionāriem nodot savas akcijas "Lata" rīcībā, izsniedzot pretīm sekošām personām - akcionāriem viņu vekselus:

cik akciju saņemt		cik vekseļu izsniegt	
A.Kalniņš	Ls 35.800.-	Ls 21.000.-	
A.Briedis	" 23.000.-	" 14.000.-	
K.Ulmanis	" 28.000.-	" 28.000.-	
J.Ulmanis	" 6.000.-	" 6.000.-	
A.Alberings	" 30.000.-	" 17.000.-	
A.Klīve	" 24.000.-	" 21.000.-	
A.Zērs	" 21.000.-	" 21.000.-	
Latvijas Dārzs	" 92.000.-		nav uzrādīts
Ringmanis	" 4.000.-	" 2.500.-	
Sodums	" 200.-	" 200.-	
Zutte	" 200.-	" 200.-	

Līdz revīzijas beigām "Lats" vēl nebija noslēdzis savas 1929. gada grāmatas un darbības pārskats nebija sastādīts. Tā kā no 1930. gada grāmatām tikai dažās bija izdarīti ieraksti, tad bilanci uz revīzijas laiku nav bijis iespējams uzstādīt un revīzija no sevis izvedusi, kā pēdējo, s-bas tuvinošu bilanci uz š.g. 1.janvāri (piel.Nr.2, lp.5). Analizējot šo bilanci izrādījās, ka daudzus tās aktīva posteņus nevar pieņemt grāmatu vērtībās, jo to reālvērtība ir daudz mazāka, tā: a) dalības naudās figurē a/s "Nafta" akcijas, "Linu centrāles" un "Malienas Zemuļa" pajas, kas ieģrāmatotas to nominālā vērtībā; b) akcijās, tāpat nominālā vērtībā, skaitās Rīgas Uniona bankas akcijas par Ls 404.000.-, Latvijas Zemnieku bankas - par Ls 70.400.- un Ārējās tirdzniecības a/s - par Ls 96.874,92; arī šo vērtspapīru kursu nevar pieņemt al pari; c) daļa no saņemtiem vekseliem jāatzīst par tādiem, kur to izrakstītāju un žirantu maksāšanas spējas neatbilst izdotām saistībām; d) debitoru lielākas summas uzskatāmas par apšaubamiem parādiem.

Ņemot visus šos apstākļus vērā, revīzija nākusi pie slēdziena, ka "Lata" bilanci par reālu nevar uzskatīt, mēģinājusi izdarīt bilan-

ces novērtējumu un rezultātā uzstādījusi tuvinoši reālu bilanci, kas noslēdzās ar deficītu apm. Ls 1.328.000.-. Atvelkot no šīs summas sabiedrības pašas kapitālus, paliek nesepti ap Ls 746.000.-

Deficīts nav radies tikai pēdējā gadā, bet sākums tam novērojams jau iepriekšējos gados un tikai izvairoties no zaudējumu norakstīšanas, tas bilancē nav izpaudies (piel.Nr.2, lp.5-11).

Revīzijā noskaidrots, ka "Lats" savus maksājumus pārtraucis š.g. 5.februārī. Par galveniem apstākļiem, kas veicinājuši "Lata" sabrukumu, uzskatāmi:

- a) pašu kapitālu resp. apgrozības līdzekļu trūkums; "Lata" akciju kapitāls skaitas Ls 500.000.-, no kuŗiem nereālizēti Ls 180.200.- un ar vekseļiem nomaksātas akcijas par Ls 128.900.-, pie kam šos vekseļus akcionāri termiņos apmaina pret jauniem. Tādā kārtā patiesais pamata kapitāls ir tikai Ls 190.900.-;
- b) pārāk plašā banku kredītu izmantošana, pāri par 2 milj.latu, pie kam čeku kredīts Rīgas Uniona bankā vien 1929.g. izmaksājis Ls 77.538,10;
- c) neizdevīga apgrozības līdzekļu ieguldīšana svešos uzņēmumos un akcijās (Rīgas Uniona bankā, Zemnieku bankā, Ārējās tirdzniecības a/s) kopsummā par apm. Ls 600.000.-, kas pēdējos gados "Latam" nav devis nekādu peļņu;
- d) nekustamu īpašumu iegūšana, kuŗi nav rentējušies;
- e) sabrukušu tirdzn.uzņēmumu finansēšana (Ārējās tirdzniecības a/s
- f) lieli tirdzniecības izdevumi, kas uz darījumiem caurmērā sastāda ap 12,7%;
- g) nelabvēlīga tirgus konjunktura pēdējos gados;
- h) kredītu iegūšana izmantojot draudzības vekseļus (sk.piel.Nr.2, lp.11);
- i) taupības neievērošana (pārāk liels darbinieku skaits un par daudz satiksmes līdzekļu).

Pēc saņemtām no atsevišķām ministrijām, Latvijas bankas un Valsts kontroles ziņām A/S "Lats" no valsts līdzekļiem izsniegtas sekošas summas:

a) Aizdevums labības tirgus regulēšanai no Finanču ministrijas valsts saimniecības departamenta summām Ls 100.000.-, kas nodrošināti ar:

1) Rīgas Uniona bankas garantiju	par Ls	100.000.-
2) Latvijas atjaunošanas s-bas "Lats" solo vekseliem	" "	100.000.-
3) obligācijām vērtībā	" "	101.691.-

b) Linu iepirkšanas avansi no linu monopola rīcības kapitāla kopsummā par Ls 44.000.-, kas nodrošināti ar:

1) Rīgas Uniona bankas garantiju	par Ls	44.000.-
2) <u>2 galvošanas rakstiem, ko parakstījuši Aug.Kalniņš, A.Klīve un A.Alberings un kuriem pieder lauku nekustami īpašumi</u>	" "	60.000.-

Bez tam linu iepirkšanas avanss izsniegts Ārējās tirdzniecības a/s, kuŗa pārgājusi "Lata" īpašumā, Ls 7.500.- apmērā, kas kopā ar soda naudām sastāda Ls 7.806,50 un nodrošināts ar Rīgas Uniona bankas garantiju par Ls 8.000.- un Ārējās tirdzniecības a/s solo vekseliem tādā pat summā.

c) No Ārējās tirdzniecības a/s savā laikā izsniegtā bij.Apgādības ministrijas aizdevuma palikuši nenokārtoti, kopā ar uzskaitītiem līdz š.g. 1.VI. procentiem Ls 47.283,11, kas nodrošināti ar:

1) Rīgas Uniona bankas garantiju par visu parāda summu,
2) Ārējās tirdzniecības a/s izrakstītiem un A/S "Lats" žirētiem vekseliem par Ls 51.000.-

d) Pēc 1929.g. pavasara sēklas piegādes līgumiem Zemkopības ministrijai pienākas no "Lata" par sēklas vedumu Ls 2.433,89. Šīs summas un varbūtējo Valsts kontroles uzrēķinu segšanai Zemkopības ministrijas rīcībā atrodas Rīgas Uniona bankas galvojums par Ls 10.000.-

e) Uz 1929.g. 16.novembra līguma pamata Zemkopības ministrija izdevusi "Latam" avansu linsēklu piegādei Ls 29.997, kas nodrošināti ar Rīgas Uniona bankas garantiju.

f) Zemkopības ministrija aprēķinājusi sabiedrībai "Lats" soda naudu par agrāko līgumu nekārtīgu pildīšanu un sēklas avansa laikā neatmaksu Ls 47.889,78 apmērā, bet lūgusi Valsts kontroli šo summu samazināt līdz Ls 7.614,80, kam Valsts kontrolē vēl savu piekrišanu nav devusi.

g) Ārējās tirdzniecības a/s palikusi Zemkopības ministrijai parādā par lauksaimniecības mašīnām un citiem materiāliem Ls 3.354.09, kāda summa ne ar ko nav nodrošināta.

Visas a līdz g punktos minētās summas skaitījās uz š.g. 21.februari.

h) Latvijas bankā A/S "Lats" uz š.g. 15.februari bijuši sekoši izmantoti kredīti:

1) vekseļu diskonts un spec.tek.rēķ. pret vekseliem	Ls	1.364.719,60
2) aizdevumi pret precēm	"	113.588,82
3) tratu diskonts	"	123.731,60
K o p ā		Ls 1.602.030,02

Pavisam valsts iestādēm un uzņēmumiem "Lats" uz sabrukuma brīdi bija parādā Ls 1.884.794,39.

Līdz š.g. 1.jūnijam galveno parādu kārtošanā, pēc saņemtiem paziņojumiem, darīts sekošais: a) valsts saimniecības departaments protestējis viņa rīcībā esošos nodrošinājumus, labības tirgus regulēšanas lietā paradrakstu izsūdzējis un š.g. 21.maijā uzdots ministrijas juriskonsultam vērst piedzišanu pret nodrošinājuma obligācijām, bet Ārējās tirdzniecības a/s lietā parāda raksts iesniegts tiesai spriedumam; b) līnu monopola nodaļa daļu no "Lata" parāda dzēsusi ar iesūtītiem līniem, bet nenokārtoti palikuši Ls 29.277,68 un nodaļa protestējusi garantiju, bet galvošanas raksti vēl nav iesūdzēti; Ārējās tirdzniecības a/s parāds samazināts līdz Ls 6.781,34, Rīgas Uniona bankas garantija protestēta un nodota piedzišanai; c) Latvijas banka parādu kopsummu paguvusi samazināt līdz Ls 1.134.506,25; šī parāda nodrošināšanai pašlaik Latvijas bankas rīcībā ir dažādas vērtības par Ls 1.517.219,01; lai nodrošinātos pret zaudējumiem Latvijas banka, pēc stāvokļa noskaidrošanas saņēmusi ķīlā un arestējusi viņai zināmos šīs A/S brīvos aktīvus.

Attiecībā uz jautājumu par valstij paredzamiem zaudējumiem no A/S "Lats" nobankrotēšanas komisija galīgu slēdzienu nevar dot, jo:

- 1) par Latvijas bankas izsniegto kredītu nokārtošamu pēdējā vēl pati rezultātus nevar novērtēt un atrod, ka patreiz nav iespējams noteikt zaudējumu summu, jo kredīta nodrošināšanai nodotās vērtības atrodās realizācijas stadijā un realizācijas rezultāti ir lielā mērā atkarīgi no likvidācijas veida un dažādiem saimnieciskiem apstākļiem,
- 2) pārējo valsts summu atpakaļdabūšana stāv lielā sakarībā ar Latvijas bankas likvidācijas darba rezultātiem un atkarāsies no tā vai Latvijas bankai izdosies savas prasības pilnā mērā apmierināt, izņemot tos gadījumus, kur aizdotas summas nodrošinātas ar reālām vērtībām.

No komisijas rīcībā esošiem materiāliem izrādījās, ka A/S "Lats" savē darbībā vairākos gadījumos nav ievērojusi likumu un noteikumu prasības, tā:

- 1) "Latam" nav bij. Krievijas lik.kop. X sēj. I daļas 2166.p. 4.pkt. un 2176.p. minēto aukloto grāmatu akciju un par tām saņemto naudas summu ierakstīšanai (sk.piel.Nr.2, lp.1).

- 2) Par II izlaiduma akcijām, pretēji "Lata" statūtu 11.p. piezīmei un finanču ministra 1924.g. 28.V. noteikumiem (V.V. Nr.129 - 1924.g.), nav iekasēta noteiktā virsmaksa un ar šīm summām nav papildināts rezerves kapitāls, ar ko A/S "Lats" nodarīts zaudējums Ls 10.000.- apmērā (sk.piel.Nr.2, lp.1-2).

- 3) Pretēji noteikumiem par akciju un paju rezerves kapitālu (Lik.un rīk.kr. Nr.12 - 1925.g.), "Lats" savu rezerves kapitālu nav ieguldījis valsts aizņēmumu obligācijās vai valsts garantētos vērtspapīros (sk.piel.Nr.2, lp.2).

- 4) "Lats" 1929.gadā saņēmis no valsts līdzekļiem aizdevumu Ls 100.000.- labības tirgus regulēšanai, ko nav izlietojis paredzētam mērķim un nav pat pārņēmis savā rīcībā un tādējādi rīkojies pretēji instrukcijai par valsts aizdevumiem (V.V. 210 - 1929.) un Sodu likumu 607.p. 3.pkt. noteikumiem (sk.piel.Nr.2, lp.17).

- 5) "Lats" izsniedzis aizdevumus, kas statūtos nav paredzēti (sk.piel.Nr.2, lp.18-19).

6) "Lats" daudzos gadījumos pieņēmis mazvērtīgus vai pilnīgi bezvērtīgus draudzības vekselus, kuŗu kopsumma uz š.g. 20.III. sastādīja Ls 1.220.616,89, un tos lielās summās (par Ls 856.332,09) izmantojis, galvenā kārtā Latvijas bankā, apgrozības līdzekļu iegūšanai un savu maksājumu kārtošanai (sk.piel.Nr.2, lp.12). Komisija noskaidrojusi, ka starp šo vekseļu izrakstītājiem ir nepilngadīgas personas, dažos gadījumos tos parakstījušas personas bez kādiem īpašumiem un pārbaudot izlases veidā 7 gadījumos vekseļu izrakstītāju stāvokli caur policijas iestādēm izrādījās, ka 4 gadījumos izrakstītāji pēc uzdotām adresēm nav atrodami un bez tam Latvijas banka izmeklēšanas komisijai paziņojusi, ka daudzos gadījumos vekseļu izrakstītāji nav atrodami vai viņu kredītspējas neatbilst izdotām saistībām. Izmeklēšanā noskaidrojās, ka vienā daļā draudzības vekselus "Latam" piegādājuši speciāli agenti ar apakšagentu palīdzību.

Atbildību par nolaidībām un nepareizībām A/S "Lats" darbībā, kas novedušas "Latu" maksāšanas grūtībās, nes valde un revīzijas komisija.

II. RĪGAS UNIONA BANKA.

Rīgas Uniona bankas pārvaldes un uzraudzības organos sastāv sekošas personas:

a) V a l d ē: A.Kalniņš - no dibināšanas līdz pēdējam laikam nepārtraukti, A.Kārklis - no 1929.g. 11.V. līdz pēdējam laikam, T.Ulmanis - no 1927.g. 7.V. līdz 1929.g. 11.V., kad ievēlēts valdes kandidātos. Šinī amatā darbojies no dibināšanas līdz ievēlēšanai valdē. K.Pauluks - no 1927.g. 7.V. līdz 1930.g. 12.februārim.

b) V a l d e s k a n d i d ā t o s: A.Sodums - no 1927.g. 7.V. līdz pēdējam laikam nepārtraukti.

c) P a d o m ē: M.Gobiņš - no dibināšanas līdz 1930.g. 15.februārim, J.Velēns - no dibināšanas līdz pēdējam laikam nepārtraukti, E.Pavlovskis - no dibināšanas līdz pēdējam laikam nepārtraukti, A.Viļumsons - no 1927.g. 7.V. līdz pēdējam laikam,

J.Ringmans - no 1928.g. 28.IV. līdz pēdējam laikam, A.Golts - no 1929.g. 11.V. līdz pēdējam laikam.

d) R e v ī z i j a s k o m m i s i j ā: A.Briedis - no dibināšanas līdz pēdējam laikam, K.Zutis - no dibināšanas līdz 1929.g. 11.V., J.Krezevskis - no 1928.g. 28.IV. līdz pēdējam laikam, bet kā kandidāts no dibināšanas, E.Pētersons - no 1929.g. 11.V. līdz pēdējam laikam.

Saskaņā ar ierakstījumiem nodrošinājumu grāmatā, Rīgas Uniona bankas akcijas iesniegušas sekošas personas:

Latv.atj.sab."Lats" Ls	200.000.-	A.Alberinš	Ls	2.000.-
A.Kalniņš	" 200.000.-	J.Ringmans	"	2.000.-
Firma "Chr.Backman"	" 164.000.-	K.Zutte	"	2.000.-
A.Kārklis	" 100.000.-	Ed.Pētersons	"	2.000.-
Kr.Backman	" 44.000.-	A.Briedis	"	2.000.-
A/S "Erenpreis & Co"	" 40.000.-	R.Burkevics	"	2.000.-
D.Liepa	" 31.000.-	H.Pētersons	"	2.000.-
J.Zundbergs & b-ri	" 30.000.-	Krezevskis	"	2.000.-
A/S "Limex"	" 18.000.-	A.Freimans	"	2.000.-
Mirkins & Ceitlins	" 10.000.-	J.Eichvalds	"	2.000.-
J.Mikelsons	" 10.000.-	Br.Hermani	"	2.000.-
J.Velēns	" 8.000.-	S.Kameņeckis	"	2.000.-
A/S "Chromo"	" 4.000.-	Kaufmann & Co.	"	2.000.-
M.Lisus	" 4.000.-	E.Pavlovskis	"	2.000.-
A.Klīve	" 2.000.-	M.Gobiņš	"	1.000.-
K.Pauluks	" 2.000.-	Melbārds, M.	"	500.-
T.Ulmans	" 2.000.-	Becker & Co.	"	2.500.-
"Baltmilti"	" 4.000.-			
				<u>Kopā Ls 904.500.-</u>

Līdz Finanču ministrijas revīzijas beigšanai bankas 1929.gada grāmatas vēl nav bijušas noslēgtas un darbības rezultāti nav bijuši izvesti. Noskaidrojies, ka iepriekšējos gados pie peļņas un zaudējumu aprēķināšanas, p.p. attiecībā uz procentu uzskaitīšanu, nav ievēroti pieņemtie grāmatvedības principi un tāpēc gada pārskatos darbības rezultāti nav precīzi attēloti (piel.Nr.3,lp.26).

Revīzijas pirmā dienā, š.g. 12.februārī, Rīgas Uniona banka nodevuse vairākām vietējām kredītiestādēm savu pārdoto čeku nodrošināšanai dažādas vērtības (sk.piel.Nr.3, lp. 4), kas norāda, ka Uniona bankas čeki vairs nav uzskatīti par segtiem. Š.g. 12.februārī banka vēl pārdevusi dažus čekus par š 4.806,48 kopsummā un pēc tam čeku pārdošana pārtraukta (sk.piel.Nr.3, lp.5). Š.g. 15.februārī no Rīgas Uniona bankas korespondenta Equitable Trust Co, New York

sapemta pa telegrafu reklamācija, ka nekavējoties pārvedami
 š 37.000.- Rīgas Uniona bankas čeku apmaksai (sk.piel.Nr.3, lp. 4).
 Rīgas Uniona banka izsniegusi čekus uz ārzemju kredītiestādēm, kas
 Uniona bankai kredītus nav atvērušas un pie kuŗām čeku segšanai va-
 jadzīgās summas nav iemaksātas, tā pie korespondenta Barklay Bank,
 Londonā uz š.g. 12.februāri Uniona bankas konta saldo viņai par labu
 bijis L 17-1-, bet uz to vilkti čeki par L 13.915.14/3 un pie
 Equitable Trust Co. Ņujorkā Uniona bankai par labu bijis uz to pašu
 dātumu tikai š 4.335.-, bet čeki vilkti kopsummā par š 95.554,61.
 Vilkto čeku segšanai varētu vēl pieskaitīt L 5.631.0/o 1, par kādu
 summu banka nosūtījusi inkaso dokumentus (sk.piel.Nr.3, lp. 4).

Uz š.g. 12.februāri bankas provizoriska bilance uzrādījusi
 kopsummu Ls 16.164.502,02. Bilancē ievesti arī dažādi nodrošinājumi
 un to komitenti, avāli un galvojumi, inkaso vērtības un ja tos
 atskaita, tad tīra bilance, novērtējot klientu drošību, samazinātos
 par 5 - 6 milj. latu. Pie izdarītas revīzijas bankas bilance nav
 vērtēta un tāpēc par reālo bilanci spriest nav iespējams. Ka starp
 aktīva posteņiem ir daudz apšaubāmu parādnieku, norāda apstākļi,
 ka atvērtiem un izmantotiem kredītiem daudz gadījumos konstatēts
 nodrošinājumu iztrūkums, kas kopsummā sastāda Ls 4.323.774,13 (sk.
 piel.Nr.3, lp.19). Tāpat arī daži citi aktīvi uzskatāmi par apšau-
 bamiem, tā starp vērtspapīriem ir A/S "Chr.Backman" akcijas nominā-
 li par Ls 100.000.-, kas grāmatoti par Ls 50.000.-, Latv.Zemnieku
 bankas akcijas nomināli un pēc grāmatām par Ls 2.000.- un pašas
 Uniona bankas akcijas nom. Ls 85.500.- - pēc grāmatām Ls 72.000.-,
 arī šinīs posteņos bankas aktīvs uzskatāms par nereālu. Pasīva ban-
 kas kapitāls uzrādīts kā apmaksāts pilnos apmēros, t.i. par Ls
 1.000.000.-; pie revīzijas izrādījies, ka banka atguvis atpakaļ
 savas akcijas nomināli par Ls 185.500.- (grāmatotas par Ls 132.700.-)
 un no pārējām bankas akcijām revīzijas laikā Rīgas Uniona bankas
 portfeli atradušās kopsummā par Ls 804.500.-, pie kam visumā nav
 konstatēts, kādām vajadzībām šīs akcijas pieņemtas un kam katrā ga-
 dījumā akcijas pieder. No augšminētā redzams, ka ārpus bankas re-
 vizijas laikā tās akciju bijis tikai par Ls 10.000.- (sk.piel.Nr.3 -
 lp.22 un 29). Starp pārējiem pasīviem vienu samērā lielu summu

sastāda arī tekoši rēķini ar kopsummu Ls 1.440.453,65. Laikā no š.g. 12.līdz 21.februarim tek.rēķinu kopsumma samazinājusies par Ls 142.946,07 un š.g. 26.februarī caur notāru bijis ienācis pieprasījums apmaksāt divus čekus par Ls 150.000.- un Ls 2.868,45, bet tas līdzekļu trūkuma dēļ nav izdarīts (sk.piel.Nr.3 - lp.29 un 30).

Grūtības cēlās caur parādos iestigušas "Chr.Backman" firmas pārņemšanu un tās darbības turpināšanu, Asares kooperatīva resp. Krafta neizdevīgu kreditēšanu un "Lata" finansēšanu.

Rīgas Uniona bankas rīcībā valsts līdzekļi nodoti vienīgi caur Latviju banku, kuŗa tai piešķirusi dažādus kreditus kopsummā par Ls 6.600.000.-

No augšminētiem kredītiem Rīgas Uniona banka uz š.g. 15.februāri bija izmantojusi sekošus kreditus:

1) par diskontētiem vekseliem un speciāliem tek.rēķiniem pret vekseliem	Ls	1.423.541,37
2) spec.tek.rēķ. pret precēm	"	2.482.231,35
3) tratu diskonts	"	1.244.379,79
4) garantijas	"	1.045.868,32
5) nenokārtots čeks	"	36.827,70
	Kopā Ls	6.232.848,53

Līdz š.g. 1.jūnijam bankas parāds samazinājies līdz Ls 3.456.587,09 un tā nodrošināšanai Latvijas bankas rīcībā atrodās vērtības par Ls 4.067.530,65, bet starp tām skaitās arī vekseļi, kas nodoti tiesu izpildītājiem piedzišanai par Ls 342.504,18 un Rīgas Uniona bankas subgarantijas Ls 847.000.-

Kā Latvijas banka ziņo, viņa, lai nodrošinātos pret zaudējumiem, kas varētu tai celties sakarā ar Rīgas Uniona bankas bankrotu, tūlīt pēc stāvokļa noskaidrošanas nekavējoties saņēmusi ķīlā un arestējusi visus tai zināmos Uniona bankas brīvos aktīvus.

Attiecībā uz jautājumu par valstij paredzamiem zaudējumiem no Rīgas Uniona bankas nobankrotēšanas komisija galīgu slēdzienu nevar dot, jo par Latvijas bankas izsniegto kredītu nokārtošanu pēdējā vēl pati rezultātus nevar novērtēt un atrod, ka patreiz nav

iespējams noteikt zaudējumu summu, jo kredīta nodrošināšanai nodotās vērtības atrodās realizācijas stadijā un realizācijas rezultāti ir lielā mērā atkarīgi no likvidācijas veida un dažādiem saimnieciskiem apstākļiem.

Bez šiem kredītiem valsts iestādes saistījušās ar Rīgas Uniona banku citos darījumos, pieņemot savu pasūtījumu vai darbu izpildījumu nodrošināšanai Rīgas Uniona bankas garantijas. Šādu garantiju uz š.g. 21.februāri bija:

1) Zemkopības ministrijai:			
a)	Latgales lauksaimnieku centralā kooperatīva līguma nodrošināšanai par	Ls	50.000.-
b)	firmai L.Klarks un biedri ārzemju sēkļu piegādes līguma nodrošināšanai	" "	5.000.-
2) Finanču ministrijai A/S "Latvijas Tranzīts" lietā par linu pirkumiem Rīgas Uniona banka izdevusi:			
a)	Zemnieku bankas akceptētas tratas	" "	70.750.-
b)	savu garantiju	" "	60.000.-
3) Galvenās intendantūras pārtikas nodaļai Asares kooperatīva līguma lietā par liellopu gaļas piegādi prasības atlikums sastāda			
		" "	11.337,02
4) Dzelzceļu virsvaldei par dažādiem līgumiem			
		" "	276.650.-
5) Šoseju un zemes ceļu departamentam uz Carnikavas pievedšosejas būvi			
		" "	5.140.-
6) Bez tam sīkākās summās dažām virsmežniecībām, kas nav noskaidrotas.			

Šo garantiju kārtošana atkarāsies no tā, cik solīdi attiecīgie uzņēmēji un piegādātāji savas saistības pildīs.

No komisijas rīcībā esošiem materiāliem konstatējams, ka Rīgas Uniona bankas vadība pielaidusi sekošus svarīgākus bankas statūtu un kredīt- un citu likumu pārkāpumus:

- a) pretēji statūta § 13 p.2^d nosacījumiem pret precēm izsniegti aizdevumi vairāk par 2/3 no preču vērtības (sk.piel.Nr.3 - lp.11 un 19);
- b) pretēji statūtu § 13 p.8 noteikumiem garantijas un avāli nodrošināti ar solovekseļiem, divparakstu vekseļiem un galvojumiem (sk. piel.Nr.3 - lp.12);

- c) vairākos gadījumos kredītu nodrošinājumam pieņemtās obligācijas banka pretēji statūtu § 13 p.15 noteikumiem, bez klienta piekrišanas pārķīlājusi tālāk (sk.piel.Nr.3 -lp.9);
- d) klientiem atvērto blanko kredītu kopsumma pārsniedz statūtu § 14 un kredīta lik. § 19 paredzēto normu un ilgumu, tāpat pārsniegti kredīta likuma § 23 noteiktie maksimālie kredīti vienai personai (sk.piel.Nr.3 - lp.20);
- e) vairākos gadījumos banka, galvenā kārtā no maksāšanas grūtībās nonākušiem klientiem, atpirkusi savas akcijas, ko noliedz statūtu § 29 (sk.piel.Nr.3 - lp.7);
- f) no valdes protokoliem redzams, ka dažos gadījumos pretēji statūtu § 29, banka pieņēmusi savas akcijas klientu parādu nodrošināšanai (sk.piel.Nr.3 - lp.22);
- g) no bilances redzams, ka bankas saistību kopsumma pārsniedz statūtu § 33 paredzēto normu (sk.piel.Nr.3 - lp.1 un 3);
- h) valdes loceklis A.Kārklīņš nav deponējis bankā statūtu § 39 paredzēto akciju daudzumu (sk.piel.Nr.3 - lp.22);
- i) rezerves kapitāls nav saskaņā ar statūtu § 77, ieguldīts valsts un valsts garantētos vērtspapīros (sk.piel.Nr.3 - lp.8);
- k) pretēji kredītu likuma 27.panta noteikumiem izsniegti kredīti valdes locekļiem un bankas darbiniekiem (sk.piel.Nr.3 - lp.36);
- l) izvestas nesegtu čeku operācijas, pārkāpjot likumu par čeku (sk.piel.Nr.3 - lp.3,4 un 5);
- m) valde un padome nav ievērojusi statūtu §§ 43 un 53 noteikumus, jo pielaidušas statūtu neievērošanu;
- n) saņemtos nodrošinājumus banka vienā un tajā pat laikā izlietojusi dažādu savu saistību nodrošināšanai (sk.piel. Nr.3 - lp.8 un 10);
- o) ieķīlātās preces atstātas pašu ieķīlātāju glabāšanā (sk.piel.Nr.3- lp.11);
- p) preces pārķīlātas Latvijas bankā lielākās summās, nekā tās ieķīlātas Uniona bankā (sk.piel.Nr.3 - lp.31);

- r) vairākos gadījumos Latvijas bankā pārķīlātās preces atsvabinātas no Uniona bankas, neizpērkot tās no Latvijas bankas;
- s) no inkaso operācijām iekasētas summas izlietotas bankas saistību segšanai un inkaso dokumenti izsniegti nesape-
mot pretvērtību (sk.piel.Nr.3 - lp.27 un 28).

Atbildība par nolaidībām un noziedzīgiem nodarījumiem, kas pielaisti Rīgas Uniona bankas darbībā krīt uz valdi, direktoru-
rīkotāju, padomi, revīzijas komisiju un atbildīgiem darbiniekiem.

III. KAS SAUCAMI PIE ATBILDĪBAS.

Pēc Parlamentāriskās izmeklēšanas komisijas atzinuma pie
tiesas atbildības saucami:

- 1) A/S "Lats" valde un revīzijas komisija;
- 2) Rīgas Uniona bankas valde, padome, revīzijas
komisija un
- 3) tie "Lata" un Rīgas Uniona bankas darbinieki,
kas pie komisijas ziņojumā minētām nolaidībām
un noziedzīgiem nodarījumiem līdzvainojami.

IV. KOMISIJAS PRIEKŠLIKUMI:

Atbildot uz jautājumu, kādi vispārīgi valsts soļi būtu sperami, lai nākotnē nodrošinātu valsts līdzekļu pasargāšanu no tamlīdzīgas izsaimniekošanas, kommisija liek priekšā:

1) ievest Latvijas bankas statūtos noteikumu, ka padome nevar paaugstināt kredītus pret valdes gribu, ne arī piešķirt kredītus, kurus valde noraidījusi;

2) pie kredītu piešķiršanas Latvijas bankā ievērot kredīta prasītāja kredīta spējas; par kredīta prasītāja kredīta spēju, lietderīgu darbību un pareizu grāmatvedību bankai jāpārlicinas revīzijas vai citā reālā veidā;

3) ievest Latvijas bankas statūtos noteikumu, ka kredīti piešķirami tikai ar kvalificētu balsu vairākumu;

4) pie preču relombarda pārlicināties par uzdoto preču esamību un novērst iespēju preces atbrīvot bez Latvijas bankas ziņas;

5) izdot noteikumus par garantiju un avalu ieskaitīšanu kredītos un to stingrāku kontroli, kā arī par kredītu samēriem;

6) valsts iestādēm pieņemt vienīgi Latvijas bankas vai Latvijas bankā pārgarantētas garantijas;

7) Finanču ministrijai izdarīt bankās biežāki revīzijas, - vismaz vienu reizi divos gados;

8) Finanču ministrijai raudzīties, lai akciju un pamatkapitālus iemaksātu naudā, bet ne ar vekseļiem;

9) izmeklēšanas materiālus nosūtīt prokuratūrai vainīgo saukšanai pie tiesas atbildības.

Priekšsēdētājs P. J u r a š e v s k i s.

Sekretārs J. A n n u s s.

R e f e r e n t s P. J U R A Š E V S K I S.

AKCIJU SABIEDRĪBU "LATS" UN RĪGAS UNIONA BANKA"

STĀVOKĻA APGAISMOJUMS PĒC NOKLAUŠINĀTO PERSONU IZTEICIENIEM.

(Izvilkumi no stenogramām un protokolien).

1. Par maksāšanas grūtībās nonākušo sabiedrību "Lats" un "Rīgas Uniona banka" stāvokli un valstij paredzamiem zaudējumiem.

a) akciju sabiedrība " L A T S ".

A. S o d u m s - "Lata" valdes loceklis - par "Lata" darbību paskaidro: "Es sāku "Latā" darboties 1925.gada beigās. Kad valde mani pieņēma, mans uzdevums bija izskatīt visu lietu pamatīgi un noskaidrot, kur vainas meklējamas. Kad es sāku iedziļināties lietā, es atradu, ka ir pārņemta organizācija - Ārējās tirdzniecības akciju sabiedrība, bijusē čugunlietuve. ... Šinī sabiedrībā mums bija katru mēnesi Ls 2.000.- jāpiemaksā. ... Fabrika bija tādā stāvoklī pārņemta, ka viņa jau bija tuvu pie bankrota. ... Zaudējumi ir visai prāvi, jo mašīnas realizējot iznāks tikai kādi 500.000 rubļu. ... "Lats" vienmēr kāvās ar lielām grūtībām, jo bija naudas trūkums. Apmēram par 380.000 latiem bija protestēto vekseļu ... Bijām spiesti protestēt laucinieku vekseļus..." (stenogr.lpp.122-124).

K. Z u t i s - "Lata" prokurists - paskaidro, ka A.Briedis ļoti reti nācis "Latā" un tikai personīgās vajadzībās. A.Kalniņš nācis retāki uz "Latu", bet sēdējis vairāk Uniona bankā un vienam vai otram prokuristam vajadzējis iet turp. (st.74).

Ā b o l t i ņ š - "Lata" prokurists - paskaidro, ka noteikta atalgojuma "Lata" direktoriem nav bijis. Tas atkarājies no peļņas gada beigās. Varbūt caurmērā 300 latu mēnesī, pie kam visiem vienāds (st.119).

Aug. K a l n i ņ š - "Lata" valdes priekšsēdētājs - paskaidro, ka "nekādas summas Klīvem no "Lata" nav izmaksātas. Ja kaut kas viņam pēdējā laikā izmaksāts, tad droši vien no tā, kas palicis pāri no tiem laikiem, kad Klīve bija "Lata" valdē" (prot.lpp.97).

"Lats" drīzā laikā sāks atkal strādāt. ... Arzemnieki izrāda pretīmnākšamu, ar mieru dažu parādu atlaist, bet grib iestāties "Latā", grib, lai viņiem ļauj uzturēt vienu cilvēku valdē. Domāju, ka tas ir tikai apsveicami. ... Latvijas banka neparedz, ka caur "Latu" viņai varētu nākt kādi zaudējumi, jo vekseļu rediskonts "Latam" ir bijis 1.250.000. Uz "Kurzemes Lauksaimnieks" ir pārnesti 150.000.- lati. ... Vekseļu rediskonts nodrošināts "Latam" ar Ls 249.000.- mantām... Latvijas bankai iedota vekseļu nodrošinājumam pilnvērtīga obligācija uz "Lata" namu par 100.000 latiem. ... Starp vekseļiem Latvijas banka no savas puses vienu daļu uzskata par tādiem, kuri nebūtu bijuši droši. Tādi ir: "Mālienas Zemturis" - 64.000 latu, "Latvijas Dārzs" - 57.000 latu, "Sēklas audzētavas sabiedrība" - 12.000 latu un "Ārējās tirdzniecības sabiedrība" - 66.000 latu. ... pie vekseļu rediskonta ir speciāls nodrošinājums klāt - 300.000 latu." (st.226-228).

A. A l b e r i ņ g s izteic: "Latā" no 1928.gada, kad uzņēmos zemkopības ministra pienākumus, es kājas nespēru. Un kad man to pārmeta: - "Tu esi iegājis ministrijā un neliecies ne zinis" - es teicu: - "Jā, tā tas ir un es par "Latu" negribu neko zināt". No "Lata" visi parādi, arī agrākie, tika nesaudzīgi piedzīti." (pr.100-101).

A. Žērs - "Lata" revīzijas komisijas priekšsēdētājs - paskaidro: "ka viņš revīzijas komisijā darbojas, sākot ar "Lata" di-
dināšanas dienu. Pamatīgas revīzijas taisītas sakarā ar gada noslē-
gumu. Iztrūkums nav novērots. Nodaļas no centra revīzijas komisi-
jas nav tikušas pārbaudītas un tā kā tās strādājušas ar zaudējumiem,
tad pacelts jautājums par viņu likvidēšanu. Uz nodaļu revīzijām, cik
zināms, valde sūtījusi savus cilvēkus un nebūšanas tur nav konstatē-
tas. Pēdējos trijos gados arī centrs strādājis ar zaudējumiem un di-
vidende netika maksāta. Ja arī būtu bijusi brutto peļņa, tā visa vā-
ka norakstīta zaudējumos par protestētiem vekseliem. Bet nelūkojoties
uz to, aktīvā vēl palika protestēti vekseli. Protestētos veksēļus arī
piedzina. Tomēr nācās tos arī pagarināt un beigās viss veikals pār-
vērtās par parādu prolongācijas veikalu. Vekseli galvenām kārtām dis-
kontēti Latvijas bankā." (pr.49-50).

Al. Kārklīnš - Rīgas Uniona bankas direktors-rīkotājs
izsakas: "Latam" maksājumi nāca arvien klāt, sākot jau ar pagājušā
gada aprīļa mēnesi. ... "Lata" operācijas dienu no dienas vairāk sa-
režģijās un tagad tas nevar vairs savus parādus nomaksāt. Radās pirmie
protesti. Tagad stāvoklis ir sekojošs. Uz precēm, kuŗas trūkst un uz
izdotiem čekiem ir apmēram 600.000 latu; uz garantijām ārzemniekiem
būs kādi 500.000 lati. Bez tam vēl ir rediskontēti vekseli. Kādi tur
būs zaudējumi, pagaidām grūti noskaidrot; jo nevar zināt, cik ienāks.
Rediskontēts vekselu par 480.000 latu. Šīs summas radījušas grūtības.
... "Lats" nevar maksāt un tur ir tas lielais robs, apmēram uz 1 1/2
milj. latu. ... Summas nāca tik lielos apmēros, tā kā grūti bij kon-
trolēt, tikai vēlāk Uniona bankai radās šaubas, ka pastāv kādi sarež-
ģījumi. (st.59-60).

K. Zutis - "Lata" prokurists - paskaidro, ka pagājušā
gada vasarā stipri zaudēts uz raušiem un kliļām, arī rudziem, jo š.g.
februārī tie bij jāpārdo par 100 rubļiem pudā (st.70). "Lats"
nonācis tādās grūtībās tālab, ka vienā pašā februārī bijis jāsamaksā
apmēram 200.000 latu (st.67). "Galvenā grūtība bija tā, ka bij jā-
samaksā par precēm, kuŗas vēl nebija pārdotas. Lielākā daļa bij iekā-
lāta Uniona bankā, bet no turienes pārķilātas uz Latvijas banku.
Uniona banka lika priekšā mums pārķilāt. Mēs pārķilājām daļu Latvijas
bankā, kur tas bija vienkārši izdarāms; grūtāki pārķilāt citā bankā.
(st.68)... Pēdējos 4 gados protestēts lauksaimnieku vekselu pāri par
400.000 latu, no tiem 137.000 lati norakstīti zaudējumos." (st.69)

A. Briedis - "Lata" valdes loceklis - paskaidro:
"kur ir kredītlietu operācijas, tur vienā laikā var būt vairāk operā-
ciju un otrā mazāk. Kā viss tas sagadījās, to es nezinu. ... Mums
bija kredīti Uniona bankā, no kurienes nevarējām dabūt, kādēļ nevarē-
jām pildīt tās prasības, kas bija vērstas pret mums. So prasību ne-
pildīšana izsauca to, ka mēs nevarējām dabūt turpmākus pagarinājumus.
Ja nebūtu bijis sastrēgums, tad mēs būtu dabūjuši pagarinājumu." (st.103)

Al. Kārklīnš izteicās, ka arī Alberings vēlējies li-
dzēt "Latam". ... "solīja no Zemkopības ministrijas "Latam" priekš
parādu nomaksas vismaz 500.000 latu, ja ne vienu miljonu latu ...
pagājušā gada augusta vidū. Par to man stāstīja pa priekšu Kalniņa
kungs, bet es tam neticēju. Tad viņš mani saveda kopā ar Alberinga
kungu, kuŗš apstiprināja, ka 500.000 būs katrā ziņā, ja ne viens mil-
jons. ... Šī summa neienāca. Alberinga kungs aizbrauca uz ārzemēm,
ja nemaldos uz Poliju!" (st.321-322).

Āboltīnš - "Lata" prokurists - paskaidro, ka jo pla-
ši "Latam" bij attīstītas draudzības vekselu operācijas. "Lata" noda-
las parasti parādnieku veksēļus neprotestē, jo citādi protestēto vek-
selu portfelis būtu stipri pieaudzis. Tikai, ja ir žirants, mēs pro-
testējam. (st.118)

"Lats" 1928.un 1929.gadā peļņas nedeva, neizmaksāja arī tantje-
mas, dividendi un proviziju (st.118).

"Lata" centrale parasti ik mēnešus uzaicina nodaļas nokārtot
darījumus par precēm. Jelgavas nodaļa ir palikusi Ls 56.000.- parādā

izstāvošu preču veidā. 11.februārī parāda segšanai tika piesūtīti 62 vekseļi. Kad otrā dienā grūnatvodis no Jelgavas ziņoja, kādā ne-parastā kārtā šie vekseļi cēlušies, tad vekseļi tika atdoti atpakaļ. Jautāts, vai devuši rīkojumu ņemt arī draudzības vekseļus, Aboltiņš teic: "Tā kā nodaļām nebija iespējams sagādāt iztrūkstošo naudu, tad mēs likām arī tos ņemt." (st.118) un pastiprina, ka zinājuši par draudzības vekseļu ņemšanu.

Revīzijas gaitā noskaidrojies, ka "Lata" vekseļu portfeli figurē par lielākām summām draudzības vekseļi par apmēram 800.000 latiem. Rūjienas nodaļā šādu vekseļu skaitoties par 125.000 latiem, Limbažu nodaļā - par 36.000 latiem un Jelgavas nodaļā - par 60.000 latiem. Figurē arī Ārējās tirdzniecības s-bas un "Malienas Zemtura" izdotie draudzības vekseļi. Ir bijušas sevišķas personas, kas šādus draudzības vekseļus piegādājušas. Šīs personas ir: Arturs Rušmanis - Zemkopības ministrijā, Martiņš Priedīts un Avners Brešcs - "Lata" šādu nodaļas bij darbinieks. ... Gandrīz visi "Lata" vekseļi diskontēti Latvijas bankā un Rīgas Uniona bankā. Mājās portfeli "Latam" vekseļi ir tikai par apmēram Ls 50.000.-

T. K r i š j ā n i s - Valsts Kontroles revidents - "Lata" draudzības vekseļu lietā paskaidro: "par šiem vekseļiem interesējas arī Jelgavas izmeklēšanas tiesnesis Bārs, kuram "Lata" valde iesniegusi visu draudzības vekseļu sarakstu. No saraksta redzams, ka uz š.g. 1.martu draudzības vekseļu bijis pavisam kopā par apmēram 800.000 latiem. A.Rušmanis piegādājis, galvenām kārtām, laucinieku vekseļus par Ls 256.606.-. Avners Brešcs Rīgas vekseļus - par apmēram Ls 45.000. No "Lata" grāmatām redzams, ka A.Rušmanis regulāri saņēmis dažāda lieluma izmaksas, kas jāved sakarā ar piegādāto vekseļu daudzumu ... Rušmanim pag.gadā izmaksāts: augustā - Ls 185.-; septembrī - Ls 210.-; oktobrī - Ls 96.-; novembrī - Ls 413.-; decembrī - Ls 553.-. Tā šādā kārtā Rušmanim līdz šim laikam izmaksāti Ls 3.866.-" (pr.79).

A. B r i e d i s izsakās: "Ja veikalvedim nav naudas par izdotām precēm, protāms, jāgādā vekseļi. ... Par visiem sīkākām nodarījumiem nodaļās es kā valdes loceklis neesmu varbūt informēts. Tur darbojās prokuristi, uz kuriem mums ir pilnīga palāvība." (st.108)

Uz jautājumu: Vai privāti, ārpus valdes sēdēm Jūs esat runājuši ar valdes locekļiem par draudzības vekseļu pieņemšanas veidu un kārtību, -

A. S o d u m s - "Lata" valdes loceklis - atbild: - "ir, kungi, lietas, par kuriem nemēdz runāt." (st.309).

A. R u š m a n i s paskaidro, ka viņš strādā Zemkopības ministrijā kā papildu darbinieks pie sēklas fonda lietām un saņem 181 latu (pēc XI kat.) algas mēnesī. (st.289-302). "Latā" A.Rušmanis tieši nav kalpojis, bet ņēmis gan no pēdējā kartupeļus komisijā. Pavisam pārdevis apmēram 2.000 pudu kartupeļu un, rēķinot caurmērā 30 sant. komisijas uz puda, saņēmis par šo operāciju apmēram Ls 600.-. Draudzības vekseļus piegādāt "Latam" pāris gadus atpakaļ Rušmani uzaičinājis Adolfs Klīve, kas Rušmanim pazīstams no agrākiem laikiem. A.Klīve teicis, ka laucinieku vekseļi esot protestēti, tos nevar atgrozībā laist un tāpēc lai izpalīdzot ar draudzības vekseļiem. Agrāk A.Rušmanis bijis turīgs cilvēks, bet pēc kokzāģētavas bankrota, kurā viņš bijis līdzīpašnieks, viņš pazaudējis visu savu mantu un vēl iekritis parādos. Tekošām operācijām jau agrāk no "Lata" aizņēmis naudu, bet, kad sakarā ar bankrotu to nav varējis atdot, - izrakstījis draudzības vekseli par apmēram Ls 1.500.-. Tagad "Lats" šo vekseli protestējis. Lai "Latam" izpalīdzētu, viņš tam nodevis savas sievasmātes un arī māsas vekseļus. Vekseļus devuši arī Zemkopības ministrijas papildu darbinieki U... F... Rušmanis vekseļus ņēmis arī no H.S... un A.S... Tomēr vekseļu lielāko daļu Rušmanim piegādājuši viņa apakšagenti - Nikolājs Pavārs, kāds Benke un Pospelovs. Pēdējais pag.gadā nobraucis uz Brazīliju. Nekādu atbildību par vekseļu piegādāšanu A.Rušmanis no "Lata" nav saņēmis, nedz arī tādu maksājis

vekselu izrakstītājiem. Daži gan par vekselu izrakstīšanu prasījuši atlīdzību, bet uz to viņš nav iegājis. Vekselu blankas un markas devis "Lats". Vekseli doti, lai izpalīdzētu "Latam" sakarā ar zemnieku vekselu noprotēšanu, jo uz "Latu" kā sabiedrisku iestādi bijusi pilnīga palāvība. Vekselu izrakstītāji, galvenām kārtām, interesējušies, vai tikai vekseli nokļūst "Lata" rokās un tāpēc viņš izdevis attiecīgas apliecības, ka vekselus nodos "Latam", kurš tos termiņā izpirks un izrakstītājiem zaudējumi nebūs jācieš.

Naudas izmaksas "Lats" Rušmanim izmaksājis gan kā avansu uz komisijas rēķina, gan arī vienīgi tamdej, lai izpalīdzētu grūtos apstākļos. Viņš naudu atdošot, kad būšot labākos apstākļos. Zemkopības ministrijā Rušmani ieteicis Alberings.

Par kādu summu Rušmanis vekselus nodevis, viņš nezina, nezina arī, vai to starpā ir fiktīvi vekseli, bet viņš gan vekselu vācējiem atgādājis, ka tādus vekselus nedrīkst dot.

Starp vekselu parakstītājiem personu ar nekustamu īpašumu nav, bet šīm personām ir dzīvokļu iekārtas. Rušmanis vekselus galvenām kārtām vācis starp studentu organizācijas "Rustikana" locekļiem, kas palielākai daļai ir Zemnieku savienības biedri un starp Zemkopības ministrijas papildu darbiniekiem. (pr.79-80).

Apakšagentam Pavāram un Benkem Rušmanis solījis gādāt vietas (st.293-294).

A. K l i v e paskaidro, ka "Lata" draudzības vekselu lietā viņam nekas nav zināms. "Rušmani pazīstu no seniem laikiem, bet ar "Lata" draudzības vekseliem man ar viņu nekas nav bijis. Tagad Rušmanim apstākļi grūti, bet varbūt agrāk, kad viņam piederēja nams, viņš man kādu vekseli ir devis. Ari vietas lietā Rušmanis nav pie manis griezies. Ir gan sūdzējies par grūtiem apstākļiem un es viņam esmu ieteicis meklēt kādu nodarbošanos." (pr.93).

Ā b o l t i ņ š paskaidro, ka Rušmanis bija "Latam" parādā 2.000 latus; kad viņš termiņā nemaksāja, tad vekselus protestēja. Lai pagarinātu parādu, Rušmanis sāka gādāt svešus vekselus par lielāku summu. Tā Rušmanis sāka piegādāt draudzības vekselus un to viņš darīja bez atlīdzības, tikai aiz labvēlības. (st.312).

A. A l b e r i n g s izsakās, ka "runa par to, itkā es būtu Rušmani uzaicinājis Zemkopības ministrijā, ir pilnīgi no gaisa grābta. Agrāk es viņu nepazinu. Ierēdņu pieņemšanu izdara lauksaimniecības pārvalde. Dažreiz, kad griežās pie manis, es lūgumus nosūtu ar atzīmi, bet citu reiz arī bez uzraksta. Par Rušmana attiecībām ar "Latu" un kaut kādu vekselu gādāšanu neko nezina. Kad biju "Lata" valdē, es Rušmani nepazinu." (pr.101).

Mozeš V... paskaidro: "Mans sievastēvs strādāja A/S "Lats" ādu noliktavā un lūdza mani parakstīt šai sabiedrībai draudzības vekselus. Kad vēlāk vairs negribēju rakstīt, tad teica, ka laidīs agrāk izrakstītos protestā. Es prasīju, lai vekselus termiņā izpērk un tad Sodums man parakstīja sevišķu zīmi, ka tos patiešām termiņā izpirks. ... kad š.g. 1.martā vajadzēja izpirkt vienu vekseli par Ls 1.000.-, man nācās pašam to pagarināt, nomaksājot 50 latus. Es tirgojos ar augļiem un sviestu, bet veikals iet vāji. Pie vekselu piedzišanas no manis nekā nebūtu ko ņemt. Pavisam "Latam" esmu izrakstījis vekselus par apmēram Ls 8.500."

Augusts Š... paskaidro: "Vekselus es devu savam znotam... Esmu parakstījis 5 vekselus; par kādu summu - nezina. Nekādu īpašumu man nav. Ko samaksāt vekselus, man nav. Dzīvoju pie bērniem un nekādas mantas man nav."

Anšis S..., 19 gadus vecs, .. gimnazijas skolnieks, paskaidro: "Man Rušmanis stāstīja par protestētiem zemnieku vekseliem un ka viņu vietā vajadzīgi draudzības vekseli. Tad es arī tos izrakstīju. Mantas man nav.... Pēc vekseliem Rušmanis bija atnācis pie manis mājās.... Parakstīju vienā reizē vairākus vekselus, pēc tam devu pagarinājumus."

Teodors F..., students, paskaidro: "Vekselus devu aiz zimpatijas, jo pazinu "Lata" darbiniekus Sodumu un Āboltiņu. Strādāju Zemkopības ministrijā kā papildu darbinieks. ... Vekselus "Latam" devu caur Rušmani. Īpašuma man nav un vekselu piedzišanas gadījumā ko maksāt nav." (pr.82-83).

Mārtiņš P... paskaidro, ka "personīgi pazinis "Lata" vekselu nodaļas vadītāju Āboltiņu, bijis aizņēmis no tā 62 latus un uz Āboltiņa lūgumu izrakstījis draudzības vekseli "Latam" par Ls 1.500.- Bez tam viņš sagādājis arī 3 tādus pat vekselus no saviem draugiem." (pr.80).

V. B a s t j ā n i s kommisijas 14.marta sēdē ziņo, ka "pilsoni R.Skrastiņš, J.Lācis, T.Švalbe, P.Reišulis un "Lata" veikala kalpotāja M.Zvaigzne ar saviem parakstiem apliecinājuši, ka veikalvedis Čuriņš izspiedis no viņiem par prāvām summām draudzības vekselus.

Augšminēto paziņojumu iesniedzēju vārdā, R.Skrastiņš vēl ziņo, ka līdzīgā kārtā esot iegūti arī vēl vairāku citu pilsoņu vekseli. Vekselus izdevuši arī: 1) Ernests Dīriķis, kurš ir nepilngadīgs, kas veikala vadītājam bij zināms, jo min.Dīriķis kalpo kā komijs, - par apm. Ls 3.500.-; 2) veikala apkalpotājs Pēteris Putiņš par apm. Ls 6.000. uzdodamies par kādas lauku pusmuižas īpašnieku; 3) veikala vadītāja kundze par apm. Ls 1.400.-, parakstoties kā kāda Olga Kārklīnš.

Pēdējā laikā minētās personas no akciju sabiedrības "Lats" saņēmušas ar š.g. 2.janvari datētus paziņojumus, ka viņu vekseli ir draudzības vekseli un "Latam" pret viņiem nekādu prasību nav. Paziņojumus parakstījuši: "Latvijas Atjaunošanas Sabiedrība Lats" (Sodums, Āboltiņš) un Limbažu nodaļas vadītājs."

Ievērojot to, ka šajā lietā saskatāmas noziedzīgu nodarījumu pazīmes, komisija nolemj augšminētos paziņojumus nosūtīt tieslietu ministram (pr.67).

A. R u š m a n i s paskaidro, ka naudu no "Lata" viņš saņēmis ne kā atlīdzību par vekselu piegādāšanu, bet kā izpalīdzību, kad tiks uz ceļa, tad atkal atdos (st.292 un 295). Rušmanis iestājiēs Zemkopības ministrijā pag.gada 22.februārī. Viņš pats griezies pie Alberinga un aizrādījis uz grūtiem apstākļiem un lūdzis, vai nevar viņam apgādāt kādu vietu. Alberings to arī apsolijs. Pēc kāda laika viņš piezvanījis uz mājām. Tā ticis pienemts Zemkopības ministrijā (st. 290). Zemkopības ministrijā Rušmanim papildu darbinieku ieteicis Alberings, citus ieteicis Grāvis. Vekselus viņš piegādāja jau pirms iestāšanās Zemkopības ministrijā (st.301).

S o d u m s saka, ka viņš nav interesējies par vekselu izrakstītāju mantas stāvokli (st.308). Rušmanis pārdevis dažādas preces un bijuši dažādi noteikumi (st.303).

A. A l b e r i n g s, sakarā ar A.Kārklīņa apgalvojumu, itkā "Lats" ārzemju labību nodevis par vietējo, paskaidro: "Ir bijuši gadījumi, ka dažas firmas mēģinājušas nodot ārzemju sēklas par vietējo. Bet tiklīdz tas nāca zināms, tādas lietas tika nekavējoties pārtrauktas. Ar "Latu" ir bijuši strīdi labības provu un mitruma dēļ. Ar "Latu" bij gadījums, kad vienreiz pēc strīdus viņa labību atzina par ārzemju labību un tad to noraidīja. Labību bij ļoti grūti izšķirt un var pielaist, ka viena otra firma varēja kādu mazāku daudzumu ārzemju labības nodot." (pr.101).

A. K ā r k l i ņ š izssakas: "'Lats" saņēma 300.000 latu 1928. gada rudenī vietējās sēklas uzpirkšanai pret Uniona bankas garantijām. Faktiski bez drošībām. Šo naudu iemaksāja uz Uniona bankas tekoša rēķina un tā skaitījās kā garantiju nodrošinājums. Bet "Lats" neizlietoja šo naudu labības iegādāšanai, bet maksāja citus parādus. ... Protams, ka tagad "Latam" bija iztrūkums un to labību nevarēja nopirkt. Tomēr daļa naudas palika un daļu labības viņš pirka uz kredīta. ... Viņš iekīlāja šo labību Uniona bankā par 60% un pirka atkal jaunu labību. Uniona banka aiziet pēc naudas uz Zemkopības ministriju, bet nevar dabūt. Vairākas partijas labības nodotas tādā veidā. Sakarā ar to rodas liels iztrūkums, jo "Lats" nodeva arī to labību, kas bija iekīlāta Uniona bankā. Šis robs bija jāpilda un tas iet uz Uniona bankas rēķina. (st.328-329).

A. K a l n i ņ š paskaidro, ka "Lata" auto viņš lietojis maz, jo braucis ar "Lloida" mašīnu, bet uz agrākās darbības pamatiem ar "Lata" mašīnu braucis A.Klīve (pr.96).

A. K l i v e paskaidro: "Ar "Lata" auto esmu braucis, arī pēdējā laikā. To man deva, jo esmu "Lata" dibinātājs un pirmais valdes loceklis. No "Lata" esmu pakāpeniski izņēmis savu palikušo algu apmēram 7.000 latus". (pr.94)

b) RĪGAS UNIONA BANKA.

Viens no lielākiem Rīgas Uniona bankas akcionāriem bij firma "Chr. Backman".

A/S "Chr. Backman" pārdotas akcijas Ls 126.000.- par Ls 113.000 (pēc Rīgas Uniona bankas 1928.gada 7.jūnija protokola) (pr.110).

A. Kārklīņš paskaidro: "Firmai Backman par iepirkto ogleņiem ... vienmēr bijuši lieli iztrūkumi. Kad es biju bankā, bija atnākušas pāris partijas no Dancigas un tad arī trūka ogles. ... bij saradies tā, ka iztrūkums Backman firmā pēc Uniona bankas grāmatām iztaisīja naudā Ls 1.160.000.- un bez tam vēl bij garantijas par 8 25.000.- un 7.000.- Tas viss itkā bij zaudēts uz ogleņiem. ... Bez tam vēl aktīvā bij 109.000 latu vekselos no citiem debitoriem. ... bija vēl veci parādi un nāca jaunas garantijas klāt. Šīs garantijas bij terminētas uz 6 mēnešiem. Visas uz reizi Uniona banka nevarēja samaksāt. Tās prolongēja un Latvijas banka deva tālāk garantijas. Šis Backman firmas parāds bij man zināms jau pie iestāšanās bankā un bij pilnīgi noskaidrots, jo aizrādīja, ka vienīgās grūtības Uniona bankai raža šie sarežģījumi ar Backman firmu. Citas firmas grūtības nerada. Šo firmu ir arī mazākums ... Es izstrādāju projektu un griezos pie Latvijas bankas dēļ paskaidrojumiem, kādā stāvoklī atrodas Uniona banka attiecībā uz to parādu nokārtošanu. Latvijas banka trātes samaksāja un lika priekšā Uniona bankai nomaksāt katru mēnesi zināmu summu ... 8.000 latu. ... To Uniona banka no savas peļņas, kārtīgi strādājot varētu segt 5 gadus. ... bet tad nāca vēl citas lietas klāt un tās sagrāva šo banku. (st.323-324).

Kalniņa kungs ... reizē bija Uniona bankā un "Latā" priekšsēdētājs. Kalniņa kungs teica, ka "Lats" ir jāglābj, tad arī Uniona banka būs dzīves spējīga. Paskaidroja, ka grūtības ir pārejoša parādība sakarā ar lielām labības operācijām. Tikai vēlāk izrādījās, ka avanss gan ir saņemts, bet naudu nevarēja dabūt. Es paskaidroju Kalniņa kungam, ka Uniona bankai nav līdzekļu segumam.

"Latam" kopā ar apakšorganizācijām bija akciju vairākums, tā kā patiesībā viņš bija saimnieks." (st.329)

A. Kalniņš, uz jautājumu, kādos uzņēmumos viņš vēl piedalās, paskaidro: "Es piedalos vēl "Latvijas Lloidā", varbūt vēl kādā sīkākā uzņēmumā... "Cislas" nodibinājās jau sen atpakaļ. Kāda francužu savienība gribēja būvēt dzelzceļus, stacijas, tiltus un visu ko. Pilsētās namus. ... Viņi.. griezās, lai dotu kādas personas no šīs puses... Es biju minēts un mani ielika. Mūsu pienākums bija tas, ka ... mūs sasauca uz pirmajām sēdēm. Ko viņi gribēja, to darīja. Gala iznākums bija tas, ka 2 - 3 gadus šie 25.000.000 bija cauri. ... Inženieru pēma dzelzceļu tiltus un ēkas būvēt, bet mūžīgi pazaudēja. ... Tagad nosolīta tiltu būve Daugavpilī, ... Man tur patiesībā nekāda loma nav, tikai daudz maz pa draugam, lai tās saites galīgi neizputinātu. ... Hoffa uzņēmumos es skaitījos par direktoru Valmieras šaursliežu dzelzceļā, ja tas ir Hoffa uzņēmums." (st.234).

Par Uniona bankas valdes un citu iestāžu darbību Aug.Kalniņš izsakas:

"Direktors-riņotājs bij Kārklīņa kungs, valdes priekšsēdētājs - es - Augusts Kalniņš. Par saistošiem darījumiem rakstījām protokolus. Es lūdzu ierēdņus, lai visi darījumi tiktu ierakstīti, jo citādi var nokļūt neērtā stāvoklī. Visas lietas izspriestas un izšķirtas valdes sēdēs. Lielie aizņēmumi tika privāti pārrunāti un valdes protokolos nav redzami. Es aizgāju uz banku pēc iespējas, - katru dienu nebiju. ... Tenis Ulmanis sēdēja vairāk. Viņam beidzamā laikā bija darīšana ar precēm, ... Ulmanis bija preču virspārzinis." (st.225).

T. Ulmanis paskaidro, ka skaitoties kā Rīgas Uniona bankas valdes locekļa kandidāts... "No augusta mēneša viņam uzdots uzraudzīt un kontrolēt Uniona bankā iekārtotās preces un maksāts algas 300 latu mēnesī. Ar precēm banka sākusi strādāt pag.gada pavasārī, kad kā direktors-riņotājs pieņēmts A.Kārklīņš. ... bankas

Senātors M. G o b i ņ š paskaidro: "Es sastāvu Uniona bankas padomē par priekšsēdētāju jau no pašas bankas dibināšanas. Man pēc statūtiem ir pienākums tikai pārraudzīt bankas darbību, priekš kam tiek noturētas sevišķas sēdes. ... Revīzijas tika noturētas arvienu pirms gaidāmās kārtējās sapulces sasaukšanas. ... Es uzpēmos pārbaudīt garantijas un speciālus tekošus rēķinus. ... Konstatēju, ka dažām iestādēm izdotas pārāk daudz garantijas, kurām nav pietiekoši drošību. "Latam" ir daudz tādu garantiju. ... Padomes uzdevums bija pārbaudīt vai valdes darbība nerunā pretim statūtu noteikumiem. ... Es pie galīgas skaidrības netiku, tomēr mans galīgais slēdziens bija tāds, ka pietiekoša drošība nav. ... Konstatēju, ka ir atklāts speciāls tekošs rēķins par ļoti lielām summām bez kaut kādas drošības. ... Sakarā ar to man iznāca saruna ar Kārklīņu Uniona bankas direktoru-rīkotāju. ... Viņš man atbildēja, ka "Latam" ... mēs esam spiesti dot tāpēc, ka ja viņš... maksājumus nepildīs, nāks protesti un viņu var atzīt par maksātnespējīgu. ... Nāks tekošu saistību izpildīšana, par kurām mēs esam garantējuši. Viņš mierināja, ka mēs ceram dabūt kredītu Latvijas bankā pret precēm un pret drošībām. ... Valde bija ierosinājusi jautājumu Latvijas bankā par tāda kredīta atļaušanu. ... Šis jautājums Latvijas bankā izšķirts negatīvi. ... Stāvoklis bija jāatzīst par ļoti kritisku. ... Man Pauluks pa telefonu ziņoja, ka viņš izstājies no valdes sastāva, jo neatrodot par iespējamu tani laikā būt par juriskonsultu iestādē, kurai var rasties pārpratumi un sarežģījumi rēķinos ar Latvijas banku. Ievērojot to, es atzīmu, ka man kā tiesnesim būtu jāatstāj tā vieta. ... 15.februārī es izstājos no padomes. ... Kopējas apspriedes nav bijušas ... par kredītu pieprasīšanu Latvijas bankā. Tikai pagājušā gada jūlijā mēnesī mēs pirmo reizi dabūjām zināt, kā piešķirti lielāki kredīti. ... Es novēroju, ka ir dots kā drošība pašas bankas akcijas, kas runā pretim bankas statūtiem. ... Padome dod principiēlus aizrādījumus ļoti maz, jo visa darbība vairāk koncentrēta valdes rokās." (st.134-141).

Prasīts, kālab padome nav skatījusēs lietas, kad konstatēja 4 miljonu iztrūkumu, Gobiņš atbild, ka "pārmetumus var taisīt Latvijas bankai, ka viņai vajadzēja pārbaudīt preces pirms kredīta piešķiršanas" (st.142).

N. B e r g s - Rīgas Uniona bankas darbinieks - paskaidro, ka protokols Nr.361, 1929.g. 11.apriļa, par A.Kārklīņa atsvabināšanu no atbildības par operācijām, kas stāv sakarā ar akc.sab."Lats", akc.sab."Chr.Backman" un firmu Pauls Krafts resp. Asares lauku raž. biedrības darījumiem, bankas izsniegtiem kredītiem šīm firmām, kā arī Čekiem, pieņemts un rakstīts valdes sēdē (pr.109). Kārklīņa laikā protokolus rakstīja nevis valdes sēdē, bet pēc atzīmēm uz dokumentiem.

Jautājumos par "Lata" operācijām Kārklīņš balsojis parasti pret (pr.110).

A. A l b e r i n g s, sakarā ar Kārklīņa izteikto, paskaidro: "Kārklīņš un Uniona banka man vienmēr stipri tālu stāvējuši. Kā mēr es biju ministrijā, domāju, ka Uniona bankā nemaz nebūšu bijis iegājis. Apgalvojums par naudas izgādāšanu ir no gaisa grābts. Kaut ko dot vai izgādāt no Zemkopības ministrijas es nevarēju. Pirmkārt, tas ir neiespējami, otrkārt - par to nemaz nav domāts un treškārt - neviens to arī nav prasījis. Kategoriski un noteikti varu paziņot, ka nekā tam līdzīga nav bijis. Iespaids par Uniona banku līdz pēdējam laikam man bija labs. Ka Uniona banka iesniegusi lūgumu dēļ kredīta neatminos, varbūt kāds ir par to kaut ko garamejot arī teicis. Neatceros, ka man par to būtu bijusi konkrēta saruna ar Aug. Kalniņu. Pēc bankrota gan bij kāda saruna ministru kabineta telpās, kur bija ieradusies kāda delegācija no "Lata" un Uniona bankas, kas solīja aizdevuma vai garantijas nodrošinājumam nodot "Lata" vai Uniona bankas akcijas. Toreiz izsauca arī mani un delegācija teica, ka ministru prezidents atbildējis, ka no šīs lietas nekā nebūs. Delegācijā starp citiem laikam bij Aug.Briedis un Sodums; vai arī Aug.Kalniņš bij, neatceros. Varbūt, ka par šo jautājumu man ir stāstīts, bet ka kāds būtu prasījis manu atbalstu, nevaru pielaist.

Uniona bankas darīšanās es nekad nemaisījos. Kārklīņš zemnieku savienības biedris nav. "Lata" noteicošo vārdu Uniona bankā es gribētu apšaubīt. Es nenoliedzu, ka man nekādas sarunas ar Aug.Kalniņu nebūtu bijušas. Kad tie trači bij, tad viņš man šad tad izteicās: "Va velns, mums grūtības Uniona bankā!" Bet ka tas būtu sakarā ar kāda kredīta izgadāšanu, tas nav patiesība." (pr.100).

Pēc Rīgas Uniona bankas 1930.gada 28.janvāra protokola Nr.571 dir.-rīk. A.Kārklīņš lūdz protokolēt: "Kategoriski protestētju pret neseptiem kredītiem Akc.Sab."Lats", kas jau pārsniedz Ls 600.000.- un bez tam vēl klāt nāk vesela rinda garantiju, kurām tāpat nav kredīta. Akc.Sab."Lats" kreditešana ar čeku operāciju palīdzību ir nepielaižama, kāpēc arī turpmāk atsakos tos parakstīt, jeb dot jel kādus rīkojumus attiecībā uz šo operāciju, kas Uniona bankai citādi pilnīgi nevajadzīga, ja vien nebūtu kreditēts "Lats" bez kāda reāla pamata." (pr. 104)

A. K ā r k l i ņ š izsakās: "Klīve nekādu amatu Uniona bankā neieņem. ... Viņš ir bijis pie valdes priekšsēdētāja. Kādās darīšanās, tas man ir grūti pateikt... apmeklēja ļoti bieži - 3 līdz 4 reizes nedēļā. Dažreiz vienu reizi ... (st.61).

A. K l ī v e par savu darbību Uniona bankā teic: "Ir gadījumi, kad ilgu laiku Rīgas Uniona bankā neesmu bijis. Bet reizēm atkal biežāki esmu iegājis pie Augusta Kalniņa kā pie laba drauga un pazīstama - privatās darīšanās. Pie valdes darbības dalību neesmu pēmis. Kabineta Uniona bankā man nav. Par naudas "izgadāšanu" dabūju zināt no "Sociāldemokrata". Nekādas summas izgadājis neesmu. Par neseptu čeku operācijām man nekas nebija zināms. Taisni otrādi - pēdējā laikā ar Kārklīņa iestāšanos par direktoru-rīkotāju bankas rīcība attīstījās ļoti plaši. Bilanci uzdzina no 2 milj. uz 10 milj.latu. Nopietnāka saruna bankas lietās ar Aug.Kalniņu nav bijusi un tāpēc es nācu pie slēdziena, ka viņš no bankas lietām maz zin. Par bankas lietām ar Kārklīņu bij reiz saruna, kad pirku čeku braucot uz ārzemēm. Tad vēlreiz - kad parādījās laikrakstos ziņa par Uniona bankas trātu melnā biržā. Kad Kārklīņam par to jautāju, viņš teica, ka nezinot un neslavas cēlējus saukšot pie atbildības. Ar Kārklīņu tuvākas attiecības man nebija, jo viņš bija pēc tam, kad iestājās bankā, darbiniekiem stipri negatīvi izteicies pret mani un nelaiķi Meierovicu kā pret finansistiem. Šāds "skrodeļa" papēmiens man nepatika. Uz A.Kalniņa jautājumu par Kārklīņa uzaicināšanu Uniona bankā, atbildēju, ka Kārklīņš taču skaitās par finanču speciālistu, jo ir sarakstījis ievērojamu grāmatu. Sakarā ar lielo kredītu pieprasīšanu no Latvijas bankas, jādama, bij Uniona banka informējusi visus padomes locekļus, kā tas šādos gadījumos parasti darīts.

Nevienā Uniona bankas valdes sēdē dalību neesmu pēmis. Sarunas, ka ja Uniona banka neizdarīs pretimnākšanu "Latam", tad es gādāšu par kredītu slēgšanu Uniona bankai Latvijas bankā, - nav bijis. Esmu gan pastāvīgi teicis, ka vajaga darīt visu, lai lietas ietu ļoti kārtīgi un, šķiet, pat direktoram Ozoliņam esmu sevišķi aizrādījis, ka jāraugas, lai visas preces būtu uz vietas." (pr.93-94).

A. K ā r k l i ņ š izsakas, ka Klīve solījis dabūt 10.000 mārciņu pagājušā gada jūlijā. "Šis apgalvojums dots Kalniņa kunga klātbūtnē. To deva Klīves kungs. Sakarā ar to, ka viņš bija aizvedis labību prom, kas bija iekļāta Uniona bankā. Uniona bankai radās grūtības, jo šī labība bija jāizpērk no Latvijas bankas. Tani pat laikā Uniona bankai bija jāsamaksā par ābolīna sēklām. "Latam" bij jānodod ābolīna sēklas Zemkopības ministrijai, lai pildītu līgumu... Kad garantijām pienāca termiņš, garantijas prezentēja Uniona bankai. Protams, kad vekselus nesamaksāja, vekselus nosūtīja notāram. Otrā dienā ieradās Klīves kungs un prasīja man, ar kādām tiesībām es esmu nosūtījis šos vekselus pie notāra. Es paskaidroju, ka tā ir klientu nauda. No šīs naudas banka bija spiesta samaksāt šo garantiju. Ja banka nav samaksājusi termiņā, šie vekseli jāsaņem pie notāra. ... Viņi man teica, ka man nav tiesības to darīt. ... Kalniņa kungs šos vekselus atsauca. Pateica, ka nauda būs un minēja arī summu." (st.320-321).

A. K l i v e paskaidro: "Piešķirot lielos kreditus Uniona bankas stāvoklis Latvijas bankā tika plaši izdebatēts. Tika norādīts uz nevēlamību, ja banka pārietu ārzemnieku rokās. ... Parasti lielo kredītu piešķiršanas gadījumos valde tikai atreferēja stāvokli un padome taisīja lēmumus. Sakarā ar jautājumu, vai Aug.Kalniņš kādreiz arī sūdzējies par Uniona bankas grūtībām, A.Klīve atbild, ka Kalniņš kādreiz gan izteicies: "Va' velnu! Tagad grūti iet - nauda vajadzīga!" Aleksandra Kārklīņa laikā ... Uniona bankas stāvoklis nekādu šaubu nerādīja. Krachš bija pārsteigums." (pr.94-95).

Aug. K a l n i ņ š izteic par Klīves apmeklējumiem: "Klīve Uniona bankā dažreiz atnāca biežāki, dažas nedēļas atkal nemaz. Sarunas sīkumos negāja, Klīve vispār bija atturīgs, kad grūtības sākās. Kad sāka viņam vairāk iet virsū, viņš paņēma cepuri un aizgāja. Klīvem sevišķas istabas Uniona bankā nebija." (pr.96).

A. K ā r k l i ņ š uz jautājumu: "Kāda loma bij Klīves kungam? Viņš nebija ne bankas valde ne padomē?" - paskaidro: "Viņš bij bankai tuvu stāvoša persona. Agrāk viņš bij bijis direktors-rīkotājs ... pirms Kalniņa. Viņš atsacījās pēc tam, kad Saeima grozīja noteikumus un pieņēma lēmumu, ka Saeimas deputāts nevar būt bankas padomes loceklis. ... pēc formālās aiziešanas no bankas... viņam bij savs kabinets Uniona bankā. ... viņš bankā bieži bij un bij rezervējis sev istabiņu." (st.327).

Par nodrošinājumu A.Klīves speciālam tekošam rēķinam pieņemtas "Lata" un "Latvijas Tranzita" akcijas, kopsummā par Ls 21.800.- (pr.111).

V e l e n s izteicas: "Meierovics nevarēja būt par direktoru-rīkotāju, bet ikdienas vai pāris dienas ieradās. Klīve bija vadītāja vietas izpildītājs... Pēc Meierovica Klīve bija faktiskais vadītājs. (st.164). ... Teica, ka jūrmalā par Meierovica vasarnīcu varot dabūt 3.500.000. ... To pārdeva Birzniekam par 1/4 no minētās summas. Tāpat bija ar Meierovica automobili. Sacīja, ka dodot līdz 1 milj. ... par to dabūja tikai 300.000. Valde bija pilntiesīgs saimnieks Uniona bankas lietās un iecēla arī valdi Backman firmas veikalā. Direktors-rīkotājs bija Golts. Pārējie locekļi - prokurists Mauriņš, Bergs. ... Golta kungu komandēja uz ārzemēm ... Tika taisīts liels ogļu pirkums. Golts ieradās padomes sēdē un ziņoja, ka ogles esot pircis ārkārtīgi labi, būšot milzīga peļņa. ... Lietas tika tēlotas pārāk rožaini... No peļņas nekāds toreiz neiznāca. Aeroplanu fabrika darbojas vēl tagad. ... vēlāk nāca zināms, ka ir nopirkts liels zemes gabals un uz tā ierīkošot aeroplanu fabriku. Šis būves vadību uzņēmas Kibermans un Kārklīņš." (st.165-166).

A. K a l n i ņ š paskaidro: "Klīves kungs vienu otru reizi atnāca un tad man bija ar viņu privātas sarunas. Dažu nedēļu atnāca vienu reizi, dažu nedēļu nemaz un dažu nedēļu trīs reizes atnāca. ... Par Uniona banku izsmelošas sarunas nav bijušas. Vispār viņš aprasījās, kā iet." (st.232-233).

A. K ā r k l i ņ š izteicas, ka Klīves, Alberinga un Kalniņa sarunas notikušas privāti Uniona bankas telpās, protokolētas netika. (st.322).

Uniona bankas ierēdņi nav bijuši disciplinēti. Tā galvenais grāmatvedis B a l t a i s raksturo, ka ierēdņiem "vajadzēja uzklaut mani, bet ļoti maz tas notika, jo sevišķi pēdējā laikā visu varu pārņēma direktors un rīkojās ar saviem ierēdņiem pilnīgi patstāvīgi." (st.235)

K. Z i e m e l i s - Latvijas bankas vec.grāmatvedis - paskaidro: "Es strādāju Latvijas bankā pie preču operācijām. Faktiska natūras pārbaudīšana notika uz vietas, bet darbības revīzija notiek tieši no ierēdņiem Uniona bankā. Vērtības pārbauda Latvijas bankas vairākas personas; mežus pārbaudīja vairāki brāķeri, preces Rīgā pārbaudīja mūsu kontrolieri. ... Līdz šim konstatēts preču vērtības iztrūkums apmēram 1.020.000 latu. ... Pie daļas preču mēs paši konstatējām iztrūkumu. Revīzijas laikā viņi sūtīja mums pieteikumus,

lai noraksta tādas un tādas preces, nedodot segumu. Viņi neformulē to kā iztrūkumu. ... Aizdots uz šīm precēm 612.000 latu. Segts ar jaunām vērtībām - 147.000.- Vērtību nominālā summa ir pavisam cita. Drošības ir dažādas: vekseļi un dažādas preces. Jauni preču pārķilāšanas dokumenti un vekseļi, nominālvērtībā par 200.000 latu, bet novērtēti par kādiem 60.000 latiem. Tur starp citu ir arī "Baltmiltu" vekseļi. Ievērojot dažādus maksājumus, ... neseģtā daļa būtu apmēram 448.000 latu no visa 2 1/2 miljona latu preču kredīta... Tad preces 780.000 latu, uz kurām ir valsts prasība, mežu departamenta prasība. Tas nāk atsevišķi klāt. ... Preces nevar nogādāt Rīgā, kamēr nav samaksāta celma nauda ... mežu departamenta maksājumi - 200.000 latu." (st.281)

S i l i s - Uniona bankas preču nodaļas darbvedis - paskaidro: "Operatīvo daļu pārzināja direktors-riņotājs. Man personīgi nebija nekādas rīcības tiesības... Operācijas noritēja sekojošā kārtā: proti, Uniona bankas attiecības ar preču iekilātājiem, tā būtu operāciju viena daļa, kurai es vistuvāk stāvēju un otra daļa - Uniona bankas tālākās attiecības, kredīta attiecības ar Latvijas banku. Otro operāciju daļu pārzināja direktors-riņotājs. ... Klienti, kas gribēja iekilāt preces un veda sarunas ar Uniona bankas valdi, ar direktoru-riņotāju un kad bija panākta vienošanās, tad direktors-riņotājs deva rīkojumu sastādīt iekilāšanas aktu, pie kam kredītu lielums, izmaksājamās summas katru reizi gāja caur direktoru-riņotāju un ne caur preču nodaļu. Ja kāds no klientiem gribēja daļu preču atbrīvot, tad viņš vai nu maksāja naudu vai deva citas preces pārķilāt, vai arī deva vekseļus, kur atkal pieņemšanas momentu noteica direktors-riņotājs un prece tika atbrīvota. ... Laiku pa laiku direktors-riņotājs sūtīja mūs uz Latvijas banku, lai izdarītu pārķilāšanas operācijas... Par preču iztrūkumu es varētu paskaidrot, ka iztrūkumi nav tādas dabas, ka tur varētu saskatīt kādu patvarību, nolaidību vai izšķērdību. Varbūt bijuši pāris sīkākā atsevišķi gadījumi, ja pacel jautājumu par preču iztrūkumu. Tad tas nozīmē, ka naudas summās, kas ienāca Uniona bankā, direktors-riņotājs nav norēķinājis ar Latvijas banku. Cik es lietu pārzinu, tad speciālas preču izšķērdēšanas vismaz man nav zināmas. ... Ja salīdzina mūsu on call grāmatu stāvokli, kā naudas, tā preču ziņā ar preču faktisko stāvokli uz vietām, noliktavās, mežos u.t.t., tad tur šini momentā nekādu iztrūkumu nav. Visas grāmatas saskan ar klientu faktisko stāvokli.

Cits jautājums ir norēķināšanās ar Latvijas banku, kuŗa neatradās ne manā rīcībā, ne manā pārziņā. Galvenais grāmatvedis sekoja tai lietai un viņam bija savstarpēju sakarību saskaņošana, jo galvenā grāmatā tika vests preču konts zem nosaukuma "tekoši rēķini B". ... Tenis Ulmanis skaitījās kā iekilāto preču virskontrolieris. ... Mežu lietās mums bija viens brāķeris. ... Ja bija meža iekilājumi, vai pilsētā citas preces, tad katrā atsevišķā gadījumā glabāšamu uzdeva vienai zināmai personai, kas parasti bija pats iekilātājs vai no viņa pilnvarota persona. ... Mūsu bankā bij speciāls izziņū birojs. Ne katru reizi par atsevišķu iekilājumu prasīja pierādījumu, vai tas pieder vai nepieder. ... No katrā iekilātāja pašā pirmā dienā pie pirmā darījuma ņēma reverzalu... 7.punktā ir teikts, ka banka neatbild par iekilāto preču daudzumu un labumu, bet gan pats klients uzņemas pilnīgu atbildību par iekilāto precī. Faktisko atbildību mēs nekontrolējam katrā atsevišķā gadījumā. ... Tā kā iekilājumi izsvaidīti pa visu Latviju, tad fiziski nebija iespējams jau iepriekš pārbaudīt. ... Kokus uz kājas neesam pieņēmuši, mēs pieņēmām tikai gatavu materiālu un neatkarīgi no tam, cik iemaksāts. ... Daudzus krediteja pāri par 80, 90 un 100%" (st.245-250).

Uz jautājumu, kādēļ nav kontrolējis grāmatas -

B a l t a i s - Uniona bankas galvenais grāmatvedis - teic: "Es griezoz pie direktora-riņotāja ar jautājumu, bet es taču nevarēju direktoram pateikt, ka viņš rīkojas nepareizi. Tik daudz drosmes man nebija, jo es arī tik skaidri nevarēju domāt, ka ir kādas nepareizības notikušas. Es redzēju, ka ir nenormāli, kā tas parasti nenotiek. Atlikums ir normāls aktīvā, bet es redzēju, ka ir saldo summas pasīvā un tāpēc es gāju pie direktora un aizrādīju,

ka ir tāda parādība un kā tas ir izskaidrojams. Es domāju, ka katrs, kas pazīst Kārklīņa kungu, zinās, ka ar viņu grūti runāt un zinās arī, kā viņš atbild. Viņš tik atbild: "tā lieta ir skaidra, mums ir kredīts, mums ir dokumenti uz inkaso." ... Valdes priekšsēdētājam Kalniņa kungam, es domāju, neesmu neko ziņojis. ... Es pielaižu, ka varbūt esmu runājis par šo lietu un par šo stāvokli pirms tam, bet darīt to pēc tam, kad biju griezies jau pie direktora Kārklīņa kunga, ... tas man liekas, bij pilnīgi nevajadzīgi. Es uzskatu, ka Kalniņa kungs nevar izšķirt. ... Viņš nav kompetents. ... Man bija zināms, ka direktoram Kārklīņam bija diktatoriskas tiesības un nelīdzētu nekāda runāšana ar Kalniņa kungu, kurš par daudz maigs, lai uzsāktu cīņu ar Kārklīņu. ... Mēs arī neredzējām nevienu citu direktoru veselu gadu, kā tikai Kārklīņu. ... Stāvoklis bija tāds, ka ne padome nedz arī valde kādreiz būtu spēlējusi pie mums lomu. Valdes protokolus rakstīja Kārklīņš, jeb lika rakstīt kādam ierēdnim. Protokolus aiznesa uz parakstu. Kad direktors bija, tad parakstīja. Vai valdes sēde notika, to mēs nezinām. Pēc visas gaitas spriežot, mani nostāda grūtā stāvoklī. ... Pēc 5 gadu kopdarbības bankas darbība man bij pazīstama, es Gobiņa kungu pazinu, bet viņš mani nepazīst. ... Es redzēju, ka nav normali. Es nevarēju izejas rast. ... Savā darbā nekā neesmu slēpis. Bilancē esmu ievēdis visus datus pareizi. ... Bilance un pārskati iesūtīti visi, kam pienākas. Kādēļ Finanču ministriju nesauc pie atbildības?" (st.240-243)

Pēc Rīgas Uniona bankas protokola Nr.471 no 1929.gada 24.septembra T.Ulmanis ir uzņēmies bankas iekārtoto mantu uzraudzību un atbildību par to, ka visas iekārtātās mantas atradīsies neaizskārtas, tātad pat laikā uzraugot bankas artefaktus un noliktavas uzraugus. (pr.103).

Rīgas Uniona bankas 1929.g. 23.oktobra protokols Nr.496 satur instrukciju par preču glabātāju pienākumiem (pr.103).

Rīgas Uniona bankas 2 grāmatas. ir tikai kādi 7 protokoli, kam ir svarīgāka interese uz lietu. Pārējos gandrīz vienīgi atzīmētas bankas diskonta operācijas. No protokoliem redzams, ka sēdēs parasti piedalījušies un protokolus parakstījuši Aug.Kalniņš, Al.Kārklīņš un T.Ulmanis. K.Pauluks... piedalījies tikai vienā sēdē. Pēc protokoliem var konstatēt, ka Al.Kārklīņš pret "Lata" veikaliem izturējies viscaur noraidoši, kā arī izteicis savu protestu pret operēšanu ar neseptiem čekiem. (pr.102).

A . K ā r k l i ņ š čeku jautājumā paskaidro: "Čekus izrakstīja uz Backman firmas vārdu, tā jau ir veca tradīcija ... Nezin aiz kādiem motīviem viņi tika rakstīti uz Backman firmas vārdu. ... Izpirkt viņai nav vajadzēja... Ko Uniona bankas priekšsēdētājs diktēja, to Backman firma darīja, uzrādīja čeku un to pārdeva tālāk. Tai laikā, kad es iegāju, Bacalkins aprēķināja 4,75 par 1 dolaru, bet vēlāk, kad šīs operācijas bij mazāk vajadzīgas, kad Uniona banka palika stiprāka, tad maksāja 5 latus. To naudu neņēva Uniona bankai, bet Eksportieru bankai un tā pārveda naudu. ... Čeks tika uzrakstīts uz firmas vārdu, ko "Lats" prasīja... Lai būtu segums, tad "Latam" bij jāgādā, lai nauda būtu līdz tam laikam, kad to vajadzēja segt un Augusts Kalniņš gādāja par to, lai pēc jauna čeka pārdošanas būtu ienākusi nauda, tā kā čeku varētu segt. Augusts Kalniņš to tā jau pirms manis, būdams kā direktors-riņķotājs bija ievadījis. ... Veidu viņš bij tādu nodibinājis." (st.335)

"Kalniņš parakstīja čekus, arī Ulmanis sēdēja klāt. Pauluks kontrolēja un tas bija zināms arī Klīvem, jo vairāki rīkojumi par čeku izgatavošanu notika arī Klīves klātbūtnē. ... Zināja arī "Lata" valde. ... To zināja arī Vanags un Bandrevičs no Latvijas bankas. Tas ir noteikti zināms. To man teica personīgi Vanags un Bandrevičs". (st.337).

N. B e r g s izteic, ka: "Nesepto čeku operācijas bez Kārklīņa ziņas nav jānotiek" (pr.110).

Ka valde zinājusi par neseptiem čekiem, liecina Rīgas Uniona bankas 1929.gada 11.apriļa protokols, kurā parakstījuši Aug.Kalniņš, A.Sodums un T.Ulmanis, un proti:

"2. Direktors rīkotājs ziņo, ka sab. "Lats" resp. uz viņas rēķina izmaksāts, bet no min.sabiedrības nav segti:

izmaksa sab. "Tekā"	Ls	5.492.45
" par auzām	RM	22.141.10
" " "	"	7.364.-
pārvedums uz Stokholmu	W.Kr.	4.833.13
izsniegti čeki	Š	5.967.-
" "	Š	1.653.-

pie kam čeki par RM. 22.141.10, Š 5.967.- un Š 1.653.- no bankas vēl nav segti.

3. Direktors rīkotājs ziņo, ka izdoti kā samaksa par P.Kraftam izdota galvojuma rakstu uz Estländische Komerzbank vārdu par Š 15.000.- čeks par minēto summu, kuŗi vēl nav segti.

14. Uz direktora-rīkotāja lūgumu atsvabina viņu no atbildības par operācijām, kas stāv sakarā ar akc.sab. "Lats", akc.sab. Chr.Backman un firmu Pauls Krafts resp. Asares lauks.raž.biedrības darījumiem, bankas izsniegtiem kredītiem šīm firmām, kā arī čekiem." (pr.114).

Sakarā ar jautājumu B a l t a j a m, vai nav dzirdējis no kāda valdes locekļa, ka Uniona banka rīkojas ar neseptiem čekiem, attīstas sekoša saruna:

"F.Cielēns: Vai Jūs no kāda direktora vai valdes locekļa vai citas personas nedzirdējat varbūtību, ka Uniona banka rīkojas ar neseptiem čekiem?

Baltais - Man te uz to tikpat grūti atbildēt, kā kautkuŗam Jums.

Cielēns: Tā tad ne no vienas personas Jūs neesat dzirdējuši aizdomas, ka Uniona bankas darbībā figurē nesepti čeki?

Baltais - Nākošais jautājums būs, no kā es to esmu dzirdējis? Visā visumā es esmu to dzirdējis.

V.Bastjānis: Jūs cenšaties izvairīties no atbildes. ...

Baltais - Es nevaru atcerēties personu, no kuŗas būtu to dzirdējis. Man radās aizdomas no bilances, ka tas tā ir. Es brīdināju, ka tas tā ir." (st.238).

B a l t a i s uz jautājumu: Vai Jūs neatdūrāties uz to, ka nav segums, ka nav līdzekļi? - atbild: "Atceros gan. Korespondentiem operācijas izvedot... bilances aktīvā vajaga parādīties summām, kuŗas atrodas kā noguldījumi pie ārzemju korespondentiem. Tāds ir parastais stāvoklis. ... Bet kādreiz saldo sāka parādīties pasīvā un par to gadījumu es ziņoju direktoram-rīkotājam, Aleksandram Kārkliņam un nodaļas vadītājam Mauriņam un teicu, ka tas nav pareizi... ka varbūt mums ir izdoti vairāk čeku nekā ir līdzekļu. Man uz to atbildēja: mums ir kredīts ārzemēs, mums dokumenti ir nosūtīti uz inkaso... Tas bija 1929.gada sākumā. ... Visu gadu stāvoklis palika tāds pats. ... Saldo, kas parādījās uz janvāri, varēja segties, bet nākošā mēnesī radās jauns stāvoklis. ... Saldo varēja būt 100 - 200.000 latu, kā kuŗu mēnesi. Dažreiz bija arī mazāk - 20.000 latu." (st.237-238)

A. K a l n i ņ š paskaidro: "Čekus esmu rakstījis, bet cik - to nav iespējams pateikt. ... Viss dibinājas uz savstarpēju uzticību. Pret mūsu direktoru-rīkotāju man bij pilnīga uzticība, jo viņš bij bijis departamenta direktors, sarakstījis lielu nopietnu grāmatu par finanču reformu Latvijā ... bija ļoti darbīgs. ... Man pašam bij tekošs rēķins Uniona bankā, kur esmu licis iekšā visu savu naudu. ... Lai vieglāk tiktu grūtībām pāri, tad vēl dažas dienas pirms sarežģījumiem es noguldīju bankā. ... Čeks uz Equitable Trust Co ..., varbūt, pārrunāts valdes sēdē, bet es nevaru atcerēties." (st.229-230).

Uz jautājumu: Vai neatminaties konkrētu gadījumu, kad Kārkliņš teicis: šis čeks ir nesepts, lai paraksta citi, es lieku priekšā to protokolēt? - Aug.Kalniņš atbild: "Cik es atceros, tāda protokola mums nav. ... Mums neseptu čeku nemaz nebija. Ko varēja runāt par čekiem?" (st.230).

"Ar čeku parakstīšanu bija tā, ka tekošā korespondence un visi dokumenti, kas nāca parakstīšanai, bija uz galda priekšā un tika parakstīti. Tā... ir savstarpēja uzticēšanās darbā. Vienmēr mums ienāca caur kokiem un citām operācijām ārzemes valūta un uz šo valūtu tika rakstīti čeki. Čeki bij vienmēr segti... Tikai ar tiem čekiem izcēlās drusku sastrēgums, kad "Latam" bij lielāki maksājumi ārzemēs, kuri sablīvējās februāra sākumā. Nedaudz dienās bij jānomaksā lielas summas, kuŗas Uniona banka bij garantējusi. Uniona banka bij pārliecībā, ka pats "Lats" maksās. "Lats" atkal bij pārliecībā, ka iztrūkumu samaksās Uniona banka. Tā iznāca, ka tika noprotēstētas saistības tratas. ... Čeki, kuŗus parakstīju, vienmēr bij segti un ne mazākā iedoma nevarēja būt, ka tur varētu būt kaut kas neseigts." (st.226).

T. U l m a n i s - Rīgas Uniona bankas valdes loceklis - paskaidro: "Lieta bija tāda, ka pēc amata, ko es ieņēmu Uniona bankā, man bija jādod paraksti. Čekus parakstīja Kārklīnš, Kalniņš un arī es. ... Man apgalvoja, ka čeki esot segti un esot izgatavoti pareizi. Katru reizi pirms čeku parakstīšanas es informējos vai viņiem ir segums. Es visiem darbiniekiem ticēju, ko man saka..." (st.192-193). Ne angļiski, ne franciski T.Ulmanis nesaprot, bet tikdaudz izšķir, - kas ir mārciņas, kas dollari (st.193).

A. B r i e d i s - Rīgas Uniona bankas revīzijas komisijas loceklis - paskaidro, ka "agrāk viņš bijis revīzijas komisijas priekšsēdētājs, bet tagad tikai loceklis, jo kārtība esot tāda, ka komisija konstruējas tikai tad, kad to sasauc uz revīziju ... kad pieņem darbības pārskatu. Pagājušā gadā revīzijas komisija skatījusi cauri no formālās puses grāmatas un salīdzinājusi tās ar dokumentiem. Viss atzīts par pareizu. Cik A.Briedis atceras, kādā protokolā esot minēts, ka jābūt uzmanīgākiem kredītus piešķirot, jo bijuši daži zaudējumi. ... Revīzijas komisija uzskatījusi, ka viņas pienākums ir skatīt cauri gada pārskatu, bet ne darbību. ... Par nesegtiem čekiem ir bijušas garamejošas runas, kur nevar norādīt ne laiku, ne personu. ... Tas noticis ziemas laikā. ... Valdes locekļi to noteikti nezināja. Man bija saruna ar Ulmaņa kungu. Kad es pārrunāju šīs lietas, kā viņš uz tām skatās, vai viņam nevar būt kāda atbildība, viņš man atbildēja apmēram tā: - "Ja ir paspiests zīmogs zem kāda dokumenta un paraksts, tad arī es viņu droši parakstīju". ... Ar Augustu Kalniņu par nesegtiem čekiem Briedis nav runājis un uz .. jautājumu: Vai ar Kārklīņa kungu par to runājat? - atbild: "Varbūt, mazliet." (pr.52-53).

E. M a u r i ņ š - Rīgas Uniona bankas ārzemju nodaļas vadītājs - izsakas: "Vai izdots neseigts čeks no Uniona bankas, to es nezinu. Kad rakstījām čekus, pie korespondentiem bija priekšā segumi. Nesegtie čeki iznāca tikai beidzamās dienās, tā kā bankai nebija iespējams kārtot rēķinus ar mūsu korespondentiem. ... Londonā mums ir priekšā inkaso dokumenti, apmēram 1000 mārciņu maksājums." (st.128). Tomēr beidzot atzīst, ka 15.000 dollaru čekam izrakstīšanas laikā nav bijis seguma (st.129), bet Mauriņš izskaidro to kā pirmo gadījumu (st.131).

E. P ē t e r s o n s - Latvijas bankas pilnvarotais - paskaidro: "Čeks par 15.000 dollaru, par kuŗu "Baltmiltu" preces izpirktas... ieģrāmatots kā vērtība. Uz "Baltmiltu" konta viņš vēl nebija pārvests... Šī čeka vērtība vēlāk bija ieskaitīta "Baltmiltu" kontā. So memoriāli bija parakstījis Kārklīnš. Kad es to konstatēju, es uzstājos: kā viņš to var darīt, un ziņoju savai priekšniecībai. Priekšniecība ziņoja prokurātūrai. Tad šī summa tika pārnesta no preču konta uz pārējošām summām. ... Bija minēts, ka šis čeks tiek dots parāda segšanai no "Baltmiltu" puses." (st.288).

V. B a n d r e v i č s - Latvijas bankas direktors - paskaidro, ka Latvijas bankai no bilancēm ir redzams, ka bankām ir nostro konti ārzemēs, bet kādās ārzemju bankās šie konti atrodās, tas nav zināms. Arī Uniona bankai vēl pašā pēdējā laikā atradusies ārzemēs valūta par 6.309 latiem. Ja Uniona bankai Latvijas bankā

bij piešķirti tik lieli citāda veida kredīti un bija redzams, ka bankai ir arī noguldījumi ārzemēs, tad viņas sīkos čekus nebija iemesla nepirkt. Uniona bankas iekšējā darbība Latvijas bankai nebija zināma. Lieli čeki no Uniona bankas nav pirkti un čekus pārkot vienmēr i Mauriņam, i Kārklīnam ir noprasīts, vai tie ir segti. A.Kārklīņa apgalvojums, itkā Uniona bankas nesegto čeku lietas būtu bijušas zināmas K.Vanagam un V.Bandrevičam, - nav patiesība. ... Čeku summas Rīgas Uniona bankai vienmēr ieturētas minimālās robežās un nav laistas pāri par 9.000 dollariem." (pr.108-109).

No Rīgas Uniona bankas 1936.g. 10.janvāra protokola Nr.556 redzams, ka 11.janvārī atlaists no vietas kāds ierēdnis par to, ka paņēmis sab."Lats" akceptu \$ 5.000 un aiznesis uz "melno biržu" (pr.104).

K. V a n a g s - Latvijas bankas galvenais direktors - paskaidro: "1929.gada 19.janvārī tiešām saņemta Equitable Trust Company of New York telegramma, ka vienam Uniona bankas čekam nav seguma. Latvijas banka tūlīn pa telefonu ziņoja to Uniona bankai un pēc tam atkārtoja to rakstiski. Tān pašā dienā Uniona banka rakstiski atvainojās (prot.pielik.Nr.19), ka radusies kļūda valūtas nodaļas vadītāja Mauringa pēkšņās saslīmšanas dēļ darba laikā, kas nav devis iespēju saņemt no viņa visus dokumentus nokārtotā veidā. Līdz ar to banka paziņojusi, ka viņa jau šodien (19.janvārī) telegrafiski pārvedusi uz Ņujorku ne tikai iztrūkumu, bet visu summu - \$ 3.000.-. 23.janvārī banka saņēmusi telegrammu no Ņujorkas, ka lieta nokārtota (prot.pielik.Nr.20 un Nr.21). Uniona bankas čekiem Latvijas banka piegriežusi sevišķu vērību un tie Latvijas bankā nav sasnieguši augstas summas. Čeku normas svārstījušās no 7 - 10.000 dollariem. Līdzīgi gadījumi kā Uniona bankai, ar retiem izņēmumiem, ir nākuši priekšā gandrīz visām bankām. Lieta tā, ka viņas segumu uz attiecīgo banku gādā turp pēc čeka izdošanas. Pēc augšminētā sarežģījuma Latvijas banka Uniona bankas čekus kādu laiku nemaz nepirka. Ņemot vērā tomēr, ka Uniona bankai darījumi ar ārzemēm, piemēram ar Krieviju, norisinājās un eksporta dokumenti bij, čeku pirkšanu pamazām atjaunoja. Līdzīgi gadījumi nākuši priekšā ļoti drošām bankām. Latvijas bankas paziņojumā Uniona bankai ir ieviesusies kļūda: vārdu "protesta akts" vietā jābūt "paziņojums" Ja čekam nav seguma, tad tādos gadījumos ārzemju bankas to nodod notāram, kurš sūta paziņojumu. Tikai, ja čeks netiek nokārtots un ja atsūta svinīgu protesta aktu, tad čeku uzskata par protestētu. Sajā gadījumā atsūtīta tikai notice." (pr.106-107).

Sakarā ar V.Bastjāņa jautājumu, K.Vanags paskaidro, ka sevišķa uzmanība Uniona bankas čekiem piegriežta tamdēļ, ka Latvijas bankas valde Uniona bankas operācijas uzskatījusi par plašām. (pr.107).

A. K a l n i ņ š paskaidro: "Ar A.Kārklīņu sarunājamies bieži par bankas darīšanām. Gadījumu, kur Kārklīņš būtu licis kaut kādu tratu protestēt, bet es kā valdes priekšsēdētājs to būtu licis atsaukt, neatceros." (pr.96)

K. Z i e m e l i s - Latvijas bankas vec.grāmatvedis - paskaidro: "Tādi fakti, ka klients izpircis Uniona bankā un Uniona banka preces atbrīvojusi, bet mums segumu nav ienesusi, ir notikuši bieži. Oficiāli mēs vēl neesam konstatējuši, cik viņi ienesuši nomaksas, bet prokurora vēstulē ir minēti tie gadījumi, kur Uniona banka ir atbrīvojusi, bet mums nav iemaksājusi. Kad prokurors vedis izmeklēšanu, tad viņš uz to atdursies, jo mēs uzskatām to kā iztrūkumu." (st.283).

A. K ā r k l i ņ š paskaidro: "Uniona bankā bij iekļāti mākslīgie mēsli un "Lats" varēja dabūt no Uniona bankas tikai 60%. Bet nu bij interese kā "Latam", tā Uniona bankai, lai mākslīgo mēslu iekļājums pārietu uz citurieni. ... vienu daļu pārveda uz Latvijas banku. Interese bij tāda, ka privātās bankas maksāja 80% no preču vērtības. Otra lieta bij tā, ka "Lats" nemaksāja % par visu laiku. Mēs bijām ieinteresēti, lai mēs no tā tiktu vaļā... Viena daļa aiz-

gāja uz Tirdzniecības-rūpniecības banku, bet par otru partiju "Lats" pieprasīja, lai izdara pa priekšu atbrīvošanu. ... Es atteicos bez samaksas atbrīvojumu dot. Tad viņš bija piedabūjis Kalniņa kungu un Ulmaņa kungu, un šos mākslīgos mēslus atbrīvoja pret speciālu rakstu. Iekūlāja Biržas bankā. ... visu naudu, ko viņš saņēmis, viņš paturēja sev." (st.340-341).

"Garantija bija izdota Kraftam par speka piegādi Latvijas armijai. Savā vārdā Krafts nevarēja strādāt tāpēc, ka viņa vekseli bija protestēti. Tāpēc viņš izveda šo piegādi kādas Asares lauksaimniecības biedrības vārdā. Viņš strādāja kā šīs sabiedrības pilnvarnieks. ... Protams, speki viņš nemaz nebija iepircis, bet naudu saņēma. Garantija bija jāmaksā Uniona bankai. Bez tam viena garantija uz gaļas piegādi. Ari šo piegādi viņš nepildīja, tikai daļu. 6.000 latu samaksāja, bet daļa palika nesamaksāta. Tāpat agrākos laikos Kraftam izsniegta garantija kā avanss koku iepirkšanai priekš telefona stabiem. Līgums bija slēgts ar kādu Francijas firmu un izdota garantija par 3.000 mārciņām. Krafts nevienu koku nav iepircis, tikai naudu saņēma, bet Uniona bankai bija jāsamaksā... Tālāk kāda garantija par 150.000 latu - arī to Uniona banka samaksāja. Bez tam garantija par kādu auzu iepirkumu priekš Rīgas apriņķa pašvaldības, apmēram 14.000 latu liela; Krafts bija auzas nopircis, saņemto naudu iebāzis kabatā, bet Uniona bankai nācās šo garantiju samaksāt." (st.324-325).

"Pārrunāts privātās sarunās ar valdes locekļiem par šīm garantiju lietām neskaitāmas reizes, kā valdes sēdēs, tā arī privāti, vismaz savas 30, 40 reizes. ... Citi valdes locekļi teica: nu, ja tā ir iznācis, ko tur var darīt. Ja vajaga maksāt, neko nevar darīt, jāmaksā vien ir." (st.326).

"Kenigsbergā iepirkto labību "Lats" pārdeva un Uniona bankai nemaksāja nekā" (st.330-331).

A.Kārklis nepratināts divas reizes, pie kam abreizējas liecības visumā nesakrīt. Uz attiecīgo jautājumu par to, Kārklis paskaidro, ka A.Kalniņš viņam aizrādījis neizpaust bankas noslēpumus. (st.341).

2. Kādos apmēros, kādā veidā un kādos apstākļos norisinājusies valsts kredītu piešķiršana.

a) Kādos apmēros piešķirti kredīti.

"Lata" saistības.

K. V a n a g s - Latvijas bankas galvenais direktors - paskaidro: "Lata" saistības š.g. 17.februārī Latvijas bankā bij: valūtas daļai 124.000 ls, aizdevumu daļai - 113.000 ls un diskonta daļai - 1.360.000 ls. "Lata" galvenā saistība ir diskonta vekseli (st.9).

"Kredīti atvēlēti "Latam" sākot ar 1921.gada 22.decembri-10.000 latu; 1922.gada 22.aprīlī - 60.000 latu; 1922.gada 23.aug. - 60.000 vekselu diskonts, mākslīgo mēslu vekselu diskonts. ... Pavisam iztaisa 130.000 latu. .. 9.jūnijā 1923.gadā - 110.000 latu apmērā. ... 1923.gada 8.novembrī no diskonta komisijas atvēlēti 160.000 latu, padomē šī summa apstiprināta 1923.gada 15.novembrī. Diskonta komisija atvēlējusi 1924.gada 4.jūnijā 400.000 latu. Valde šo summu nav atbalstījusi, bet padome tomēr apstiprinājusi 200.000 latu lielu summu. 1925.gada 6.maijā diskonta komisija atvēlējusi 400.000 latu, valde atbalstījusi 200.000 latu un padome šo summu apstiprinājusi. 1925.gada 15.augustā atvēlēti 500.000 latu. ... padome piešķirusi 300.000 latu. 1926.gada 23.martā diskonta komisija piešķirusi "Latam" 275.000 latu. ... Valde to noraidīja, bet padome piešķīra 80.000 latu. Tā tad pavisam līdz tam laikam atvēlēti 1.180.000 latu. ... Galu galā "Lata" kredīts Latvijas bankā iztaisa 1.355.000 latu. (st.11-12).

Par kredītu piešķiršanu, ņemot vērā apgrozības bilanci un akciju kapitālu, Latvijas bankas galvenais direktors K. Vanags paskaidro: "Sākumā mēs pastāvīgi piegriezām vērību akciju kapitālam, lai visas saistības atrastos zināmā attiecībā pret akciju kapitālu. ... Skatījāties, cik ir paša un cik sveša kapitāla. ... Tika arī analizēti un priekšā celti bilances posteņi. ... Vienā otrā gadījumā vadījās no attiecīgā uzņēmuma stāvokļa, vadītāju soliduma. ... Uz 1. janvāri 1924. gadu akciju kapitāls bija tikai 100.000 latu. Uz 1. janvāri 1925. gadu - 500.000 latu. ... Pašu kapitāls bija 573.000 latu, t. i. 500.000 akciju kapitāls plus rezerves kapitāls. Sveši kapitāli bij 1.400.000 latu. Pēc šiem datiem valdes uzskats kļuva negatīvs." (st. 14-15)

Uz jautājumu, vai kredītu piešķiršanā Latvijas banka vienmēr pieturējusi pie proporcijas kā 1:3 pret akciju sabiedrības kapitālu, K. Vanags atbild, ka "tas, varbūt, ir zināms izņēmums par labu zināmai sabiedrībai" (pr. 7).

J. M i e z i s - Valsts saimniecības departamenta direktors - paskaidro: "Finanču ministrijā ir sekošas saistības. "Lats" administratīvā nodaļā ir saņēmis 100.000 latus labības tirgus regulēšanai. Nodrošinājums ir Uniona bankas garantija. Pēdējo mēs nepieņemām, tad mēs saņemām 16 obligācijas, kas bija novērtētas 101.000 latu. ... Linu monopola nodaļā "Latam" bija izsniegts avanss linu uzpirkšanai 44.000 latu. Sākot ar 12. februāri, mēs sākām ieturēt to naudu, kas ienāca par līnām. Ieturēti 9.000 latu. Kas attiecas uz nodrošinājumiem, tad ir Uniona bankas garantija par 44.000 latiem un triju personu galvojuma raksts: A. Alberings, Augusts Kalniņš un A. Klīve. Šis "Lata" avanss linu uzpirkšanai ir jau no 1922. gada. "Latam" ir 7 linu punkti. Par to nav jāmaksā neviens procents, kamēr izdara vajadzīgo 9 kārtīgo apgrozījumu." (st. 28).

R. I v a n o v s - Valsts kontrolieris - paskaidro: "Latam" ir izsniegts labības tirgus regulēšanai Ls 100.000.-. "Lats" nav uzdevumu pildījis un labību iepircis tikai par 4.000 latiem, par pārējo summu iepirkšana nav izdarīta. ... Zemkopības ministrija ir aprēķinājusi sabiedrībai "Lats" soda naudas par agrāko līgumu nekārtīgu izpildīšanu un sēklas avansa laikā neatmaksāšanu. ... Šo summu Zemkopības ministrija lūdz Valsts kontroli samazināt līdz 7.617 latiem." (st. 36).

A. A l b e r i n g s par 300.000 latu lielo sēklas pasūtījumu "Latam" paskaidro sekoši: "Es iestājos Zemkopības ministrijā 1928. gada novembra beigās. ... "Lata" rēķins tai laikā bija 313.755 lati 10 snt. Es stājos pie parādu likvidēšanas. ... Pavasarī, kad stājamies pie sēklu apgādes, ar "Latu" tika noslēgti līgumi par Ls 98.000.-. ar sacensību noslēgti līgumi vēl par Ls 660.000.-, kopā ar tiem, kas stāvēja vēl iekšā, Ls 1.058.600.-. Izpildīti šie līgumi kopā ar agrākiem par Ls 1.135.736,31. Tā tad piegādāts vairāk nekā nācās par apmēram Ls 70.000.- ... Ar Latvijas linkopju centrālo savienību bija slēgti līgumi par Ls 575.200.- ... Rudenī Finanču ministrija griezās pie Zemkopības ministrijas ar vairākkārtīgiem aizrādījumiem, ka kaut gan linsēklas bija nākušas no Holandes un citurienes, tomēr ne visi līni bija garšķiedrainie. ... Sakarā ar to 1929. gada 16. novembrī noslēgti līgumi par linsēklu apgādāšanu ar Latvijas atjaunošanas s-bu "Lats", izsniedzot Ls 29.997.-, Latvijas lauksaimnieku ekonomisko s-bu, izsniedzot Ls 20.000.-, Latvijas linkopju centrālo savienību, izsniedzot Ls 100.000.- un Latgales lauksaimnieku centrālo kooperatīvu, izsniedzot Ls 50.000.- ... Kad es pārņemu Zemkopības ministriju, tad bija "Latam" rēķini par 313.775 latiem. ... Galvenie defekti bija saimnieciskā nepiemērotība. Sēklas neizturēja vajadzīgo dīgšanas spēju, dažām mitrums nebija pareizs, tīrības procents nebija ievērots un arī laikā nebija piesūtītas. ... Par šiem defektiem uzrēķini ir. ... Ari "Latam" bija uzrēķins par Ls 2.963,80. Manā laikā prasības pret "Latu" ir tā tad šie Ls 29.997.- un Ls 2.963,80. ... Ja tiktu piedzītas šī gada avansu prasības Ls 29.997.- apmērā, tad visas pārējās summas jau sastāda mazāku summu, apmēram tikai kādus 14.000.- latus no visas tās summas Ls 313.000.-, kāda bija pirms manas atnākšanas. Tagad šis cipars vairs ir tikai 44.000.-lati." (st. 109-111).

K. V a n a g s - Latvijas bankas galvenais direktors - paskaidro: "Uniona bankai Latvijas bankā valūtas daļā diskontētas tratas par 1.244.000 latu. Čeks uz Ņujorku par 7.000 dollariem. Akreditīvu daļā garantijas par 579.000 latu. Aizdevumu daļā precēm nodrošināts speciāls tekošais rēķins par 2.482.000 latu un garantijas tai pašā daļā par 485.000 latu. Diskonta daļai - kopsummā 1.418.000 latu, tā kā visas saistības ar Latvijas banku ir uz 17. februari 6.255.000 latu. ... Lielākā daļa ir Krievijas tratas - 1.172.000 latu un Vakareiropas - 72.000.- latu. Līdz šim ar Krieviju viss noticis kārtīgi, tāpēc tā summa uzskatāma kā droša" (st.17).

"Pirmais kredīts atvēlēts bankai 1925.gada februāra mēnesī - 400.000 latu. ... Tālāk nāk dažādi sīki kredīta paaugstinājumi. Šo summu ir ļoti daudz un viņas attiecas uz 1928. un 1929.gadu. Rediskonts jau atvēlēts kopsummā par 1.430.000 latiem. ... Pēdējā summa un rediskonta kredīti atvēlēti 1929.gada 29.maijā un te padome paaugstinājusi vēl prasību par 500.000 latiem. ... Iesniegums bija tieši uz padomes vārdu ienācis." (st.22).

J. M i e z i s - Valsts saimniecības departamenta direktors - paskaidro: "Uniona bankai tieši pie mums aizpēmuma nav, bet viņa ir galvojusi par vairākām firmām. Tā par Ārējās tirdzniecības akciju sabiedrību 47.000 latu. ... Agrāk kopējais parāds bija 3.974.000 ls, jo 1922.gadā tika nodots likvidācijai apgādības ministrijas preču atlikums un naudu maksāja Finanču ministrijā. ... Tālāk Uniona banka ir garantējusi savā laikā "Latvijas Tranzīta" parādus apmēram 130.473 latu. ... Uniona bankai visi parādi jānomaksā apmēram 28 mēnešos. Maksāšanas noteikumi bija tie paši kā Zemnieku bankai. Apmēram 3.000 latu mēnesī varēja būt. Tad Uniona bankai ir garantija par lauksaimniecības akciju sabiedrības "Gauja" parādu - 5.000 latu. Tad garantija ir vēl par linu punktu "Mālienas Zemturis" 7.000 latu apmērā. Te ir preces par 6.300 latiem kopā ar dažādiem nodrošinājumiem un linu punktā ir līni par 4.500 latiem. Pēdējā garantija ir Ārējās tirdzniecības sabiedrības linu punktam par apmēram 7.500 latiem, bet linu ir tikai par Ls 1.884. ... Uz Uniona banku lielas izredzes nevarētu būt, ka varētu ko piedzīt." (st.28-30).

J. C e l m s - Latvijas bankas padomes priekšsēdētājs - paskaidro: "Uz šodienu stāvoklis ir tāds: Uniona bankai diskonta daļā parāds Ls 1.061.001,30. ... Term.vekseli Ls 1.049.401,30, protestēti vekseli Ls 1.000.-, protestētie vekseli piedzišanā Ls 10.600. Cik droši protestētie vekseli, nav skaidri nosakāms. Pēc mūsu informācijas pēdējos gados Uniona bankas vekseļu portfelis uzlabojies. ... Latvijas bankai zaudējumi tomēr paredzami. Tālāk spec.tek.rēķini zem vekseliem Ls 298.005,56, term.veks. Ls 348.239,63, obligācijās Ls 202.500.- Obligācijas segs savu daļu, bet summas Ls 348.239,63 segums atkarājas no vekseļu kvalitātes un to nav iespējams noteikt. ... Valūtas daļā diskontētas tratas par Ls 1.109.133,43. Krievu organizācijas tratas Ls 1.080.540,37 un Vakareiropas tratas Ls 28.593,00. Līdz šim krievu tratas ienākušas labi un uzskatāmas par drošām, tāpat Vakareiropas tratas. Tālāk aizdevumu daļā Ls 2.451.858,94 - ar precēm nodrošin.spec.tek.rēķini, preces pēc grāmatām Ls 4.048.551,75. Tad vēl aizdevumu daļā ir viena garantija, kas izsniegta Mežu departamentam par Ls 92.000.- ar Uniona bankas subgarantiju. Konstatēti preču iztrūkumi Ls 623.275,40. Kad Latvijas banka bija konstatējusi iztrūkumu, arī Uniona banka pati pieteica iztrūkumu par Ls 496.826,00, tā tad dažās dienās konstatēja preču iztrūkumu par Ls 1.120.101,46. Tā tad aizdevumu daļā pavisam kopā būtu Ls 2.928.450,29. Tālāk inkaso vekseli par Ls 52.170.- Iesniegti dažādi nepārbaudīti preču nodrošinājumi Ls 682.546,19; iesniegti dažādi vekseli par Ls 289.189,59 kopā Ls 3.952.356,07. Šis konts ir visai nenoteikts, pirmkārt jau tāpēc, ka nodrošinājumam pieteiktas preces, kas nav biržas preces. ... Neskatoties uz visiem nodrošinājumiem tomēr ir iztrūkums. Pie normāliem apstākļiem tas bez šaubām jāatzīst par fiktīvu segumu, bet tā kā Latvijas banka nostādīta tādos apstākļos, tad viņa ir spiesta meklēt nodrošinājumus, kur vien iespējams. ... Apsverot visus apstākļus tomēr liekas, ka bankai te nāksies ciest zaudējumus. ... A/S Chr. Backman garantija, Ls 443.601,29, kas ir tikai Uniona bankas

subgarantija, laikam būs jāuzskata kā zaudējums. Akreditīvu daļā izsniegtas garantijas par Ls 578.628,04. Ari te ir tikai Uniona bankas subgarantija, tā kā šo summu laikam nāksies norakstīt zaudējumos." (st.37-38).

V. B a s t j ā n i s aizrāda, ka Uniona bankai ir vairāki protokoli par kredītu pieprasījumiem, tomēr pa lielajiem 1929.g. kredītiem nekas nav minēts protokolos (pr.110).

R. I v a n o v s - Valsts kontrolieris - paskaidro: "Latgales lauksaimnieku centrālais kooperatīvs noslēdzis ar Zemkopības ministriju novembra mēnesī pretēji likumam par darbiem un piegādēm bez izsoles un sacensības līgumu uz līnu sēklu piegādi. ... Zemkopības ministrija bija nodevusi tieši Latgales lauksaimnieku centralam kooperatīvam tekošā gada pavasarī šo lietu un izsniegusi Ls 50.000.- ... Vēlāk kooperatīvs paziņojis Zemkopības ministrijai, ka Latgalei sēkla nebūšot vajadzīga un tāpēc lūdz to atbrīvot no garantijas, bet avanss esot atprasāms no Rīgas Uniona bankas, kurā to esot saņēmusi. ... Vēl Uniona banka ir izdevusi garantiju Asares kooperatīvam līguma nodrošināšanai par lielāku gaļas piegādi... par 15.000 latiem un par 4.712 latiem. Līgumu kooperatīvs nav pildījis un no bankas vajadzētu piedzīt soda naudu, kas kopā iztaisa 11.377 latus. Tālāk Uniona banka izdevusi būvniecības firmai "Razums" līgumu nodrošināšanai garantiju par 169.400 latiem un šoseju un zemesceļu departamentam par 5.140 latiem. ... Otrai būvfirmai "Burnšteins" uz Glūdas ceļu arī ir Uniona bankas garantija par 70.900 latiem. Tā garantija nākusi pašās pēdējās dienās priekš bankrota, bet te lieli zaudējumi necelsies." (st.34-35).

b) Kādā veidā piešķirti kredīti.

K. V a n a g s - Latvijas bankas galvenais direktors - paskaidro Latvijas bankas kredīta piespriešanas kārtību. "Ja iesniedz uz padomes vārdu, tad rakstam jānāk padomē pa priekšu. Ja padome atrod, ka viņš pietiekoši noskaidrots, tad viņa pati izlemj. ... Tādi gadījumi nāk ļoti reti priekšā. ... Savā rakstā Uniona banka motivē, ja kredītus nepalielinātu, viņa būtu spiesta pāriet pie ārzemniekiem, t.i. pārdot viņiem savu kredītu portfeli. ... Pēc garākas domu izmaiņas padome nolēmj paaugstināt Rīgas Uniona bankai vekseļu rediskonta kredītu par Ls 500.000.-, ārzemju tratu rediskonta kredītu par Ls 1.000.000.- un preču relombarda kredītu par 1.000.000.- ar noteikumu, ka šie kredīti automātiski izbeidzas, ja minētās bankas akciju vairākums tomēr pārietu ārzemnieku rokās" (st.22-23).

"Latam" diskonta daļā ir ap 600.000 latu drošu vekseļu, bet zem jautājuma atrodas vekseļi par 400.000 latiem. Tur ir daudz un dažādas organizācijas, kas nonākušas sliktā stāvoklī, kā "Ārējās tirdzniecības akciju sabiedrība", "Chr.Backman". Par tiem nevar sniegt noteiktas ziņas. Kas attiecas uz apšaubamiem vekseļiem, tad notiek tā, ka diskonta komisija pieņem vekseļus, ja tie tiek iesniegti iepriekšējā vai tanī pašā dienā. Vienā otrā gadījumā, ja nav ziņu par kādu firmu, tad tās ievāc pēc tam. Ja izrādās, ka vekseļa izrakstītājs ir nevērtīgs, tad mēs parasti diskontētāju uzaiicinām vekseli izpirkt. Kad notika pirmais sarežģījums ar "Latam", mēs spērām solus mūsu prasības nodrošināšanai. Nosūtījām uzaicinājumu "Latam" izpirkt dažus vekseļus. "Lats" 12.februārī uzaicināja mūs ņemt preces no viņa kā papildu nodrošinājumu diskontētiem vekseļiem. ... Preces sākām ņemt 12.februārī. Bez tam viņi mums deva vēl papildām obligāciju uz namu Dzirnāvu ielā 91, ... II obligāciju 100.000 latu vērtībā. Tā kā nams vēl nav notaksēts, tad grūti pateikt, cik pilnvertīga būs obligācija. ... "Lats" piekrita, lai arī viņa nodaļas Rūjienā, Jelgavā, Mazsalacā un Limbažos nodod savas preces Latvijas bankas rīcībā. Mēs devām savām nodaļām telegrafiskus paziņojumus, lai pieņem preces iekļāšanā. ... Pārņemšana gāja samērā ātri." (st.9-11).

A. A l b e r i n g s uz jautājumu, vai viņš ir Pirmās apdrošināšanas sabiedrības valdes loceklis, - atbild: "Es esmu valdes priekšsēdētājs un cik atminos, Uniona bankā ir noguldīts Ls 150.000.- Likums nosaka, ka var vienu daļu sabiedrības naudas noguldīt arī privatās iestādēs. Ja es būtu bijis tanī valdes sēdē klāt, tad nezin, vai tā gluži būtu ar lēmumu izgājis. ... Priekšsēdētāja pienākumu vairāk izpilda mans biedrs Brieža kungs vai Rubuļa kungs. Par iznesto lēmumu es dabūju zināt tikai otrā vai trešā sēdē, ka ir nolemts griezties pie Tautas labklājības ministrijas ar priekšlikumu, ka ņemot vērā to, ka privatās bankas maksājot lielākus procentus, atļaut noguldīt arī privatās iestādēs vienu daļu summas. Uz statūtu pamata nauda jānogulda Latvijas bankā, bet ar Tautas labklājības ministrijas piekrišanu arī citās bankās var noguldīt. (st.116).

V. R u b u l i s - Tautas labklājības ministris - saka, ka viņš piekritis, lai daļu sabiedrības naudas noguldītu to aprindu iestādēs, no kurām nauda nākusi (st.149). "Parasti departaments citos gadījumos bez manas piekrišanas bija devis savu piekrišanu, jo likumā ir teikts, ka vajadzīga ne ministra, bet ministrijas piekrišana. ... Tikai pateicoties tam, ka minētās apdrošināšanas sabiedrības iesniegtais raksts bija adresēts tieši man, es paaugstināju tuvāk par to rakstu un tādā kārtā departaments bija nācis saziņā ar mani. ... Kas attiecas uz jautājumu par Uniona bankas drošību, man jāsaka, ka tai laikā neviens nezināja, kurā banka bankrotēs. ... Toreiz arī Latvijas banka bija piešķirusi kredītu Uniona bankai (st.149). Rīgas Uniona bankā noguldīti Ls 150.000.- un Latgales akciju bankā - Ls 50.000.-" (pr.40).

K. V a n a g s - Latvijas bankas galvenais direktors, - paskaidro: "Akreditīvu daļas garantijas ir par 579.000 ls. Šī saistība ir no seniem laikiem, .. kad cēlās sarežģījumi ar akciju sabiedrību "Chr.Backman". Uniona banka vai akciju sabiedrība "Chr. Backman" nāca ar lūgumu, lai Latvijas banka dotu iespēju dzēst garantiju pa daļām. Sākumā padomē vienojāmies, ka katru mēnesi nomaksā 8.000 latu. Tādā kārtā pagājušā gadā ienāca 96.000 latu. Šī gada sākumā lūdza, ka 8.000 latu viņiem grūti dzēst un lūdza summu reducēt uz 5.000 latiem, ko arī ievēroja. ... Šai summai mums nav nodrošinājuma. Ja Uniona banka likvidējas, tad mums šie 579.000 latī būs laikam jānoraksta zaudējumus." (st.18-19).

Latvijas bankā šī summa nokļuva uz subgarantijas pamata, kurā pārņēma tad, kad firma nevarēja ārzemēs samaksāt (st.18-19).

"Cits lielākais postenis aizdevumu daļā ir speciāli tekoši rēķini, kas nodrošināti ar precēm. Te mums sarežģījumi radās. 8.febr. direktors Ozoliņš ziņoja, ka pie preču pārbaudes konstatēti iztrūkumi. Preces nomināli skaitās iekārtas par 4.000.000 latiem. Notiek pārbaude, bet var teikt, ka visā visumā uz šo kontu lieli zaudējumi nevar rasties.

Rediskontētie vekseli un speciālie tekošie rēķini, kas nodrošināti ar vekseliem, kopā par 1.418.000 latiem. Pēdējā laikā Uniona bankas portfelis bija ļoti uzlabojies. Agrāk bija maz vekseļu, kuriem pamatā būtu domājams tirdzniecības darījums, bet beidzamā laikā ienāca tirdzniecības vekseli. Šinī summā, bez šaubām, ir iekšā arī vekseli no A/S "Chr.Backman" un "Ārējās tirdzniecības akciju sabiedrības". Viens otrs vekselis tiek prolongēts. (st.20).

Par čeku uz Ņujorku - 7.000 dollaru varu teikt sekojošo. Bija divi čeki no Uniona bankas. Viens - par 1.000 dollaru ienācis caur aizdevumu daļu, kāds preču darījums, un otrs - tieši pirktis no valūtas daļas par 7.100 dollariem. Mēs dzirdējām, ka vienā gadījumā (privātas ziņas) ir protestēti daži čeki Uniona bankai. Sakarā ar to sākām interesēties par mūsu čekiem. 12.februārī vai citā datumā pieprasījām uz Ameriku telegrafiski, kāds stāvoklis ir ar mūsu čekiem. Dabūjām atbildi, ka čeks par 1.000 dollariem ir samaksāts, bet otrs - par 7.100 dollariem nav samaksāts, jo trūkst naudas. ... Pieprasījām čeku segt, dodot mums nodrošinājumus. Uniona banka tos mums tālī sāka nest. Čeks bija segts ar vērtību par 98.000 latiem. Pieņemti eksporta dokumenti Vakareiropas firmām par 795 mārciņām. ... Bez tam iesniegti vietējie vekseli kā nodrošinājums, starp kuriem apmēram par 8.130 latiem pilnīgi droši, bet par apmēram 70.000 latiem nav

zināms, vai tie ienāks vai nē. Papildām deva vēl citus nodrošinājumus. Liekas, ka lieli zaudējumi nevarētu celties Latvijas bankai." (st.17).

A. A l b e r i n g s paskaidro: "Zemkopības ministrijai vēl ir prasības pret Latgales lauksaimnieku centrālo kooperatīvu par linsēklu iegādi, kur izsniegts avanss Ls 50.000.- apmērā un uz kuŗu ir Uniona bankas garantija." (st.112).

A. K a l n i ņ š paskaidro: "Sakarā ar kredīta pieprasījumu no Finanču ministrijas, esmu, varbūt, runājis arī ar Klīvi un Alberingu, bet viņi bija pesimisti. Kredītu noraidīja. Kad iesniedza kredīta pieprasījumus, tad, protams, kautkāda cerība jau nu uz kredītu bij, jo citādi nebūtu iesniegts." (pr.97).

Preču glabāšana.

K. V a n a g s - Latvijas bankas galvenais direktors - paskaidro: Latvijas bankai nav speciālu noliktavu. Preces nodod iekilātāju glabāšanā. ... Preces nevar tālāk pārdot, tām jāatrodas noliktavā. ... "Lata" iekilātās preces ir pārbaudītas un te nav iztrūkums. Iztrūkums ir pie precēm, kas ienākušas relombardā caur Uniona banku. Par iekilātām precēm sastāda aktu, nosakot, kā viņas glabājamās. Mēs aprobežojamies vienīgi ar to, ka ņemam parakstus no attiecīgām personām. No attiecīga uzņēmuma, piemēram, ierodas divas personas, kas saņem preces savā glabāšanā un šīs personas ir atbildīgas par precēm tiesā. Pie lielākām precēm, mašinām u.t.t. pieliek plombas." (st.16).

c) Kādos apstākļos piešķirti kredīti.

E. O z o l i ņ š - Latvijas bankas direktors - paskaidro, ka "Latvijas bankai pastāv divi preču kredīta veidi: 1) tiešie kredīti un 2) relombarda kredīti. Tiešo kredītu gadījumā banka izsniedz aizdevumu tieši preču iekilātājam un tādā gadījumā pati šīs preces arī pārbauda. Šim nolūkam un preču uzraudzībai banka algo apmēram 20 personas un 3 koku brāķerus. Par relombardu precēm banka turpretīm kredītu izsniedz attiecīgai bankai, kas preces iekilā un šinī gadījumā visa atbildība par precēm gulstas uz iekilātāju banku. Sajā gadījumā iekilātāja banka paraksta attiecīgu iekilāšanas aktu apstiprinot, ka viņa uzņemas "pret Latvijas banku solidāru ekspromisārisku atbildību par ķīlas uzglabāšanu un uzraudzību, kā arī par kārtīgu parāda atmaksu termiņā ar procentiem un izdevumiem..."

Bez tam arī šajos gadījumos Latvijas banka preces permanenti pārbauda.

Rīgas Uniona bankas pēdējo preču iztrūkumu banka novērtējusi par Ls 962.000.- kopsummā. Tā kā no šīs summas aizdoti tikai 60%, tad faktiskais iztrūkums Latvijas bankai ir rēķināms apmēram uz Ls 600.000.-. Bet ņemot vērā Uniona bankas iesniegtās papildu drošības, Latvijas bankas naudas prasība par visiem preču iztrūkumiem uz š.g. 6.martu iztaisa Ls 456.000.-

Latvijas banka konstatējusi, ka mežrūpnieki H... un V... iekilājuši kokmateriālus par Ls 688.000.-, kuŗus nevar uzskatīt ne par iekilātāju, nedz Latvijas bankas īpašums, jo par tiem nav nokārtotas vēl visas saistības ar Mežu departamentu. Šos materiālus Latvijas banka varētu saņemt tad, ja samaksā 80%-garantijas resp. meža vērtības Zemkopības ministrijai. Tā kā minētie mežrūpnieki par nocirsto mežu samaksājuši tikai 20% un pārķīlājuši to Latvijas bankā par 60%, tad jākonstatē, ka iekilāta vēl neizmaksāta un iekilātāju īpašumā nepārgājuse prece un patlaban šīs preces īpašnieks ir Mežu departaments.

Preču operācijās no Uniona bankas Latvijas bankā, cik E.Ozoliņam zināms, nākuši Silis, Treibergs un vienu otru reizi arī Bergs. Kredītu piešķiršanas lietā nākuši A.Kalniņš un A.Kārklis. Sakarā ar jautājumiem, E.Ozoliņš paskaidro, ka relombarda gadījumos visa

atbildība gulstas uz iekšlātāju banku. Latvijas banka pārbauda tikai saistības un dokumentus. Ja viņai arī relombarda gadījumos būtu jāpārbauda tūlīn uz vietas preces, tad relombardam nebūtu nekādas nozīmes un Latvijas banka varētu pieņemt šīs preces iekšlāšanai tieši.

Uniona bankas preču iztrūkuma iemeslus Latvijas banka centusies noskaidrot, bet no Uniona bankas šajā jautājumā saņemta ļoti neskaidra atbilde.

Speciāli deleģēts Latvijas bankas ierēdnis ir noskaidrojis vairākus gadījienus, kur par Uniona bankā iekšlātām precēm klienti ir naudu samaksājuši, bet Uniona banka nav šo naudu nodevusi Latvijas bankai, kur šīs preces bijušas pārķilātas. Tādi gadījieni ir ar H..., krieģļu rūpnieku F... un citiem.

Tālāk E. Ozoliņš paskaidro kredītu piešķiršanas kārtību Latvijas bankā. Valde ir nostājusies pret pēdējo lielo kredītu piešķiršanu Uniona bankai. Padomes motīvi par labu kredītu piešķiršanai bijuši, lai novērstu bankas pāriešanu ārzemju kapitalistu rokās. Pirms kredītu piešķiršanas parasti pieprasīta Finanču ministrijas atsauksme. (pr. 61-62).

J. C e l m s - Latvijas bankas padomes priekšsēdētājs - paskaidro: "Varētu jautāt, kāpēc Latvijas banka bijusi tik labvēlīga savā kredītu politikā pret Uniona banku. Par nožēlošanu jāatzīmē, ka Latvijas bankas protokoli neatspoguļo krasās cīņas, kas nereti turpinājas divas sēdes no vietas. Protokolos vienkārši atzīmē: pieņemts vai atraidīts. ... Latvijas bankas padomes sēdes ir aizklātas, tad ir vēlams, lai uz ārpusi nedabūtu zināt arī vārdus, kas kā balsojais. ... Ļoti bieži esmu novērojis, ka dažs labs, kas debatēs izsakas pret kredītu piešķiršanu, beidzot balso par kredītu piešķiršanu. Bieži vien saimniecisko organizāciju pārstāvji principā noatīdami kredītu lietderību tomēr balso par viņiem. Tā ir visai nevēlama parādība, bet tomēr nāk ļoti bieži priekšā. Latvijas bankas padomes priekšsēdētājam bankas statūti neparedz tiesības, lai šādus gadījumus novērstu. ... Kredītu piešķiršanu izšķir ar vienkāršu balsu vairākumu. Tas liels defekts. ... Saimniecisko organizāciju reprezentēšana novedusi pie savstarpējas saimniecisko organizāciju kredītešanas. ... Uniona bankas lietā mēs pieprasījām Finanču ministrijas banku nodaļas atsauksmi. ... Daudzie Uniona bankai piešķirtie kredīti pagājušā vasarā bija liktenīgi. Jau pagājušā pavasarī Uniona banka pieprasīja lielāku kredītu. 16. jūnijā izkrita uz statūtu pamata 3 Latvijas bankas padomes locekļi. Kamēr nebija šo 3 locekļu, tikmēr Uniona bankas lūgums nemaz netika padomē caurlūkots. 10. jūlijā pirmo reizi uz sēdi no jauna apstiprinātie locekļi un pilnīgi nejausi un negaidīti nāca priekšā raksts tiklīdz jaunie padomes locekļi bija iecelti. Motivēts tika, ka bankas stāvoklis ir grūts un ka šo grūto bankas stāvokli grib izmantot ārzemnieki. ... Šis motīvs bija diezgan svarīgs un tāpēc izdarīta pretimnākšana. Mēs atrādām Finanču ministrijas bankas nodaļas atsauksmi, ka banka ir cītīgi ar saviem kapitāliem strādājusi. ...

Ja Latvijas bankā iekšlā preces, tad Latvijas banka viņas uzglabā, pārņem savā pārzināšanā. ... Latvijas banka par citu banku preču daudzumu un kvalitāti nav spiesta atbildēt. Viņa saņem tikai dokumentus. Atbild tā banka, kurā preces ir pārķilājusi. ...

Latvijas bankā vispirms visi kredītu pieprasījumi iet caur diskonta komisiju un valdi. Ja valde un diskonta komisija noraida, tad padomē neienāk. Rakstus, kas adresēti padomei, nolasa tieši padomē. Arī Uniona bankas pieprasījumi bija adresēti tieši padomei. Padome taisīja lēmumu, ka lūgums nododams valdes atsauksmei, Valde nepiekrita kredītu atvēlēšanai. ... Formēli padome var izšķirt jautājumus arī bez valdes caurlūkošanas. Bieži nolemj, ka pieprasījumu nenodos valdei un diskonta komisijai, un padome izlemj viena. Finanču ministram ir veto tiesības. ... Otrs jautājums bija par atsevišķu domu ieviešanu protokolos. Personīgi par sevi varu teikt, ka es laikam vairs nelikšu ievest savas domas, jo nevēlos nonākt smieklīgā stāvoklī, kādā nonāk ikkatrs, kas vēlas ierakstīt savas domas, kas ir vienkārša nespēka demonstrēšana. ... Finanču ministra informēšana notiek ar sēžu protokoliem. ... Ja ir kāds sevišķi svarīgs gadījums, tad eju es pie ministra, parasti iet direktors. ... Ministris aizvien ir ticis informēts un ja viņš neizlieto savas veto

tiesības, tad neko nevar darīt. Esmu personīgi ar ministri runājis, viņš man ir atbildējis, ka viņš personīgi nepiekrīt šādu kredītu piešķiršanai, bet ir apstākļi, kas viņu spiež piekrist šiem kredītiem un viņš neizlieto savas veto tiesības. ... Esmu nācis pie pārlicības, ka finanču ministris ne aizvien ir varējis darīt to, ko būtu darījis citos apstākļos." (st.40-44)

J. M i e z i s - Valsts saimniecības departamenta direktors uz J. Annusa jautājumiem (st.99) "Vai Finanču ministrijas pārstāvis padomē izsacījās pret rediskontu, vai tikai balsoja pret to. Ja viņš izsacījās pret, vai padome ievēroja, ka Finanču ministrijas pārstāvis ir pret tādu kredītu piešķiršanu? Vai Finanču ministrijas pārstāvis, Jūsu personā, ziņoja finanču ministram, ka tāds rediskonts piešķirts?" - atbild: "Runājot par pirmo jautājumu jāsaprot, ka pēc vienošanās ar agrākiem finanču ministriem un ar tagadējo finanču ministri ir pieņemta tāda kārtība, ka visos gadījumos, kur valde ir pret, Finanču ministrijas pārstāvis balso pret. Šinī gadījumā arī valde bija pret, bet saskaņā ar agrākām pārrunām Finanču ministrijas pārstāvis bij pilnvarots balsot par šiem diviem kredītiem. Kas attiecas uz 600.000 latu, cik atceros, es izteicos pret to piešķiršanu, jo sakarā ar to, ka šī banka bija nonākusi grūtībās, bija svarīgi, lai kredītu dotu pret drošību, turpretim vekseli var cirkulēt arī tādi, kurus vēlāk grūti realizēt. Toreiz es piedalījos debatēs. ... Valde teica, ka lietas nodotas izlemt padomei. Tā esot ļoti plaša lieta, pie tam ar zināmu politisku piegaršu, tāpēc šī jautājuma izlemšana jāatstājot padomei. Kredīti esot piešķirti lielāki kā citām bankām. ... Es informēju finanču ministra kungu kā pirms tā pēc debatēm par notikušo un ziņoju arī par visiem lēmumiem saskaņā ar bankas galvenā direktora Vanaga kunga parakstīto protokolu." (st.99).

Uz jautājumu, kā Finanču ministrijas pārstāvis izturējies kredītu piešķiršanā Latvijas bankā pagājušā vasarā Rīgas Uniona bankai? (st.96) - J. M i e z i s tālāk paskaidro: "Pagājušā gadā kādā Uniona bankas sapulcē, akcionāru sapulcē, bija pieņemts lēmums, ka Uniona bankas valde ir spiesta meklēt finansiālu palīdzību ārzemēs. Tad ieradās valde pie finanču ministra pārrunāt šo jautājumu. Arī mani pieaicināja. Uniona bankas valde nostādīja jautājumu tādejādi, ka viņai jādabū lielāki kredīti no Latvijas bankas, citādi viņai ir jāpāriet ārzemnieku rokās. ... Pie finanču ministra bija Augusts Kalniņš un Aleksandrs Kārklis. Viņiem norādīja, ka pie kredītu piešķiršanas ir zināmas grūtības, ka viņi nav maksājuši garantijas, sakarā ar ko pārtraukta tālāk kredītēšana. ... Jaunais palīdzības veids bija tāds, ka pieprasīja 1 miljonu latu krievu tratu rediskontam, 1 miljonu latu koku materiālu rediskontam un 600.000 latu vekselu diskontam. Pret vekselu diskontu mēs bijām tūlīt pretim, bet attiecībā uz 1 miljonu latu, preču rediskontam, uzstādīja jautājumu, vai Uniona bankai ir iespējamība tās preces dabūt pievilkt un cik droša visa tā lieta ir. Tā kā preces ir pārķīlātas Latvijas bankā un arī krievu tratas ir pārķīlātas Latvijas bankā, tad jautājumu pārspriežot, nostādīja lietu tā, ka ja arī krievu tratas paliek sliktākas kā tagad, Uniona banka ir nodomājusi pāriet uz jaunu darbību, - uz eksporta veicināšanu, pie kam viņai ir liela izredze pievilkt klāt jaunus klientus... Lieta nonāca Latvijas bankas padomē un toreiz Finanču ministrijas pārstāvis balsoja par 1 miljonu latu preču rediskontam un par 1 miljonu latu krievu tratu rediskontam, bet attiecībā uz 600.000 latu vekselu diskontam balsoja pretim, sakarā ar norādījumiem, kādi viņam bija doti; bet neraugoties uz to, pret Finanču ministrijas pārstāvja balsi tika pieņemti 500.000 latu vekselu diskontam. Par to es tūlī ziņoju finanču ministra kungam. Mana rīcība, kā finanču ministra pārstāvja, Latvijas bankas padomē ir bijusi saziņā ar finanču ministra norādījumiem. Finanču ministrijas pārstāvis vienmēr šādās lietās savos balsojumos vadījies no ieskatiem, pie kādiem pieturas finanču ministris" (st.96-97).

J. M i e z i s uz V. Bastjāņa jautājumu, vai tāda pretimnākšana būtu bijusi arī normalos apstākļos, - atbild: "Normalos apstākļos, es domāju, Latvijas banka šādus izcilus kredītus kādai bankai nebūtu piešķirusi. Šāda kredīta piešķiršana no Latvijas bankas

puses būtu nepareiza, jo tā būtu vienas bankas izcelšana." (st.99).

P. J u r a š e v s k i s norāda, ka Latvijas bankas darbībā ir ļoti daudz trūkumu, piem. relombarda lietās. Nav garantiju, ka pārāk lielā uzticība nenesīs arī turpmāk zaudējumus. Vajadzētu padomāt, kā šajā ziņā darīt atbildīgus bankas vadošos organus. Tāpēc būtu labi, ja komisija varētu nākt pie kādiem slēdzieniem un ziņojumā plēnārsēdei varētu aizrādīt uz attiecīgiem trūkumiem Latvijas bankas statūtos. (pr.71)

V. B a s t j ā n i s atrod, ka Latvijas banka ziņojumus prokurāturai var sniegt tikai pēc apstākļu noskaidrošanas un viņa līdz šim pieturas pie savā ziņā pamatota ieskata, - dot iespēju iztrūkumus segt. Lielie zaudējumi Latvijas bankai cēlušies galvenām kārtām iepriekšējos gados. Visa ļaunuma pamats, pirmām kārtām, meklējams pārmerīgi lielo kredītu piešķiršanā un, otrkārt, revīzijas trūkumā, bet kā zināms, tad kredīti piešķirti un revīzijas Uniona bankā nav izdarītas aiz politiskiem motīviem. Lietderīgāku kredītu piešķiršanu, varbūt, varētu sasniegt ar to, ka valdē lēmumi būtu pieņemami vienbalsīgi, bet padomē - ar 2/3 balsu vairākumu. Ja atbildību gribētu saistīt ar bankas vadošo personu kapitāliem un mantas stāvokli, tad šāds viedoklis stipri līdzinātos pazīstamā "Segodņa" finansista Ziva projektam - padarīt Latvijas banku par akciju banku, kam nekādā ziņā piekrist nevar. (pr.71-72).

K. V a n a g s, uz jautājumu, vai nevajadzētu statūtus papildināt tādējādi, ka padome piešķir kredītus ar vismaz 2/3 balsu vairākuma, - atbild: "Man personīgi jāsaka, ka tas būtu vēlams. Privatās bankās šādas lietas izšķir vienbalsīgi. ... Vienas balss vairākums - tas ir nenormāls stāvoklis." (st.220).

J. C e l m s tālāk paskaidro: "Bez tam būtu vēlams, lai emisijas bankā nebūtu politiskā iespaids. ... Bieži, izprasot kādu kredītu, nāk 5, 6 deputāti un lūdzas, pat ministris sūta savu vizītkarti, lai šo kredītu piešķir. Tā politiskā "presēšana" traucē, ko ar statūtu grozīšanu nenovērsīs. (st.224).

Vakareiropas lielās bankas, visstingrākās un zolīdākās bankas, ja tās gadu noslēdzot, noraksta 1% zaudējumos saka, ka tas ir normāli. Mums pagājušā gadā zaudējumi bij zem 1%, bet mēs esam tanī nelamīgā stāvoklī, ka mums ir smags mantojums no pagātnes, kas saista mums rokas un kājas, un to mēs pagaidām likvidējam. Bet vienu gan mums vajadzētu, sevišķi pie emisijas, ka valsts centralā kredītiestādē nedrīkstētu būt nekādas nejaušības. Bet šeit taisni nejaušība spēlē lielu lomu. "(st.223)

Linsēklu apgāde "Latam" par Ls 29.000.- nodota bez sacensības.

A. A l b e r i n g s norāda, ka šī kārtība bijuse parasta un arī garantijas no Uniona bankas par "Lata" līguma pildīšanu nav nepārasti, kaut gan "Lats" būtu viens no Uniona bankas galveniem akcionāriem, jo iepriekšējos gados garantijas tikušas nokārtotas (st.114).

A.Alberings vēl aizrāda: "Sakarā ar manu pirmo ziņojumu komisijai attiecībā uz linsēklu iepirkšanu par Ls 200.000.- man agrākais jāpārlabo tādā ziņā, ka šī summa ir saņemta kā aizdevums no Finanču ministrijas garškiedraino linsēklu iepirkšanai caur organizācijām no viņu uzraudzītām un apskatītām saimniecībām. Kā tāda šī summa sēklas fondam nepiederēja." (pr.101).

3. Kādi soļi sperti no Latvijas bankas un citām valsts iestādēm, lai nodrošinātu valsti no zaudējumiem.

K. V a n a g s - Latvijas bankas galvenais direktors - iepazīstina komisiju ar bankas papildu ziņojumiem prokurāturai. 1.martā Latvijas banka paziņojusi Rīgas apgabaltiesas prokuroram (pielik.Nr.10), ka bankas prasība pret Uniona banku līdzinās Ls 551.523,40, bet iesniegtās vērtības nodrošina tikai Ls 147.337,12. (pr.53).

J. C e l m s - Latvijas bankas padomes priekšsēdētājs - paskaidro: "Ko Latvijas banka dara, lai kā nebūt nodrošinātu savu stāvokli? Mēs drošības dēļ ķērāmies pie iekļīlāto preču revidēšanas. ... Pēc mūsu pārliecības rediskontēto vekseļu starpā bija liels vairums tādu, kuŗi uzskatāmi par šaubīgiem. Mēs lūdzām 24 stundu laikā izpirkt. Viņi nevarēja samaksāt, tad piekrita, ka mēs ieliekam Uniona bankā savu prokuristu un vienojamies, ka viņi neizdarīs nekādas operācijas bez mūsu prokurista piekrišanas. Reverzalu parakstīja: Augusts Kalniņš, Aleksandrs Kārklīņš un Tenis Ulmanis. Mēs pieprasījām, lai par tekošo reķinu ārzeses bankā dod mums nodrošinājumu. Viņi to darīja. (st.39).

Latvijas bankai strādā daudz ierēdņu pa visu Latviju, meklējot "Lata" un Uniona bankas mantas. ... Privatās bankās, kuŗās ir pārķīlātas Uniona bankas preces, ir ar mieru samaksāt brīvo virsvērtību Latvijas bankai. Esam spēruši visus soļus, lai nodrošinājums būtu lielāks, bet acīmredzot Latvijas bankai tomēr būs prāvi zaudējumi." (st.40).

Revīzijas.

J. M i e z i s - Valsts saimniecības departamenta direktors - paskaidro: "Uniona bankas revidēšanas jautājums pacēlās pagājušā gada rudenī, kad mēs jau Finanču ministrijā bijām agrāk pārtraukuši kādas garantijas pieņemšanu. Viņi bija uzņēmušies kādu garantiju no Zemnieku bankas par 135.000 latiem. Tās bija Zemnieku bankas tratas; kad vairs nemaksāja, mēs nodomājām, ka lietas nav pilnīgā kārtībā. ... Banka mums atbildēja, ka nekādas grūtības nav, bet viņa vienkārši negrib maksāt tādēļ, ka Zemnieku bankai dots zināms nomaksas termiņš un tā kā viņa uzņēmusies Zemnieku bankas parādu, tad viņai arī pienākas šis pagarinātais termiņš. Deva piekrišanu termiņos maksāt, bet arī tad nemaksāja. Mēs atgādinājām, bet tomēr neuzdrošinājāmies laist šo lietu protestā, apzinādamies par grūtībām... Ja grūtības sākas, tad bankai ir jāiet kā akmenim dibonā. Tāpēc pacēlām revīzijas jautājumu. ... Savā laikā mēs no Uniona bankas arī saņēmām vienu gluži dūsmīgu rakstu, kur pat piedraudēja mūs saukt pie atbildības, ka mēs esot iesākuši iestādes graušanu u.t.t., tad mums bija jābūt sevišķi uzmanīgiem revīzijas lietās. Pārrunājot jautājumu ar ministra kungu, mēs vienojamies, ka pa priekšu ir revidējamas divas citas bankas, lai neceltos pārmetumi, un pēc tam Uniona banka. ... Līdz pēdējās revīzijai tomēr nenonācām, jo sākās "Lata" un Uniona bankas tratu protesti. (st.31-32).

Šī gada 25.janvarī mēs ziņojām finanču ministrim: "Izpildot 1925.gada 16.janvāra papildinājumu Kredītlikumos, banku nodaļas revīdenti pēdējos sešos mēnešos ir izdarījuši vairākas nopietnas lielāko banku un savstarpējo krēdīt biedrību revīzijas. ... Revidēto iestāžu darbībā ļaunprātības nav konstatētas, bet viss atrasts labā kārtībā, izņemot dažus formālas dabas statūtu pārkāpumus, pie kuŗu novēršanas iestādes departamenta uzdevumā stājušās. Pēc minēto lielāko kredītiestāžu revīzijas, tuvākā nākotnē vēl apmeklējamas: 1) Rīgas Uniona banka, 2) Lauksaimnieku centralbanka, u.t.t. ... Tā tad bija paredzēta vairāku banku un kredītbiedrību revīzija un tanī planā bija paredzēta arī Rīgas Uniona bankas revīzija. ... Uniona bankas statūti apstiprināti 12.dec. 1923.gadā." (st.101-102).

J. C e l m s - Latvijas bankas padomes priekšsēdētājs - paskaidro: "Mūsu banku revīzijas ir divejādas. Viena ir padomes revīzija, kuŗu izdara ik pa trīs mēnešiem. Tā ir dokumentu revīzija. Otra zīmējas tieši uz pārķīlātām precēm. Uz pārķīlātām precēm formāli ņemot mums revīzija nav jāizdara, jo pēc statūtiem tiek iekļīlāti preču dokumenti un atbildīga ir tikai iekļīlātāja banka; bet ... Latvijas banka ir izdarījusi revīzijas arī uz relombardētām precēm. Kad radās jautājums, vai mēs varētu šīs relombardētās vērtības pārkontrolēt, izrādījās, ka mēs to nevaram. Tur vajadzētu daudz vairāk ierēdņu, kas uz vietas kontrolētu. ... Ja Latvijas banka nav kontrolējusi relombardētās preces, tad tāpēc, ka fiziski tas nav iespējams, jo šīs preces atrodas pa visu Latviju. ... Padome ar rakstu pieprasīja, kādā veidā radušies iztrūkumi. Vai tos likvidējusi Uniona banka, vai

preču iekšlātāji. Uz to mēs dabūjam interesantu atbildi no Uniona bankas, kura gandrīz burtiski skan tā: "tā kā tās preces no viena gala nāk iekšā un pa otru galu iet ārā, ir iespējams iztrūkums." ... Mēs aizrādījām prokuroram, ka mēs nesapņēām tiešu atbildi, lai prokurors to noskaidro." (st.206-207).

K. V a n a g s - Latvijas bankas galvenais direktors - paskaidro: "Pret vekseliem, kas pirkti par 3 latiem, mēs esam nodrošinājušies tāda veidā, ka vispirms mēs no "Lata" labprātīgi ieguvām preces un obligāciju, šī summa pārsniedz 300.000 latu nodrošinājuma vērtības. ... Preces iekšlātas par 249.000 latu. Bez tam vēl ir obligācija par 100.000 latiem. Noskaidrojās, ka šī obligācija mums būs pilnvērtīga. ... Liekas, nevar būt, ka mēs šeit ciestu lielus zaudējumus. ... Mēs pārbaudām katru atsevišķu vekseli. Priekš tam mums ir izziņu daļa... Ir kartiņu skapji, kur registrēti visi protestētie vekseli. Otra kartiņu sistema ierīkota tā, ka mums ir ziņas par atsevišķām personām. (st.210-211). ... Vekseļu pārbaudīšana notiek arī pēc vekseļu pieņemšanas. Diskonta komisijai daudz reizes nav iespējams tūlīt savākt ziņas par katru vekseļa izrakstītāju vai žirantu. Pēc tam, kad vekselis nodiskontēts, tiek pārbaudīti parakstītāji. ... Kad uzduramies uz vekseļu izrakstītājiem, kas nav apveltīti ar laicīgu mantu, uzaicinām 3 dienu laikā tos vekselus izpirkt vai apmaiņīt ar drošu vekseli. "Lats" atbildēja, ka viņiem nav iespējams pašlaik vekselus izpirkt, bet viņi varot mums piedāvāt kā papildu nodrošinājumu preces un obligācijas." (st.213).

4. Kādi soļi sperti no valsts attiecīgo iestāžu puses vainīgo personu saukšanai pie tiesas atbildības.

Lietas virziens.

H. A p s i t s - Rīgas apgabaltiesas prokurors - komisijas 22.februāra sēdē ziņo, ka "sakarā ar laikrakstos "Sociāldēmokrats" un "Latvis" parādījušām ziņām par noziedzīgo rīcību akciju sabiedrībā "Rīgas Uniona banka" un "Lats", viņš tūlīt pieprasījis tuvākas ziņas no Latvijas bankas. Šodien šīs ziņas viņš saņēmis līdz ar klātpieliktiem plašiem materiāliem, ar kuriem nav vēl spējis iepazīties. Prokuroram bijis savs viedoklis par lietas ierosināšanu un virzīšanu, bet no priekšniecības viņš saņēmis mazliet citādākas dabas norādījumus. Uz V.Bastjāna jautājumu, kādi ir šie norādījumi, prokurors atbild: "To es nevaru pateikt... Norādījumi attiecas uz lietas virzīšanas kārtību. Es varu runāt tikai par savu planu. Saņēmis attiecīgos materiālus, es lietai dotu tūlīt virzienu. Man dotās direktīvās norādīts arī uz parlamentārisko izmeklēšanas komisiju." (pr.2-3).

Tiesu palātas prokurors A.K a n e p i t s turpretīm noliedz prokurora Apsīša aizrādījumu par dotiem norādījumiem (pr.6, st.6).

A. K a n e p i t s - Tiesu palātas prokurors - paskaidro: "Rīgas apgabaltiesas prokurors pieprasīja Latvijas bankai atbildes uz veselu rindu jautājumu par preču iztrūkuma konstatēšanu. Latvijas banka piesūtījusi 22.februārī un šodien man nodots paziņojums, ka ir konstatēts pārkāpums preču iztrūkums. Ziņojums tomēr bija diezgan neskaids. ... Paziņo, ka segšanai ir iesniegti jauni preču pārkāpšanas akti. ... Tālāk raksta: "Latvijas bankai nodarīto zaudējumu summa acumirkli nav nosakama un ir atkarīga no iekšējo nodrošinājumu vekseļu realizācijas." Saņemot šādu atbildi ir grūti kvalificēt par noziegumu "preču iztrūkumu". ... Kas attiecas uz ziņām par nesegtiem čekiem, tad Rīgas prokuroram ienāca paziņojums par zeku fabrikas "Mercedes" nesegto čeku par vairāk kā 200.000 latu, kas bija iesūtīts 19.februārī. Rīgas apgabaltiesas prokurors licis priekšā kriminālpolīcijai izdarīt izziņu šīnī lietā. Apgabaltiesas prokurors saņēmis paziņojumu no kriminālpolīcijas, ka kāds Bielis uzpērkot vekseļu blankas no maziem ļaudīm, vācot parakstus, maksādams 2 - 3 latus katram.

Viņš uzdeva kriminālpolicijai izdarīt izziņu. ... Esot nopirkti apmēram 62 vekseli. ... Bielis ir apcietināts un saukts pie atbildības uz 591.panta pamata par krāpšanu. ... Tad par Rūjienas lietu. Ir policijas lēmums par Zupanu ... "Lats" Rūjienas nodaļas veikala pārzini, kas ir apcietināts un nodots izmeklēšanas tiesneša rīcībā. Ļaunprātīga dedzināšana ir konstatēta. ... Lai iznīcinātu veikala grāmatas. ... Zupans apcietināts uz aizdomu pamata, bet vai to viņš ir darījis, vai kāds cits, es nevaru pateikt. ... Es uzdevu prokurora kungam komandēt kādu prokurora biedri, lai viņš iepazītos uz vietas, izdarītu izmeklēšanu un dotu norādījumus." (st.1-2).

J. P a b ē r z s - tieslietu ministris - paskaidro, ka "Rīgas apgabaltiesas prokurors izlasījis ziņas par neseptiem čekiem un tamlīdzīgām lietām, viņš griezies ar rakstu pie Latvijas bankas valdes un lūdzis sniegt ziņojumu prokuroram par lietas stāvokli. Latvijas bankas valde to darījusi - iesniegusi diezgan garu rakstu. Nākt pie slēdziena, ka ir noziegums, prokurātūrai nav bijis iespējams. Tādēļ prokurors sūtījis savu biedri, lai tas uz vietas apstākļus noskaidrotu. Bet tas nav bijis iespējams, jo Latvijas bankas valde liegusies dot mutiskus paskaidrojumus un solījusies iesniegt šai lietā plašu rakstisku paskaidrojumu uz jautājumiem, kādus prokurors bija iepriekš izstrādājis. Ne vakar, ne arī šodien šāds raksts no Latvijas bankas nav ienācis. Ir gan Latvijas bankas padomes priekšsēdētāja raksts attiecībā uz 15.000 dollaru. Vakars es izsauca pie sevis kriminālprokuratūras priekšnieka palīgu un nekavējoties uzdevu izdarīt izmeklēšanu. Vakars pēcpusdienā bij attiecīgas ziņas, bet es atradu, ka izziņa nav pietiekoša un uzdevu šo to papildināt.

Pašreiz kvalificēšanu pēc zināmiem pantiem nav iespējams izvest, jo izmeklēšana vēl nav nobeigta." (st.79-80).

Debates pie šī paskaidrojuma izbeidzās ar lūgumu generālprokuroram:

"noskaidrot un sniegt komisijai sekojošas ziņas:

- 1) kāds plans ir bijis Rīgas apgabaltiesas prokuroram akciju sabiedrību "Rīgas Uniona banka" un "Lats" izmeklēšanas uzsākšanas lietā;
- 2) kādus norādījumus Rīgas apgabaltiesas prokurors ir saņēmis no savas priekšniecības, un kā šie norādījumi grozījuši lietas gaitu." (st.94).

R. I v a n o v s - Valsts kontrolieris - paskaidro:

"Pēdējās dienās kopā ar Latvijas banku esam sūtījuši uz vairākām vietām revidentus noskaidrot iekļāto koku materiālu daudzumus, kas pārķīlāti Latvijas bankā. Viens no revidentiem šorīt atgriezies. Konstatēts iztrūkums. Laukumos materiālu nav. Pašlaik vēl notiek mežu izstrādāšana un firmu pārstāvji aizbildinājas, ka iztrūkstošā daļa atrodoties vēl mežā. Pēc Valsts kontroles ieskata ne tikai šinīs gadījumos, bet vispārīgi attiecībā uz bankām netiek pildīti kredīta likuma 23. un 27.panti. Te uzraudzības iestādēm daudz stingrāk būtu jāskatās, lai likumu pildītu un jāspēr soļi pret iestādēm, kas to nedara." (st.36).

H. A p s i t s - Rīgas apgabaltiesas prokurors - informē komisiju, "ka izdarot uz komisijas aizrādījumu apskati "Lata" veikalā, tiešām aiz veikala telpām, tā saucamā "arkivā", atrasts lielāks daudzums dažādu sēkļu. Tā kā šajā neparastajā sēkļu glabāšanas veidā saskatāma preces bēdzināšana, tad vainīgie tiks saukti pie atbildības uz Sodu lik. 607¹.panta pamata." (pr.65).

K. V a n a g s - Latvijas bankas galvenais direktors - paskaidro: "5.martā Rīgas apgabaltiesas prokuroram piesūtītā ziņojumā (pielik.Nr.11) Latvijas banka ir paziņojusi, ka: 1) Judels V..., 2) A.H... un 3) A/S M... ir iekļājuši Rīgas Uniona bankā un pēdējā pārķīlājuši Latvijas bankā kokmateriālus, kuri patiesībā šīm firmām nav piederējuši un nepieder, jo par iekļātiem koku materiāliem nav bijušas samaksātas Mežu departamentam pienākošās summas. Tā kā šai lietā ir saskatāmas Sodu lik. 593.p. 1.d. 1.pktā paredzētā noziedzīgā nodarījuma pazīmes, tad banka lūdz nodot šo lietu izmeklēšanai

un saukt pie likumīgas atbildības vainīgās personas." (pr.53-54).
 "... lai sadabūtu kādu galīgu skaitli, tad mums jāizskata daudz protokolu un grāmatu. Lai gan šim darbam paredzēts daudz ierēdņu, tomēr īsā laikā tas nav izdarāms. ... Strādājot no rīta līdz vēlam vakaram, atbildam uz prokurātūras iesniegtiem jautājumiem." (st.204).

A. M a r t i n s o n s - svarīgu lietu izmeklēšanas tiesnesis - paskaidro, ka "Rīgas Uniona bankas lieta attiecībā uz nesegtiem čekiem rīt - parit būs pabeigta; paliek tikai neno-
 pratināts kā apvainotais Saeimas deputāts Augusts Kalniņš. ... Čeku lieta sākās ar 1927.gadu un iet cauri līdz pēdējam laikam. Nesegto čeku ir pāri par 50, gan dollaros, gan mārciņās. Sajā lietā pie atbildības saukti ir T.Ulmanis, E.Mauriņš un A.Kārklis. Pie atbildības saucams vēl Augusts Kalniņš. ... Kārklis čeku lietā nav atzinies līdz tam laikam, kā mēr izrādījies, ka ir paša Kārklīna parakstīti čeki.

Ari preču lietās, viss kas attiecas uz Uniona banku, ir darīts. Tomēr no apmēram 15 lietām tikai vienā ir konstatēts preču iztrūkums. Tā ir "Baltmilti" lieta. Šī firma iekāpājusi Rīgas Uniona bankā 1.150 tonnas rudzu un kviešu, pie kam labības ir bijis tikai apmēram 500 tonnas. ... Viss kvantums pārķīlāts Latvijas bankā. ... "Baltmilti" lietā no Uniona bankas pielaista liela nevērība. (pr.98-99).

Attiecībā uz mežrūpniekiem, lieta pavisam savāda. Daudzas firmas ar bankas rīcību tiek pavisam izputinātas. Pēc bankas saistībām viņa apņēmusies samaksēt arī 80% no pirkšanas summas. Rīgas Uniona banka par pārķīlātiem kokiem no Latvijas bankas saņēmusi pilnu summu, bet klientiem aizdevusi tikai apmēram 20%. Tā, piemēram, izdarīts ar "M...". Latvijas bankai uz mežu operācijām, jādama, lielu zaudējumu nebūs." (pr.99).

LATVIJAS REPUBLIKAS SAEIMAS PARLAMENTĀRISKAI IZMEKLĒŠANAS KOMISIJAI
AKCIJU SABIEDRĪBU "RĪGAS UNIONA BANKA" UN "LATS" LIETĀ

AKCIJU SABIEDRĪBAS "LATS" REVIDENTU

Z I Ņ O J U M S .

Izpildot Jūsu uzdevumu š.g. laikā no 20.marta līdz 19.aprīlim, izdarījām A/S "Lats" tagadējā stāvokļa noskaidrošanu, kā arī šīs s-bas 1928., 1929. un 1930.gadu galveno darījumu pārbaudi, atsevišķos gadījumos izsekojot šiem darījumiem arī līdz to sākumam, un par pārbaudes rezultātiem pagodināties ziņot sekošo.

I Sabiedrības nodibināšana, tās kapitāli un pārvaldes sastāvs.

1) A/S "Lats" statātus apstiprinājis finanču un tirdzniecības un rūpniecības ministris 1921.g. 2.jūlijā ar Nr.2622. Par dibinātājiem statātos uzrādīti: Adolfs Klīve, Augusts Briedis, Arturs Alberings un Arturs Žers. "Lata" akcionāru pirmā pilna sapulce notikusi 1921.g. 2.septembrī, kurā dibinātāju uzdevumā A.Klīve starp citu paziņo, ka akcijas visas parakstītas un 1/4 pamata kapitāla (viss pamatkapitāls tanī laikā bija L.r. 5.000.000,-) iemaksāta. Viņš ziņo arī par dibināšanas gaitu aizrādīdams, ka dibinātāji vadījušies no idejas saimnieciski un politiski stiprināt Latvijas zemniekus. Bij. Krievijas lik. kop. X sēj. I daļā 2.166.p. 4.pkt., 2176.p. paredzētās auklotas grāmatas akciju un par akcijām saņemto naudas summu ierakstīšanai pie revīzijas nav uzrādītas un pēc valdes locekļa Soduma un grāmatveža Eichvalda paskaidrojumiem sabiedrībai tādu nav.

Pēc revīzītei uzrādītā saraksta I izlaiduma akcijas sadalītas starp 18 personām (piel. Nr.1).

1922.g. 20.februāra ārkārtējā akcionāru sapulcē nolemts, ka parakstītā akciju kapitāla otrā ceturtdaļa iemaksājama ne vēlāk kā 1922.g. 1.aprīlī, bet trešā un ceturta ceturtdaļas iemaksājamās pēc valdes atzīnuma un saskaņā ar s-bas "Lats" statātiem.

Saskaņā ar A/S "Lats" statātu 9.p. pārējais pamata kapitāls (virs 25%) iemaksājams ne vēlāk kā viena gada laikā.

2) 1924.g. 28.V. finanču ministris apstiprinājis statātu grozījumu, ar kuru s-bas kapitāls pārvērtēts uz Ls 100.000,- un s-bai at-

ļauts izlaist 20.000 gab. II izlaiduma akcijas à Ls 20,-, kopsummā par Ls 400.000,-, t.t. viss s-bas pamatkapitāls ir Ls 500.000,- Jaunizlaisto akciju sadalījums ievests pārskatā pielikumā Nr.1. Jaunā izlaiduma akciju emisijas kursu finanču ministris noteicis uz Ls 20,50 un tās pilnīgi samaksājamas 12 mēnešu laikā no izsludināšanas "Valdības Vēstnesī" (publikācija izdarīta 1924.g. 11.VI. Nr.129).

3) Cik no "Lata" grāmatu atsevišķu debitoru kontiem redzams, II izlaiduma akcijas tiem debitētas par kursu Ls 20,-, bet nevis Ls 20,50 (K/S "Latvijas Dārzs" u.c.). Saskaņā ar s-bas statūtu lī.p. no jaunā izlaiduma akcijām saņemamā virsmaksa jāizlieto rezerves kapitāla paplašināšanai. Tā kā II izlaiduma akcijas visas skaitās par sadalītām (sk. piel. Nr.1), tad rezerves kapitāla palielināšanai vajadzēja iekasēt Ls 10.000,-, kas, kā tas redzams no gada pārskatiem un bilancēm, nav izdarīts. Uz 1.I.1930.g. s-bas rezerves kapitāls ir Ls 12.738.51, kas uzkrājies no kārtējiem 5% atskaitījumiem no tīrpeļņas un spec. rezerves kapitāls Ls 6.223.84, kas radīts ar sevišķiem atskaitījumiem no tīrpeļņas 1922. un 1923.g.g. Šādā kārtā s-bai nodarīti zaudējumi Ls 10.000,-, kuru iekasēšanu formāli vairs nav iespējams izdarīt, jo akcijas nav vārda akcijas.

4) Kā no augstāk pievestiem datiem bija redzams, s-bas akciju kapitālam vajadzēja būt iemaksātam: par I izlaiduma akcijām - ne vēlāk kā gada laikā, skaitot no s-bas nodibināšanas dienas, par II izlaiduma akcijām - ne vēlāk kā 11.VI.1925.g.

a) No valdes š.g. 10.februāra protokola Nr.12 redzams, ka valde nolēmusi pieprasīt no akcionāriem nodot savas akcijas "Lata" rīcībā, izniedzot pretīm sekošām personām - akcionāriem viņu vekselus:

cik akciju saņemt		cik vekseļu izsniegt	
A.Kalniņš	Ls 35.000,-	Ls 21.000,-	
A.Briedis	" 23.000,-	" 14.000,-	
K.Ulmanis	" 28.000,-	" 28.000,-	
J.Ulmanis	" 6.000,-	" 6.000,-	
A.Alberings	" 30.000,-	" 17.000,-	
A.Klīve	" 24.000,-	" 21.000,-	
A.Žers	" 21.000,-	" 21.000,-	
Latvijas dārzs	" 92.000,-		nav uzrādīts
Ringmanis	" 4.000,-	" 2.500,-	
Sodums	" 200,-	" 200,-	
Zutte	" 200,-	" 200,-	

s valdes š.g. 15.marta protokolu Nr.18 augšminētais lēmums grozīts un nolēmums atdot akcionāriem atpakaļ uz 10.februāra sēdes protokola pamata saņemtās akcijas pret samaksu resp. vekseliem.

b) No K/S "Latvijas dārzs" A.Alberings un b-dri konta redzams, ka viņai 1924.gadā debitētas II izlaiduma akcijas par Ls 135.200,- (6760 gab. à Ls 20,- kopsummā par Ls 135.200,-); šo akciju nomaksai naudā saņemti tikai Ls 200,- (1925.g.). Cik no augšminētā, kā arī no ierakstiem saņemto vekseļu grāmatā (1930.g. fol.62), kur atzīmēts, ka no akcionāriem saņemti akciju vekseļu apmaiņai jauni vekseļi kopsummā par Ls 128.900,-, var spriest, iemaksas par nodotām augšminētām personām un s-bām akcijām savā laikā nav izdarītas, bet tās izsniegtas pret vekseļiem vai debitēti akciju saņēmēju konti. Bij. Krievijas X sēj. I daļas 2164.pants nosaka, ka gadījumā, ja kāds palaidis garām kādu no akciju cenas nomaksai noteiktiem termiņiem, tas zaudē tiesību saņemt akciju un līdz tam laikam par akciju iemaksātās summas pāriet s-bās pilnā īpašumā, ar tiesību apmainīt tādā kārtā iznīcināto akciju pret jaunizlaižamu. Saskaņā ar tā paša likuma 2163.p. akcija nekādā gadījumā nav izdodama, iekams nav samaksāta tās pilna cena. Kā redzams, augšminētos gadījumos šis likuma prasības nav ievērotas.

5) Attiecībā uz akciju varbūtējo tagadējo atrašanos pēdējie dati būtu šādi:

a) Akcijas par Ls 180.200,- savā laikā atradušās "Lata" portfelī un tās nodotas Rīgas Uniona bankai, kur tās atrastas revīzijas sākumā. Pie akciju izlaišanas šīs akcijas bijušas ieskaitītas K/S "Latvijas Dārzs", Ārējās tirdzniecības a/s., Aug. Briedim, J.Ulmanim un Androvičam.

b) 1929.g. 23.V. akcionāru sapulcē no dalību pēmušām akcijām Latv. Zemnieku banka reprezentējusi 4500 gab. un Rīgas Uniona banka - 3000 gab.

6) A/S "Lats" pārvaldes un uzraudzības organos bijušas sekošas personas:

a) Valde

1921/22.g.	A.Klīve	A.Kalniņš	A.Briedis	J.Ringmanis	A.Alberings
	ievēlēti akcionāru sapulcē			2.IX.1921.g.	
1923.gadā	A.Klīve	A.Kalniņš	A.Briedis	J.Ringmanis	A.Alberings
	iev. akc.		iev. akc.		
	sap. 31.		sap. 31.V.		
	V. 23.		23.		
1924-1926.g. nolemts skaitu noteikt uz 4	A.Klīve	A.Kalniņš	A.Briedis	izstājies	A.Alberings
		iev. a.s.			iev. a.s.
		12.IV.24.			12.IV.24.
1925.gadā	A.Klīve	A.Kalniņš	A.Briedis	-	A.Alberings
	iev. a.s.		iev. p.a.s.		
	28.III.25.		28.III.25.		

1926.gadā	A.Klīve	A.Kalniņš iev.17.IV. 26.	A.Briedis	-	A.Alberings iev. 17.IV. 26.
1927.un 1928.g.	izstājies akc.sap. nolēmusi viņa vietu atstāt va- kantu	A.Kalniņš	A.Briedis iev. 28. VI.27.	-	A.Alberings
1928.gadā	-	A.Kalniņš iev. 15. VI. 28.	A.Briedis	-	A.Alberings iev. 15.VI. 28.
1929.gadā	-	A.Kalniņš	A.Briedis iev.23.V. 29.		

1929.g. 23.V. akcionāru sapulcē valdes priekšsēdētājs A.Kalniņš ziņo, ka valdē pārvēlams A.Briedis un ievēlams viens valdes kandidāts. Par valdes locekli ievēl A.Briedi un par kandidātu A.Sodumu. Par to, ka A.Alberings būtu no valdes izstājies, akcionāru sapulcei nav ziņots, tā tad viņš skaitās arī 1929.gadā par valdes locekli. Arī no valdes protokoliem nav redzams, ka viņš būtu no valdes locekļa pienākumiem atbrīvots. 1928.g. 1.decembrī A.Alberings paziņojis, ka apstākļu dēļ viņš ir izstājies no valdes. Uz raksta nekādu atzīmju nav. A.Sodums pirmo reizi valdes sēdē piedalījies 1929.g. 24.maijā un valdes locekļa pienākumus tam uzdots izpildīt 1929.g. 25.VII.valdes sēdē. Līdz tam laikam A.Sodums bijis "Lata" ierēdnis un no 1929.g. direktors Ārējā tirdzn. a/s-bā.

b) Revīzijas komisija:

1921./22.gadam s-bas valdes sēdē 17.IV.23.gadā ievēlēta revīzijas komisija sekošā sastāvā:

A.Žers, H.Enzeliņš, A.Sodums, V.Gulbis un J.Blumbergs.

Turpmākos gados akcionāru sapulces ievēlējušas revīzijas komisijas sekošos sastāvos:

1923.gadam	A.Žers,	H.Enzeliņš,	A.Sodums,	J.Blumbergs,	V.Gulbis
1924. "	A.Sodums,	A.Žers,	V.Gulbis,	H.Enzeliņš,	J.Blumbergs
1925. "	A.Žers,	J.Blumbergs,	V.Gulbis,	H.Enzeliņš,	R.Androvičs
1926. "	A.Žers,	J.Blumbergs,	V.Gulbis,	H.Enzeliņš,	R.Androvičs
1927. "	A.Žers,	J.Blumbergs,	V.Gulbis,	H.Enzeliņš,	R.Androvičs
1928. "	A.Žers,	H.Enzeliņš,	V.Gulbis,	R.Androvičs,	J.Blumbergs
1929. "	A.Žers,	H.Enzeliņš,	V.Gulbis,	R.Androvičs,	J.Blumbergs

Ar akcionāru sapulču lēmumiem s-bas organiem noteikta sekoša atlīdzība:

e) valdei

1921./22.g. - 25% no tīras peļņas -- L.rubļ. 392.515.22, 13,43% no tīrpeļņas tantjemām valdei un ierēdņiem -- L.rubļ. 211.000.-, 3,83% no tīrpeļņas valdei dažādiem izdevumiem L.rubļ. 60.000.-.

Valde atalgojumu sadalījusi šādi:

A.Klīvem	-	alga L.r.	97.515.22	+ tantj.	L.r.	50.000.-,
A.Briedim	"	"	90.000.-	"	"	30.000.-,
A.Kalniņam	"	"	90.000.-	"	"	30.000.-,
A.Alberingam	"	"	90.000.-	"	"	40.000.-,
J.Ringmanim	"	"	25.000.-.			

- 1923.g. - 25% no tīrpeļņas - L.r. 644.323.-, 16,33% tantjemas valdei un ierēdņiem L.r. 421.000.-, 5,43% valdei dažādiem izdevumiem - Lr.140.000.-.
- 1924.g. - 25% no tīrpeļņas - Ls 15.772.03, tantjemas valdei un ierēdņiem Ls 12.600.-
Sadalīts valdes sēdē sekoši: A.Klīvem - Ls 7.500, A.Briedim - Ls 5.403.-, A.Kalniņam - Ls 5.403.-, A.Alberingam - Ls 6.618.-, K.Zuttem - Ls 2.233.03, J.Eichvaldam - Ls 810.-, Fr.Āboliņam - Ls 405.-.
- 1925.g. - 25% no tīras peļņas - Ls 22.209.44, tantjemas valdei un ierēdņiem - Ls 10.100.-
- 1926.g. - valdes locekļiem atalgojumu par 1926.gadu izmaksāt 1927.gadā tādā apmērā, ka tie saņēmaši 1925.gadā. Bez tam nolemts turpmāk valdes atalgojumiem budžetos uzņemt noteiktu summu Ls 14.400.-
- 1928.g. - Ls 14.400.-
- 1929.g. - pēc budžeta Ls 7.200.-

b) revīzijas komisijai:

Revīzijas komisijai nolemts: par 1922.g. - L.r. 10.000.-, 1923.g. - L.r. 10.000.-, 1924.g. - Ls 200.-, 1925.g. - Ls 500.-, 1926.g. - Ls 500.-, 1927.g. - Ls 300.-, 1928.g. - Ls 300.-

7) Sabiedrības darbības rezultāti atsevišķos gados pēc gada pārskatiem bijuši sekoši:

- a) tīrpeļņa: 1921./22.gadā - L.r. 1.570.060.88, 1923.g. - Ls 51.545.86, 1924.g. - Ls 63.088.12, 1925.g. - Ls 88.837.76, 1926.g. - Ls 14.318.11, 1927.g. - Ls 2.874.50, 1928.g. - Ls 2.704.22;
- b) uzskaitītas dividendes: 1921./22.g. - 12%, 1923.g. - 15%, 1924.g. - 12%, 1925.g. - 8%, no 1926.gada - dividendēm nekas nav paredzēts.

Kā no šiem skaitļiem redzams, sākot ar 1926.gadu sabiedrības darbības rezultātos ieskatāmas straujas pārvēršanās uz peļņas samazināšanos. Sākot ar 1927.gadu, ja korigē tikai dažus bilances posteņus, nav vairs saskatāma peļņa, bet gan deficīts. Tā Ārējās tirdzn. a/s (sk. šī ziņ.Lp.13) tanī laikā jau bija finansēta par Ls 166.333.56 un visnecīgākais norakstījums no šī konta būtu gada peļņu Ls 2.874.50 pārvērtis zaudējumā.

II Bilance uz 1930.g. 1.janvari.

8) Uzsākot revīziju izrādījās, ka s-bas 1929.gada grāmatas vēl nebija noslēgtas un darbības rezultāti nebija aprēķināti. Par tekošo 1930.gadu no grāmatām vestas tikai kases un vekseļu palīggrāmatas; memoriāls nav sastādīts un galvenā grāmata, kā arī pārējās palīggrāmatas nav vestas. Revīzijas laikā "Lata" grāmatvedība uzstādīja provizorisku bilanci uz 31.decembri 1929.g. (sk. pielik. Nr.2), bet gala rezultāti līdz revīzijas beigām vēl nebija izvesti un grāmatas nebija noslēgtas. Revīzijas komisija pie šādiem apstākļiem bija spiesta pati uzstādīt pilnu

bilanci uz š.g. 1.janvari pirmkārt pēc grāmatu datiem un tālāk šo bilanci pārveidot, piedodot viņai reālas bilances veidu. Iespējams, ka uzstādot grāmatu bilanci, kādi posteņi nav pilnīgi precizēti, jo pie materiālu apstrādāšanas svešā uzņēmumā, ievērojot vēl, ka šie materiāli neatrodas labā stāvoklī, tas var gadīties, bet uz rezultātiem šādi gadījumi jātamam iespaidu nevarētu atstāt. Uzstādīt bilanci uz revīzijas dienu, pie aprakstītiem apstākļiem, prasītu vairāku mēnešu darbu un to revīzijas komisija nav uzsākusi.

9) Pēc A/S "Lats" grāmatām, ar 1929.g. papildu ierakstiem un korigējot preču atlikumus, bilance uz š.g. 1.janvari ir sekoša:

Aktīvs		Pasīvs	
Kase	Ls 6.369.08	Akciju kapitāls	Ls 500.000.-
Ārzemju valuta	" 1.329.01	Rezerves "	" 12.738.51
Tekoši rēķini:		Speciāls rezerves kapitāls	" 6.223.84
Latvijas bankā	" 6.555.74	Amortizācijas kapitāls	" 35.501.94
Rīg.Diskonto bankā	" 19.522.01	Spec.tek.rēķ.Rīgas biržas bankā	" 24.765.60
Latvijas tirdzn.-rūpniec. bankā	" 119.19	Spec.tek.rēķ.Latvijas bankā	" 34.139.95
Latv.Zemnieku bankā	" 1.614.20	Spec.tek.rēķ.Latvijas bankā zem	" 85.378.46
Rīgas Uniona bankā	" 412.556.99	vērtspap.	" 25.124.15
Rīgas Uniona b-kā N 501	10.000.-	Spec.tek.rēķ.zem precēm Tirdzn.un rūpn. bankā	" 89.481.18
Kooperat.Tranzit bankā	Ls 4.344.08	Spec.tek.rēķ.N 29	" 71.821.72
Rīgas biržas bankā	" 147.30	Rīgas Uniona b-kā	" 644.734.37
Pastā	" 397.64	Spec.tek.rēķ.N 44	" 223.976.82
Rīgas Starptaut.b-kā	" 133.95	Rīgas Uniona b-kā	" 42.000.-
Loro rēķ.Rīgas Uniona bankā	" 130.000.-	Spec.tek.rēķ.N 51	" 887.193.25
Nekustams īpašums	" 263.739.08	Rīgas Uniona b-kā	" 91.195.45
Dalības nauda citos uzņēmumos	" 30.099.-	Spec.tek.rēķ.N 57	" 126.407.86
Akcijas un vērtspapīri	" 571.274.92	Rīgas Uniona b-kā	" 13.984.-
Inventārs	" 62.807.89	Spec.tek.rēķ.zem precēm Rīgas Komerc bankā	" 876.812.61
Preces	" 736.750.76	Spec.tek.rēķ. zem precēm Rīgas Diskonto bankā	" 3.278.00
Preces veikalā	" 230.203.65	Izdoti vekseli un	" 14.016.98
Nodaļas	" 357.069.62	tratas	" 468.335.28
Linu punkti	" 63.567.09	Aizņēm.pret nek.īpaš."	" 91.195.45
Saperti vekseli	" 343.466.44	Avānsi uz precēm	" 126.407.86
Dažādas personas un iestādes (debitori)	" 565.023.99	Neizmaksātas dividen"	" 13.984.-
Pārejošas summas	" 14.551.90	Daž.pers.nodrošinājumu rēķ.	" 876.812.61
Deficīts	" 472.582.62	Pārejošas summas	" 3.278.00
		Nesadalīta peļņa	" 14.016.98
		Dažādas pers.un iestādes (kreditori)	" 468.335.28
		Kopā	Ls 4.304.226.15
	Kopā Ls 4.304.226.15		

10) Šīs bilances atsevišķi posteņi, novērtējot viņus pēc iespējas reāli, prasa noteiktus korigējumus, kas būtu šādi; bilances kārtībā:

a) Tekoši rēķini visi kopā, bez Loro (faktiski Nostro)

Pēc bilances šo rēķinu kopējais atlikums ir Ls 455.391.10. Pārbaudot šīs summas pēc banku paziņojumiem izrādījās, ka bankas skaita pēc šiem rēķiniem "Latam" par labu Ls 455.041.27. Šī summa būtu arī pie-

ņemama par pareizo.
Par tek. rēķiniem Rīgas Uniona bankā sk. šī ziņ. p.18.

b) Nekustami īpašumi.

Bilances summa sastādās: a) nekustama īpašums Dzirnau ielā Nr.91 par Ls 228.207.76, b) spēķeris Bujanos Ls 35.531.32. Nekustamu īpašumu taksācijas aktus revīzijai neizdevās iegūt; pieņemta grāmatu vērtība.

c) Delības naudas citos uzņēmumos.

Summas sadalījums uzrādīts pielikumā Nr.3. No atsevišķām summām jāgroza sekošas: 1) Tirdzn.-rūpn. A/S "Nafta" savu darbību izbeigusi kā maksātnespējīga 1929.gadā un tāpēc iemaksas jāpieņem par zudumiem un Ls 5.999.- jānoraksta zaudējums, atstājot bilanci Ls 1.-, 2) A/S "Linu centrāle" pie sabiedrības tagadējā stāvokļa, drošības pēc, no pajas norakstāms zaudējums Ls 3.019.- atstājams Ls 1.-, 3) p/s "Maliēnas Zemturis". No "Lata" valdes 1929.g. 20.VI. protokola redzams, ka "Maliēnas Zemturs" 1927.gadā norakstījusi no sava pamatkapitāla 75% un tā būtu jālikvidē. Lai uzturētu s-bu, nolents papildināt pajas. Pajas varētu pieņemt par 50% no nomināla, kas būtu Ls 7.437.50. Ar šiem pārgrozījumiem bilances postenis dotu Ls 30.099.- vietā Ls 13.643.50.

d) Akcijas un vērtspapīri.

Bilances summa sastādās sekoši:
1) Latvijas Zemnieku bankas akcijas par Ls 70.400.-
2) Rīgas Uniona bankas akcijas " " 404.000.-
3) Ārējās tirdzn. a/s " " 96.874.92
Latvijas Zemnieku b-ka un Rīgas Uniona b-ka akcijas skaitās nominālā vērtībā. Kā zināms, abas šīs bankas savas saistības vairs nepilda (Latvijas Zemnieku b-ka no 1928.gada), Finanču ministrijas revīzijā attiecībā uz Rīgas Uniona b-ku noskaidrojies, ka tā savus maksājumus nekārto un, kā no viņas direktoru paskaidrojumiem parlamentārai izmeklēšanas komisijai redzams, cietusi zaudējumus, ko nesedz viņas kapitāli un visaugstākā vērtējumā tās akcijas varētu pieņemt par 25% no nomināla. Latvijas Zemnieku bankas akcijas uzskatāmas par savu vērtību zaudējušām. Tāpēc abu šo posteņu reālo vērtību varētu pieņemt tikai Ls 101.000.- + Ls 1.-
Ārējās tirdzniecības a/s, lai gan nav likvidēta, bet faktiski nedarbojas un tai nav līdzekļu apmierināt savus kreditorus ("Latam" uz 31.XII.29.) parādā Ls 240.186.39). (Sk. šī ziņojuma 13 lp.) Šīs s-bas akcijas patreiz uzskatāmas par pilnīgi bezvērtīgām.
Šādā kārtā vērtspapīru portfela faktiskā vērtība, vislabākā gadījumā, būtu pieņemama par Ls 101.002.-

e) Preces.

1) centrāles preces:

Pēc s-bas grāmatām 1929.g. pārdotas preces	par Ls 3.203.505.09
atlicies preču uz 1.I.1930.g.	" " 736.750.76
	<hr/> Ls 3.940.255.85
1929.g. iepirktas preces (kopā ar atlikumu)	" " Ls 3.856.336.06
	Pelnīts Ls 83.919.79
1929.g. iepirktas preces (kopā ar atlikumu)	" " 3.856.336.06
" pārdotas, pārskaitītas etc.	" " 3.203.505.09
	<hr/> Ls 652.830.97

bet pēc "Lata" grāmatvedības provizorisks bilances uz 1929.g. 31.decembri parādīts atlikumā par Ls 713.606.86, t.i. par Ls 60.775.89 vairāk. Starpība izskaidrojama ar to, ka preču grāmatu debitā vēl nebija iegrāmatots Ls 22.226.78 (sarkanā āboliņa rēķinā Ls 15.671.09, timoteja sēklas rēķinā Ls 3.762.19 un Nitrophoska rēķinā Ls 2.793.50), par nopirktām precēm un kreditā Ls 83.002.67 (sarkanā āboliņa sēklas rēķinā Ls 7.479.50, baltā āboliņa - Ls 84.55, rudzu - Ls 2.128.23, miežu - Ls 11.84, auzu - Ls 9.-, zirņu - Ls 185.40, linsēklu raušu - Ls 405.79, sojas raušu - Ls 1.071.-, kliju - Ls 361.73, kuļģarnituru - Ls 69.584.46, kokosa raušu - Ls 91.02, saules puķu raušu - Ls 126.10, nitrophoska - Ls 1.419.- un kartupeļu - Ls 45.05) par veikalā pārdotām precēm, atlaistu no preču iepirkšanas cenas summu, etc. Minētās operācijas ar 31.XII. memoriāla ierakstījumu papildu iegrāmatos, un tad preču grāmatu saldo saskanēs ar iznesto atlikumu Ls 652.830.97 apmērā.

Sabiedrībai piederošās preces iekļātas dažādās bankās un novietotas noliktavās šo banku rīcībā un zem viņu plombām. Lielais vairums preču gan tieši, gan caur Rīgas Uniona b-ku pārgājis Latvijas b-ka rīcībā, kuŗa izdara preču pārbaudi un novērtēšanu un tāpēc komisija pie preču pārbaudes noliktavās nestājas, bet šīs operācijas pārbaudīja pēc iegrāmatojumiem un dokumentiem. Ja izrādītos, ka preču atlikumi naturā neatbilst grāmatu datiem, tad aprēķins būtu tanī daļā korigējams gadījumos, kur noskaidrotos, ka iztrūkums bijis pirms 31.XII.29. Grāmatas par 1929.gadu nav noslēgtas, jo visi apgrozījumi preču operācijās vēl nav ierakstīti. Tā kā grāmatas noslēgšanas darbi virzījās uz priekšu pārāk gausi, tad komisija bija spiesta aprēķināt uzņemto pēc inventāra preču vērtības un pēc tam sastādīt provizorisku peļņas un zaudējumu aprēķinu. Grāmatu noslēguma darbībā var rasties vēl papildu iegrāmatojumi, kas savukārt var grozīt zināmu preču sortimenta apgrozījuma rezultātu. Izdarot preču atlikumu novērtējumu, pie kam atsevišķiem sortimentiem cenas grozītas, pieņemot tirgus cenas, izrādījās, ka 1.I.30. preču bija par Ls 736.750.76. Preču apgrozījumu, atlikumu, peļņas un zaudējumu pārskats pievienots kā pielikums Nr.4.

f) Veikala preces:

Pēc galvenās grāmatas datiem

1929.g. iepirkts preču (kopā ar atlikumu)	par	Ls 659.699.04
" pārdots	"	" 443.002.98

Atlikums	Ls 216.696.06
----------	---------------

bet pēc bilances uz p.g. 31.XII. -- Ls 181.323.59, t.i. par Ls 35.372.47 mazāk. Starpība izskaidrojama ar to, ka galvenā grāmatā vēl nebija norakstīti no šī rēķina tekoši un citi izdevumi, kas gulstas uz veikala preču operāciju rēķina Ls 35.372.47 apmērā.

1929.g. pārdots preču par	Ls 443.002.98
atlicis uz 1930.g.1.I. "	" 230.203.65

Ls 673.206.63

1929.g. iepirkts preču "	" 659.699.04
--------------------------	--------------

Pelnīts	Ls 13.507.59
---------	--------------

Tā kā veikalā esošās preces iekļātas Latvijas bankā, kuŗas pārziņā un zem plombas tās atrodas, tad komisija pie preču pārbaudes nestājas, bet ņēma par pamatu inventāra sarakstus, pārrēķinot tanīs pēc uzdotā preču sortimenta, kvantuma un cenas - preču kopvērtību. Sarakstus sastādījuši sabiedrības darbinieki, uzņemot notecējušā 1929.g. beigās - preces naturā. Veikala preču atlikuma vērtība uz 1.I.30.g. bija Ls 230.203.65, kāda summa ievesta bilancē.

g) Nodaļas.

Sabiedrība atvērusi provincē trīs nodaļas: Jelgavā, Rājienā un Limbažos. Uz visām precēm, ko centrāle sūta nodaļām, uzrēķina sev par labu 3%. Turpmāko preču kalkulāciju izdara nodaļas, rēķinoties ar pārvešanas izdevumiem un vietējām cenām, bet pārdošanas cena nevar būt zemāka kā uzrādīts Centrāles faktūrās. Pārdodot preces, nodaļas rīkojoties pilnīgi patstāvīgi, neprasot Centrāles atļaujas pie preču izsniegšanas pret vekseliem. Centrālē katrai nodaļai atklāts rēķins, kuŗā ieraksta nosūtītas preces un saņemtās no nodaļas pretvērtības. Gada beigās nodaļu rēķinu sadala divos rēķinos, parādot vienā preces, bet otrā pārējo nodaļas aktīvu.

Katrā nodaļā ir pilnīgi patstāvīga grāmatvedība, kas aprēķina nodaļas peļņu par visu gadu un gada beigās to pārved līdz ar vispārējā pārskata iesūtīšanai uz Centrāli. Pēc grāmatām 1928.gadā visas nodaļas strādājušas ar peļņu, pie kam Jelgavas nodaļa nopelnījusi Ls 19.024.02, Limbažu - Ls 10.206.79 un Rājienas - Ls 5.946.47.

Centrāle neuzskaita procentus uz nodaļu rēķina par izstāvošām summām, ko nodaļas nav segušas ar attiecīgu samaksu vai pretvērtības piesūtīšanu. Ja Centrāle to darītu, tad apšaubāms, vai nodaļas savus apgrozījumus varētu noslēgt ar peļņu.

Par 1929.g. apgrozījumiem Jelgavas un Limbažu nodaļas iesūtījušas savus darbību pārskatus un bilances, pēc kuŗiem nodaļas strādājušas ar peļņu, pie kam "Jelgavas nodaļa parādījusi tīru peļņu Ls 10.685.40 apmērā un Limbažu nodaļa - Ls 9.575.09 apmērā. Bilances uz 1930.g. 1.I. šādas:

Jelgavas nodaļa.

Aktīvs:

Kases rēķins	Ls 5.785.49
Preču rēķins (veikalā un noliktavās)	" 70.116.52
Debitori	" 56.269.63

Saņemtie vekseli	Ls	10.039.68
Tekošie rēķini Latvijas bankā Nr. 671	"	255.58
Inventāra rēķins	"	1.851.63
	Ls	144.318.58

Pasīvs:

Kreditori	Ls	317.94
Centrāle (parāds Centrālei)	"	133.315.24
Tīra peļņa	"	10.685.40
	Ls	144.318.58

Limbažu nodaļa.Aktīvs:

Kase	Ls	1.266.25
Inventārs	"	1.701.15
Preces	"	41.575.67
Vekseli	"	15.023.53
Dažādas preces	"	13.866.47
	Ls	73.433.47

Pasīvs:

Centrāle	Ls	63.858.38
Peļņa	"	9.575.09
	Ls	73.433.47

Salīdzinot nodaļu bilancēs parādīto parādu summu ar Centrales ieņēmumajumiem, konstatējām, ka tās nesaskan. Jelgavas nodaļas bilancē parādīts parāds Centrālei Ls 133.315.24 apmērā, bet pēc Centrales grāmatām tas līdzinājas Ls 127.611.19, t.i. par Ls 5.704.05 mazāk; Limbažu nodaļas bilancē parādīts Ls 63.858.38, bet pēc Centrales ieņēmumajumiem Ls 68.643.57, t.i. par Ls 4.785.19 vairāk. Pārbaudes laikā nesaskaņa vēl nebija noskaidrota.

Rūjienas nodaļa par 1929.g. darbību pārskatu vēl nav iesūtījusi, jo daļa dokumentu, grāmatu un preču sadegušas. Pēc Centrāles grāmatām nodaļas parāds līdzinājas Ls 139.635.51 (D. 670.151.87 - K. 530.516.36). Uzstādot bilanci, Jelgavas un Limbažu nodaļu rēķini pieņemti pēc viņu grāmatu bilancēm (bilancē ieskaitot nodaļas parādu centrālei un peļņu), bet par Rūjienas nodaļu pieņemta Centrales summa. Pie kam viss saistību komplekss atstāts vienā kontā, nedalot, kā iepriekšējos gados, precēs un pārējās prasībās, jo pie nodaļu patstāvības preču realizācijā pirmais paņēmieni uzstatāms par atbilstošāku.

h) Saņemtie vekseli.

Šinī kontā domāti pircēju vekseli par pārdotām precēm. Starp vekseliem ir arī vekseli par dažādām personām nodotām "Lata" akcijām (šī ziņojuma 4.p. uzskaitītām) kopsummā par Ls 128.900.--

Bez tam šinī kontā ievietoti:

1) no Limbažu nod. saņemti par Ls	5.851.21
2) " Rūjienas " " " "	3.629.--
3) " Jelgavas " " " "	14.110.--
4) dažādi (Centrālē saņemti) " "	43.467.59
5) nodrošinājumu " " "	23.285.--
6) nodoti Latv. b-kai uz on call pr. vekseliem " "	85.378.46

pavisam kopā Ls 304.621.26, kas ir mazāk pret grāmatu datiem par Ls 38.845.18 un noticis, domājams, tāpēc, ka gada pēdējās dienās diskontam nodotie vekseli, grāmatās nav norakstīti, ko izdara pēc bankas aprēķina saņemšanas. Tādā kārtā starpību varētu pieņemt par atzīstamu kā "ceļā" esošas vērtības un pie aprēķiniem var pieņemt bilances summu.

Apskatot vekselu vērtību jāatzīst, ka tos visus pilnā vērtībā nevar pieņemt, jo starp tiem ir vekseli kopsummā par Ls 17.000.-- no personām, kas ar vekselu iesniedzējiem nevarētu stāvēt tirdznieciskos darījumos ("Maļ. Zemturis" Aluksnē iesniedzis vekseli, ko izrakstījis Ķemeru iedzīvotājs, atsevišķi lauku iedzīvotāji nesamērīgi lielās summās u.t.t.). Par šiem vekseliem nevar būt pārliecība, ka tie saistīti ar preču darījumiem un paši izrakstītāji jāuzskata, ka viņu maksāšanas spējas neatbilst izdotām saistībām. Tāpēc šo vekselu vērtību varētu pieņemt tikai 50% no summas, kas sastāda atvilkumu Ls 8.500.--, par kādu samazināma šīs grupas kopsumma. Tas pats sakāms par nodrošinājumu vekseliem un viņu vērtību varētu pieņemt par Ls 11.600.--. Par Latvijas b-kai nodotiem vekseliem tuvāki dati nav ievākti un tie pieņemti pilnā summā, lai gan nebūtu domājams, ka taisni tie, izņēmuma veidā, neuzrādītu augšminētās pazīmes.

Pārveidojot šādējādi kontu, tā gala rezultāts iznāktu
Ls 323.281.44

(Ls 128.900.- + (5.891.21 + 3.629.- + 14.110.- + 43.467.59) -
8.500.- + (23.285 : 2 = 11.600) + 85.378.46 + 38.845.18)

j) Dažādas personas un iestādes (debitori).

No debitoriem (saraksts pielikumā Nr.5) sekošas summas uzskatāmas par korigējamām:

1) Arējās tirdzn. a/s - parāds uz 31.XII.29. Ls 240.155.73. Viss šī summa uzskatāma par nereālu parādu, jo sastāda "Lata" ieguldījumu šī sabiedrībā, bet tā kā šī s-ba, pēc "Lata" valdes locekļa Soduma paskaidrojuma faktiski vairs nedarbojas un to pārņēmis savā laikā "Lats" ar visiem aktīviem un pasīviem, bet pēdējos "Lata" grāmatās vairs nevar saskatīt, summa norakstāma zaudējumos pilnos apmēros.

2) K/S "Latvijas Dārzs" A.Alberings un b-dri. Šai s-bai savā laikā debitēti Ls 135.200,- par tai pierakstītām "Lata" akcijām, bet akcijas palikušas "Lata" rīcībā un tas viņas izmantojis tālāk. Tāpēc šīs akcijas no s-bas konta būtu norakstāmas un uzrādāmas nerealizēto akciju kontā, bet tā kā "Lata" akciju kapitāls zaudēts, tad summa uzskatāma par zaudējumu (konta izvilcums piel. Nr.24).

3) "Brīvā Zeme" - parāds Ls 14.080.11. Sastādas no % uzskaitījumiem. Uzskatāma kā prasība, kas netiks realizēta. (sk. šī ziņojuma 19.lp.). Tādā kārtā konts samazinājas par Ls 389.435.84, bez tam atsviežot uz atlikušiem Ls 175.588.15, kā apšaubāmus 2% - apm. Ls 3.500.-, iznāk, ka par realizējamiem būtu atstājami Ls 172.088.15.

Debitoriem nav izdarīts % uzskaitījums par pagājušo gadu, bet tam praktiska nozīme niecīga, jo: 1) lielākā daļa atlikuma tā jau norakstāma, 2) par pārpalikušiem nav noteiktu datu, ka % prasību visos gadījumos iespējams uzturēt.

k) Pārejošas summas (aktīva).

Starp šīm summām ir Ls 9.928.40, kas iemaksāti L.Ī.cent. biedrības kredītbiedrībai kā papildu atlīdzība par pajām un tāpēc tā norakstāma zaudējumos; bez tam Ls 3.792.- samaksāti kādam John Gilleskin par akceptu uz trati par £ 150.-. Šī summa pienākoties no R.Uniona b-kas un tāpēc arī būtu uzskatāma par apšaubāmu prasību, atstājot bilancē Ls 1.-. Ar šiem pārveidojumiem konta saldo iznāk Ls 832.50.

l) Nākošā gada %.

"Lats" savā darbībā līdz šim šīs saistības nav nodalījis, bet viņš samaksātos % pieskaitījis tekoša gada zaudējumiem, tāpēc arī procentu sadalīšana prasītu ārkārtēji daudz darba un pie bilances uzstādīšanas tās nav izdalītas.

Tālāk tiks apskatīti pasīva konti.

m) Rezerves kapitāls un speciāls rezerves kapitāls.

Uz 1.I.30. s-bai bija rezerves kapitāls Ls 12.738.51 un speciāls rezerves kapitāls Ls 6.223.84; pēdējais nodibināts 1922.g. un 1923.g. ar attiecīgiem atskaitījumiem no peļņas, nenorādot tuvāki tā mērķi.

Saskaņā ar L.R.S. 81.p. kārtībā izdotiem noteikumiem par akciju un paju sabiedrību rezerves kapitālu (Lik.kr.1925.g. N 12) šie kapitāli bija ieguldāmi valsts aizņēmumu obligācijās vai valsts garantētos vērtspapiros, ko s-ba nav izdarījusi.

n) Amortizācijas kapitāls.

Amortizācijas kapitāls palielināms ar gadskārtējo pieskaitījumu, ņemot no nekustāma īpašuma vērtības 2% = Ls 5.274.78 un no inventāra 10% = Ls 6.280.79, kas sastāda kopā Ls 11.555.57.

o) Speciāli tek. rēķini bankās.

Revīzijas laikā no bankām pieprasīti šo kontu atlikumi uz 1.I.30., pie kam pēc banku paziņojumu kopsavilkuma šo rēķinu kopējais saldo ir Ls 1.280.357.49 pret "Lata" grāmatās izvesto Ls 1.268.538.35. Ievērojot, ka diferences līdz šī ziņojuma sastādīšanai "Lata" grāmatvedība nebija galīgi noskaidrojusi, bilancē pieņemta banku uzdotā summa.

p) Izdoti vekseli un ārzemju tratas.

Šinī kontā, ar pāris izņēmumiem, ievestas tikai darījumu saistības un tāpēc jāuzskata, ka tās "Latam" ir noteikti jākārt. Šī summa bilancē atstājama kā reāla. Bez tam "Lats" izdevis par lielām summām draudzības vekselus, kas registrēti atsevišķi un uz 1.I.30.gadu skaitījās par Ls 817.877.90; vai ar šo summu visas uzņemtās saistības ir izsmeltas, nevar noteikti konstatēt, jo, kā no "Lata" 1929. gada 3.VII. vēstules Rīgas Uniona bankai redzams, līdz vēstules nosūtīšanai "Lats" savus akceptus devis ar plašu roku, nekur tos neregistrējot. Tāpēc iespējams, ka "Lata" saistības ar augšminētām summām šinīs operācijās nav izsmeltas un tās pilnos apmēros varēs noskaidroties tikai ar prasību pieteikšanu.

r) Avansi uz precēm.

Bilancē uz 31.XII.29. skaitās Ls 126.407.87. Kā no klātpieliktā izraksta (piel. Nr.6) redzams, no šīs summas bilancē jāatstāj tikai Ls 56.823.40, jo pārējās summas pārskaitītas 31.XII. uz preču rēķina.

s) Dažādu personu nodrošinājumu rēķins.

Zem šī konta jāsaprot kreditori, kas devuši "Latam" savus vekselus apgrozības līdzekļu iegūšanai. Šos vekselus "Lats" laidis apgrozībā gan diskontējot bankās, gan maksājot savus parādus kontragentiem. Sīka specifikācija, kam šie vekseli nodoti uz 31.XII., nav sastādīta, jo šī posteņa detalizējums izdarīts uz 20.III.30.gada. Summa bilancē pieņemama pilnos apmēros. Šīs operācijas sīks iztīrējums pievests šī ziņojuma punktā 12.

t) Dažādas personas un iestādes (kreditori).

Summa pieņemama pilnos apmēros tādēļ, ka punktā s uzrādītie vekselu kreditori šinī rēķinā ar tām pašām summām neietilpst. Kreditoru sarakstu sk. pielik. Nr.7.

11) Ņemot vērā šos korigējumus, "Lata" pārveidotā bilancē uz š.g. 1.janvāri būtu apmēram šāda:

A k t ī v s

P a s ī v s

	Ls		Ls
ase	6.369.08	Akciju kapitāls	500.000.-
ārzemju valūta	1.329.01	Rezerves kapitāls	12.738.51
tekoši rēķini	455.041.27	Spec. rezerves kapitāls	6.223.84
oro Rīgas Uniona b-kā	130.000.-	Amortizācijas kapitāls	35.501.94
ekustams īpašums	263.739.08	Spec.tekoši rēķini	1.280.357.49
alības naudas citos uz-			
ņēmumos	13.643.50	Izdoti vekseli un	
kcijas un vērtspapīri	101.002.-	tratas	887.193.25
ventārs	62.807.89	Aizņēmumi pret nekusta-	
reces	736.750.76	mu īpašumu	91.195.45
reces veikalā	230.203.65	Avansi uz precēm	56.823.40
odaļas	357,069.62	Neizmaksātās dividendes	13.984.-
inu punkti	63.567.09	Dažādu personu nodrošinā-	
ņemti vekseli	323.281.44	jumu rēķins	876.812.61
āzādas personas un ie-		Pārejošas summas	3.278.08
stādes (debitori)	172.088.15	Nesadalīta peļņa	14.016.98
ārejošas summas	832.50	Dažādas personas un ie-	
e f i c i t s	1.328.735.79	stādes (kreditori)	468.355.28
K o p ā Ls	4.246.460.83	K o p ā Ls	4.246.460.83

redzams, bilancē uz 1.I.30. noslēdzās ar deficītu apm. Ls 1.328.000.-, kura, atvelkot sabiedrības pašas kapitālus, paliek nesegti vēl apmēram 746.000.-. Deficīts nav radies tikai pēdējā gadā vien, bet sākums tam novērojams jau iepriekšējos gados un tikai izvairoties no zaudējumu norakstīšanas bilancē, tas uz ārieni nav izpaudies.

Vai deficīts iepriekšējos gados jau bija sasniedzis tādu normu, pie kuras sabiedrībai vajadzēja izbeigt savu darbību vai papildināt akciju kapitālu un vai šinī gadījumā sabiedrības organi rīkojušies saskaņā ar likumdevējiem noteikumiem, revīzijā nav iztīrāts, jo tasprasītu sīku grāmatu pārbaudi un iepriekšējiem gadiem un tīri juridisku analīzi. Tāpat revīzija, lai konstatētu, ka iepriekšējo gadu bilances uzstādītas ar tendenci neuzrādīt zaudējumus, nevar spriest, vai šinī rīcībā ir likuma pārkāpumu pazīmes. Ar to, kādi apstākļi veicinājuši "Lata" sabrukumu, aizrādīts nākošā nodaļā.

III. Dažādas operācijas, kas nesušas "Latam" jūtamus zaudējumus.

12) Nodrošinājumu vekseli (bilances apzīmējums; "dažādu personu nodrošinājumu rēķins"). Šis konts "Lata" bilancē parādās pirmo reizi 1925. gadā un uz 1.janvāri 1926.gadu šo vekselu bilancē palicis par Ls 203.989.98,

Turpmākos gados tas šādi progresējis: uz 1.I.1927.g. Ls 457.850.79, uz 1.I.28. - Ls 611.458.30, uz 1.I.29. - Ls 693.475.88, uz 1.I.30. - Ls 876.812.61 un uz 20.III.30. - Ls 856.332.09. Pavisam šādu vekseļu "Lata" grāmatās uz 20.III.30. skaitījās kopsummā par Ls 1.220.616.89, bet starpība Ls 364.284.80 (Ls 1.220.616.89 minus Ls 856.332.09) izlietoti tālāk tieši kā nodrošinājumu (depo) vekseļi un bilancē nav ievesti.

Zem šiem "nodrošinājumu" vekseļiem, kurus "Lats" registrē sevišķās "d" vekseļu grāmatās, jāsaprot no trešām personām saņemti pēdējo izrakstīti draudzības vekseļi, kas nestāv nekādā sakarībā ar kādiem citiem darījumiem un ko "Lats" izlieto gan apgrozības līdzekļu iegūšanai (tos diskontēdams), gan saviem maksājumiem, gan nodrošinājumiem vārda tiešā nozīmē. Laižot šos draudzības vekseļus tālāk apgrozībā, "Lats" par tiem maksā 10%, kārtu pagarināšanas, maksā zīmognodevu u.t.t..

Cik lieli izdevumi "Latam" tieši gulstās uz šo operāciju, grūti konstatēt, jo tad būtu katrs vekselis atsevišķi jāpārrēķina; bet spriežot apmēram pēc vidējiem skaitļiem, iznāktu, ka 1929.gadā caurmērā apgrozījušies šādi vekseļi par apmēram Ls 800.000.-, rēķinot vidēji 10% gadā, iznāktu, ka procentos samaksāts ap Ls 80.000.-, bez citiem izdevumiem.

No "Lata" samaksāto nodokļu rēķina redzams, ka par garantijām, vekseļiem un tratām 1929.gadā "Lats" samaksājis zīmognodokli ap Ls 16.000.-, kas norāda, ka šinī gadā nomaksāts zīmognodoklis par dokumentiem ar apgrozījumu kopsummu 8.000.000 latu. Bez tam uz šo operāciju gulstās vēl dažādi blakus izdevumi p.p. komisija par šo vekseļu piegādāšanu. Kā tas jau pie šī jautājuma iztirzāšanas parlamentāriskā izmeklēšanas komisijā tika mutiski aizrādīts, vekseļus galvenā kārtā piegādājis Rušmanis, kas pēc "Lata" darbinieku paskaidrojumiem, nekādu atlīdzību neesot saņēmis. Apskatot Rušmaņa kontu sākot ar 1927.gadu, jānāk pie atzinuma, ka izmaksas lielā daļā stāv sakarā ar piegādātiem vekseļiem (sk.pielik.Nr.8.-12).

Saņemtiem draudzības vekseļiem sastādīts saraksts uz š.g. 20.martu (pielik. Nr.13). Draudzības vekseļu izrakstītajos pirmās vietās stāv Ārejās tirdzniecības a/s ar kopsummu Ls 458.800.89, tad P/S "Malienes Zemturis" Ls 126.785.-, K/S "Latvijas Dārzs"

Ls 42.093.- u.c.

Cik var konstatēt, starp izrakstītājiem ir arī sekoši "Lata" darbinieki: Luis Zichmans - Jelgavas nodaļas pārdevējs, Malvine Zvaigzne - Limbažu nodaļas kasiers, Pēters Putniņš - Limbažu nodaļas strādnieks, Hugo Liepiņš - bij. Rūjienas nodaļas vadītājs, Žanis Sņikers - Jelgavas nodaļas pārdevējs, Ernests Dīriķis - Limbažu nodaļas pārdevējs, Kārlis Čuriņš - Limbažu nodaļas vadītājs, Avner Brešcs - Centrāles ādu nodaļas vadītājs, Helmārs Vendts - Jelgavas nodaļas pārdevējs, Irma Freimans - Jelgavas nodaļas kasiers.

Draudzības vekseli uz 20.III.30. bija diskontēti, starp citu, Latvijas b-kā par Ls 386.513.-, Rīgas Uniona b-kā - Ls 322.933.-, L.....
 b-kā - Ls 22.555.-, R... b-kā -
 Ls 30.125.-, L... kredit-
 biedrībā - Ls 9.000.- (no privatbankās diskontētiem vekseliem lielākā daļa, bez šaubām, netiešā ceļā būs nodoti Latvijas b-kai) un ar tiem izdarīti maksājumi starp citu a/s "F..." par Ls 10.326.04, A.K.... -
 Ls 5.119.73, B.V.... - Ls 6.372.13 u.c.

Līdz šī ziņojuma sastādīšanai revīzijas komisijai vēl nebija tuvāku datu par šo vekseļu izrakstītāju - laucinieku maksātspējām, jo Latvijas banka vēl atbildi nebij devusi. Attiecībā uz pārējām izrakstītāju grupām - sabiedrībām un "Lata" kalpotājiem - Latvijas bankai un pārējiem šo vekseļu pieņēmējiem jārēķinās ar šo vekseļu neizpirkšanu.

13) Ārejās tirdzniecības akciju sabiedrība.

Ar 1925.gada 4.aprīļa "Lata" valdes lēmumu (protokols Nr.81) pārņemti šīs sabiedrības aktīvi un pasīvi. Par to, kas īsti pārņemts, revīzijas komisijai nekādi dokumenti nav uzrādīti, tāpat arī tuvāk nav izdevies noskaidrot, kādā stāvoklī kā tanī laikā, tā arī tagad šī sabiedrība atrodas, bet vienīgi paskaidrots, ka sabiedrības parāds "Latam" uzskatāms par zaudējumu. Šī sabiedrība savā bilancē uz 1.I.29. uzrāda zaudējumu Ls 117.136.31 pie pamatkapitāla Ls 100.000.- apmērā; pēc pārskata 1927.gadā pelnīts Ls 2.100.41.

No Ārejās tirdzniecības A/S konta izvilkuma (sk.pielik.Nr.14) redzams, ka tās parāds sācis augt ar 1925.gadu un uz 1929.gada 31.XII. sastāda Ls 240.155.73. Attiecībā uz šo summu jāaizrāda, ka 1929.gadā sabiedrībai kreditēti Ls 67.549.92 par no "Lata" pārņemtām Ārejās tirdzniecības a/s akcijām viņas 1924.gada zaudējumu segšanai. Grāmatojums uzskatāms par nepareizu, bet ievērojot, ka "Lata" un Ārejās tirdzniecības

a/s savstarpējās saistības "Lata" grāmatvedībā nepilnīgi attēlotas, noteikti nevar pasacīt, vai par šo summu ārējās tirdzniecības a/s konta saldo būtu palielināms.

Pārņemšana arī no formālās puses izdarīta nepilnīgi un tādēļ būtu noskaidrojama no juridiskā viedokļa.

14) Čeku operācijas ar Rīgas Uniona banku.

1929. gadā uz čeku operācijām norakstāmi zaudējumus Ls 77.538.90. Par šo operāciju parlamentāriskai izmeklēšanas komisijai iesniegts atsevišķs ziņojums. Lai gan "Lata" vadošās personas līdz šim noliedz, ka čeku operācijas izdarītas ar viņu ziņu, tomēr jāpieņem, ka zaudējums ar to vien jau akceptēts, ka "Lats" šīs operācijas kārtīgi ievēdis savās grāmatās.

15) Atsevišķas preču operācijas.

"Lats" savās preču pārdošanas cenas kalkulācijās nav rēķinājis ar saviem lieliem tirdznieciskiem izdevumiem, kas 1929. gadā sastāda ap 12,3% no preču iepirkšanas resp. pašizmaksas summas un tādēļ pārdošanas cenas nesež visus izdevumus. Gandrīz visu mākslīgo mēslu (izņemot tomasa miltus un kaļķa zalpēteri) pārdošanas cenas ir zem iespējamā limita: kalija sāļi - 76 snt. uz maisa, zuperfosfātam - 82 sant., nitrophoska - Ls 5,74. Tas pats noticis arī ar labību - auzas pārdošanas par 57 snt. uz puda lētāk kā iespējams, mieži - 43 sant., rudzi - 22 sant., kā arī āboliņa sēklām (Ls 3,56 pudā lētāk). Šī parādība konstatējama gandrīz pie visām galvenām precēm. Bez tam zaudējumi radušies uz lopbarības raušiem un klijām, sakarā ar vispārēju strauju cenu pazemināšanos.

16) Izdevumi sakarā ar nekustamiem īpašumiem un citu.

No tīri veikalnieciska viedokļa grūti attaisnojama samērā lielas summas ieguldīšana nekustamos īpašumos; tas ir apgrozībai atrauts kapitāls, kas nesis "Latam" tikai zaudējumus. Tā 1928. gadā uz nekustamu īpašumu ekspluatāciju zaudēts Ls 6.286.61 un 1929. gadā - Ls 5.774.40.

Arī Satiksmes līdzekļiem izlietotas nevajadzīgi lielas summas. Tas attiecināms galvenā kārtā uz vieglo automobiļu ekspluatāciju, kas 1928. gadā sastāda Ls 11.700.39 un 1929. gadā - Ls 6.508.43, bez amortizācijas (sk. pielik. Nr.15). Nav saprotams, ka "Latam" pie

viņa apgrozības bijis vajadzīgs bez 2 izbraucamiem zirgiem, turēt vēl 2 vieglos automobiļus. Kā redzams no valdes protokola (Nr.90 - 29.aug. 1925.g.) auto lietots arī agitācijas braucieniem. Uz kādiem agitācijas braucieniem lēmums attiecās - protokolā nav aizrādīts.

17) Izdevumi par sludinājumiem.

Tāpat arī stipri jūtamu posteni izdevumos sastāda sludinājumi laikrakstos un citos periodiskos izdevumos (sk.pielik.Nr.16).

IV. "Lata" stāvoklis revīzijas sākumā š.g. 20.martā.

18) Kā jau aizrādīts, "Lats" tekošā gadā grāmatas, izņemot kases un vekseļu grāmatas, nav vēdis un tāpēc uzstādīt parcizu bilanci par stāvokli uz minēto termiņu nav iespējams. Pēc komisijai uzrādītiem neiegrāmatotiem dokumentiem un uz citu datu pamata, galvenie bilances posteņi uz š.g. 20.III izteicās apmēram šādos skaitļos:

A k t ī v ā:	Ls
Kase	2.747.34
Tekoši rēķini bankās	540.097.55
Nekustami īpašumi	263.739.08
Dalības nauda citos uzņēmumos . .	13.643.53
Akcijas un vērtspapīri	101.003.-
Inventārs	62.807.89
Preces noliktavā un bankās iekļātās	769.740.95
Preces veikalā	251.136.08
Linu punkti	30.280.88
Saņemtie vekseļi	247.415.28
Debitori	nav uzstādīts
Nodaļas	" "
P a s i v ā:	
Kapitāli (uzskatāmi par zaudētiem)	-
Speciāli tekoši rēķini bankās	1.356.414.48
Izdoti vekseļi un tratas	898.986.43
Aizņēmumi pret nekustamiem īpašumiem	91.195.46
Avansi uz precēm	56.823.40
Dažādu personu nodrošinājumi . .	856.332.09
Kreditori	nav uzstādīts

Bez tam "Latam" vēl ir šādas neiegrāmatotas saistības:

1) "Lata" nama Dzirnavu ielā Nr.91 obligācija par	Ls	20.000.-
2) " " " " " " 91	" " "	25.000.-
3) " " " " " " 91	" " "	100.000.-
4) " spīķera Bujānos Nr.55	" " "	20.000.-
5) V.S.	" " "	2.000.-
6) K.Z.	" " "	8.000.-
	K o p ā	Ls 175.000.-

(sk.pielik.Nr.30). Obligācijas zem NN 1,2,5 un 6 nodotas Rīgas Uniona bankai kā nodrošinājums, bet obligācija zem Nr.3 nodota Latvijas bankai kā nodrošinājums diskonta operācijām. Obligācija zem Nr.4 atrodās L. sabiedrībā kā nodrošinājums Ārējās tirdzniecības a/s vekseļu parādam.

Bez minētām obligācijām "Latam" vēl ir šādas saistības:

"Lata" izrakstīti nodrošinājumu vekseli par	Ls	906.450.-
" draudzības vekseli un žiro	"	143.296.71
Nodrošinājumiem nodoti draudzības vekseli (sk. pielik.Nr.13)	"	364.284.80

Ja iztrūkstošos bilances posteņus pieņem tādās pašās summās, kā tie uzrādīti bilancē uz 1.janvari 1930.gadu, tad jākonstatē, ka "Lata" stāvoklis laikā no 1.I.30.līdz 20.III.30. ir vēl pasliktinājies, kas izskaidrojams ar tekoša gada izdevumiem un banku uzskaitītiem procentiem par aizdevumiem uz precēm. Deficīts var vēl palielināties uz "Lata" izdoto draudzības un nodrošinājumu vekseļu rēķina, ja daļa no tiem nonāktu protestā.

Tekošos rēķinos galvenā kārtā figurē Rīgas Uniona banka, bet ar noguldījumiem šinī bankā stāvoklis ir savdabīgs. Tā p.g. 7.decembrī pārvesti no "Lata" tekoša rēķina Nr.1 uz sevišķu speciālu tek.rēķinu Nr.504 Ls 393.111.-. Aprēķinu grāmatiņā, noteikumu 15.punktā - sevišķie nosacījumi - ievests: "izmaksas un pārskaitījumi izdarāmi tikai ar direktora-rikotāja piekrišanu un uz valdes vienbalsīgu lēmumu. A.K." (A.Kārkliņš). Par šo rēķinu banka maksā 10% gadā. Sākot ar p.g. 13.IX. atvērts tek.rēķins Nr.501, kurā iemaksāti Ls 140.000.- (no Finanču ministrijas saņemtie Ls 100.000.- un Selosojuza - Ls 40.000.-). Šī rēķina noteikumos, tanī pat 15.pantā ievests: "kā nodrošinājums garantijām, izsniegtām Finanču ministrijas valsts saimniecības departamentam par avansu labības iepirkšanai. Līdz avansa dzēšanai nav izmaksājams. Bez procentiem. A.Kārkliņš".

Pēc "Lata" vadošo personu paskaidrojuma, "Lats" par šo rēķinu summām nav mēģinājis disponēt, jo uzskata tās par bloķētām. Revīzijas komisijai nav arī oficiālu tuvāku datu par to, vai Rīgas Uniona banka vispār atmaksā no viņas klientu tekošu rēķinu kontiem pieprasītās izmaksas un tāpēc bilancē tekošo rēķinu saldo pieņemts par pilnvērtīgu.

19) Apskatot "Lata" pasīvus, izrādās, ka valstij un Latvijas bankai "Lats" uz 20.III.š.g. bijis parādā šādas summas:

1) aizdevums labības tirgus regulēšanai ar atmaksu š.g. 15.jūnijā (Finanču ministrijai)	Ls	100.000.-
2) avansi līnu iepirkšanai (Finanču ministr.)	"	44.000.-
3) avanss par linsēklu piegādi (Zemkop.min.)	"	29.997.-
4) Ārējās tirdzniecības a/s parāds (Finanču m.)	"	50.110.25
5) " " " avanss līnu ie- pirkšanai (Finanču ministrijai)	"	8.000.-
6) Latvijas bankai:		
on call pret precēm	Ls	114.419.95
" " " vekseliem	"	25.988.96

diskontēti vekseļi	Ls 1.164.707.75	
diskontētas eksporttratas "	52.354.-	Ls 1.357.470.68

Pavisam kopā valsts iestādēm un uzņēmumiem Ls 1.589.577.91

V. Atsevišķi darījumi.

20) Pēc 1929.gada 11.septembra pavadraksta, kas apliecināts pie Finanču ministrijas notāra ar reģ.Nr.10850 "Lats" saņēmis no valsts līdzekļiem aizdevumu Ls 100.000.- labības tirgus regulēšanai (sk.piel.Nr.17) Aizdoto summu no valsts saimniecības d-ta uz "Lata" pilnvaras pamata saņēmusi Rīgas Uniona banka pēc sekošiem čekiem: NN A 10927 12.IX.29. - Ls 40.000.-, A 10935 13.IX. - Ls 10.000.-, A 10941 20.IX. - Ls 44.000.-, un A 10947 26.IX. - Ls 6.000.-. Šo summu Rīgas Uniona banka ieskaitījusi "Lata" tek.rēķinā pie viņas Nr.501, kur tā ir bloķēta ar noteikumu, "ka nav izmaksājama līdz aizdevuma (tekstā teikts "avansa") dzēšanai". Pēc Finanču ministrijas datiem "Lats" iepircis labību tikai par apmēram Ls 4.000.-. Kā redzams, "Lats" savu līgumu ar Finanču ministriju nav pildījis, piešķirto valsts aizdevumu nav izlietojis paredzētam mērķim un to nav pat pārņēmis savā rīcībā, bet nodevis citam uzņēmumam - Rīgas Uniona bankai.

21) Uz 1930.gadu 1.I. debitoros skaitās G.Šillers, bij.ekspedītors, par Ls 520,20. 1930.gada 9.I. viņam izmaksāts no kases ā kontā Ls 350.-, kopā Ls 870.20. Tekoša gada neiegrāmatotos izdevuma dokumentos ir viņa komandējuma norēķins par 1929.gada jūlijā, decembrī un 1930.gada 8.janvarī izdarītiem komandējumiem, rēķinot par dienu (ar savu motociklu) Ls 30.- (bez tam Ls 120.-benzinam) kopā par Ls 870.-. Atzīmējams, ka braucis uz Daudzevu, Gulbeni, Zilupi, Saldu un Limbažiem (visas vietas sasniedzamas ar dzelzceļu, izņemot Limbažus, kur kārtēja auto satiksmi). Uz norēķina A.Soduma grifs "A.S."

22) 31.I.30. izmaksāts J.Vīgantam (Rīgas veikala pārzinim) par komandējumiem uz Liepāju, Jelgavu, Rūjieni un Limbažiem (kad - nav zināms) Ls 456.54. Starp neiegrāmatotiem memoriāla dokumentiem ir saraksts "izdotas preces Jānim Vīgantam" par Ls 416.54, galvenā kārtā saimniecības piederumi, p.p. 5 gabali kabatas naži - Ls 15.20, 6 katli aluminijs - Ls 59.90, 5 duči galda naži - Ls 150.80, 1 petrolejas ķēķis - Ls 20.- u.t.t. Uz saraksta A.Soduma grifs "A.S.". 31.I.30. izmaksāts no kases A.Jankunasam (Rīgas veikala pārziņa palīgam) par nostrādātām virsstundām

Ls 310.-. Neiegrāmatotes memoriala izdevumu dokumentos ir saraksts: "izdotas preces Alois Jankunas k." par Ls 310.-; precēs starp citu - 3 1/2 duči galda naži - Ls 153.-, 2 aluminijs katli - Ls 19.55, 2 duči ēdamkarotes - Ls 32.50. Uz saraksta A.Soduma grifs "A.S."

23) Ekspedītoram Jānim Krūziņam 31.XII.29. ar memoriālu norakstīts no viņa personīgā konta, kurā ietilpst dažādas viņam izmaksātas summas, Ls 4.973.11 par atsevišķiem darbiem pie sēklu sagatavošanas: sarkanā āboliņa - Ls 2.500.-, auzu - Ls 1.250.- un miežu - Ls 1.223.11. Šim kreditējumam vienīgais dokuments ir sekošs: "Rīgā, 31.decembrī 1929. kvīte N - . Saņemts no Latvijas atjaunošanas sabiedrības "Lats" par atsevišķi izvestiem darbiem un virsstundām pie āboliņa sēklas sagatavošanas, izdevumi, braucieni un reprezent. 1927.gadā, 1928. un 1929.gadā Ls 4.973.11 (vārdiem un skaitļiem)". Parakstījis J.Krūziņš. A.Soduma grifs "A.S.". Ar augšminēto grāmatojumu J.Krūziņa konts nobalansējies.

24) 1929.gadā preču konts - auzas debitēts starp citu par sekošām izmaksām: pēc kases ordera N 4844 22.V. par izdotiem K.Zute priekš izdevumiem auzu iepirkšanai Ls 2.000.- un pēc kases ordera Nr.4959 29.V. izdevumiem auzu sagatavošanai Ls 4.000.-. Nekādi dokumenti par šo summu izlietošanu revīzijai nav uzrādīti; izdevumi pieskaitīti auzu vērtībai. Kases orderu un kvīšu noraksti šie pielikumā NN 18 - 21. Ar valdes protokolu N 144 26.VI.39. Zutis pilnvarots izdarīt izdevumus līdz Ls 6.000.- pēc sava ieskata, sakarā ar auzu un miežu iepirkšanu.

25) "Lata" pārvaldes un uzraudzības organu locekļu un dažu darbinieku personīgo kontu izvilcumi šie pielikumā Nr.22.

26) 1929.gada 29.XI. ar kases orderi Nr.2087 kādam J.Ķiris izsniegts aizdevums Ls 500.-, tāpat 1928.g. 6.II. ar kases orderi Nr.8710 izsniegts aizdevums Ls 600.- kādam M.Lisus. "Lata" statūtos nav paredzēts, ka sabiedrībai būtu atļauts izsniegt aizdevumus.

27) 1930.g. 14.II. saņemts no Helenes Briedis pēc kases ordera Nr.508 par pārdotām un viņai uz Pļaviņām 10.II.š.g. nosūtītām dažādām lauksaimniecības mašīnām un piederumiem Ls 3.467.33. Š.g. 15.II. direktors A.Briedis saņēmis avansu Ls 3.500.-. Š.g. 17.III. no direktora A.Brieža saņemts atpakaļ avanss Ls 3.500.-. Š.g. 17.III. no kases izmaksāts Helēnei Briedis atpakaļ par veikala precēm Ls 3.467.33. Revīzijai uzrādīts "Lata" rēķins uz šīm precēm, uz kuŗa atzīme, ka par precēm

debitējams direktora A.Brieža konts. Preces savā laikā nosūtītas uz Pļaviņām un no turienes atpakaļ nav saņemtas.

Direktora A.Brieža personīgā konta saldo uz š.g. 17.III.bij viņam par labu, neskaitot runā esošo darījumu, Ls 4.567.42. "Lats" maksājumus pārtraucis š.g. 5.II.

28) Ar š.g. 14.februāra valdes protokolu Nr.13, punkts 2, prokurists K.Zute pilnvarots iekļāt Latvijas amatnieku krājaizdevu sabiedrībā 3 obligācijas ā Ls 20.000.- uz "Lata" nekustamu īpašumu spīķeru rajonā, izpērkot ar saņemto naudu sabiedrības "Lats" un Ārējās tirdzniecības a/s, tāpat Aug.Kalniņa un Aug.Brieža dotos vekselus, par kuriem nauda ienākusi sabiedrības "Lats" kasē, kopsummā par apm. Ls 13.000.- un pārējo saņemto naudu iemaksāt sabiedrības kasē. Nekustamu īpašumu spīķeru rajonā apgrūtināt par Ls 60.000.- nolemts valdes sēdē 6.II.30 (prot.Nr.11). Šīs obligācijas izgatavotas, blanko cedētas un ingrosētas š.g. 14.II uz nekustamu īpašumu - spīķeri Bujanos Nr.55. Divas no tām atrodas sabiedrības "Lats" rīcībā, bet trešā par Ls 20.000.- nodota Latvijas amatnieku krājaizdevu sabiedrībā š.g. februārī, kā nodrošinājums Ārējās tirdzniecības a/s diskontētiem vekseliem, kurus "Lats" žirējis.

29) š.g. 17.februāra "Lata" valdes sēdē (prot.Nr.15) nolemts:

1) "Komandītsabiedrība "Latvijas Dārzs" saņēmusi mūsu sabiedrības akcijas savā laikā par summu Ls 135.200.-, par kādu summu mūsu sabiedrība debitējusi minētās sabiedrības rēķinu. Tā kā K/S "Latvijas Dārzs" minētās akcijas atstājusi mūsu sabiedrības glabāšanā un mūsu sabiedrība tās nodevusi Latvijas bankai kopā ar citām mūsu akcijām iesniegtā mūsu akciju kontrolpaketā, nolemj K/S "Latvijas Dārzs" attiecīgo akciju parādu dzēst. Reizē ar to minētās akcijas pārgājušas mūsu sabiedrības īpašumā". K/S "Latvijas Dārzs" augšminētās akcijas debitētas 1924.gadā, kad izdarīts II akciju izlaidums un tās bija realizējamas ar virsmaksu 50 snt. uz katru akciju. Valdes lēmuma laikā "Lata" akcijām reālas vērtības vairs nebija (piel.24).

2) "Saskaņā ar laikraksta "Brīvā Zeme" rakstu no š.g. 23.I. par minētam uzņēmumam pieskaitīto procentu atlaišanu par laiku no 1922.-1927.g.g., pārbaudot datus, izrādās, ka saskaņā ar mūsu grāmatām šādu %% ir pierakstīts kopā par Ls 16.852.68. Ievērojot to,

ka parāds "Brīvai Zemei" radies ar izdotiem avansiem uz sludinājumiem - nolemj min.summu ... norakstīt no "Brīvās Zemes" rēķina".

"Lata" grāmatās šīs summas rašanās attēlojās šādi: 1922.g. "Brīvai Zemei" izsniegti aizdevumi naudā Ls 17.100.06 un vekselos - Ls 11.000.- un aprēķināti $\frac{1}{2}\%$ un komisija Ls 1.695.10, kopā Ls 29.795.16; tanī pat gadā kreditēti "Brīvai Zemei" par sludinājumiem u.c. Ls 6.810.61. Nākošā, 1923.gadā izsniegti aizdevumi naudā Ls 500.-, maksājumi uz sludinājumu rēķina Ls 1.700.- un aprēķināti procenti Ls 2.118.51; tanī pat gadā kreditēts "Brīvai Zemei" par sludinājumiem Ls 7.319.53 un saņemti vekseli par Ls 20.000.-. Minētā gada beigās "Brīvās Zemes" konts noslēdzās ar saldo viņai par labu Ls 16.47. Nākošos gados procentu uzskaitīšana turpināta. Kā redzams, izsniegtās savā laikā summas nav noseģušās ar maksām par sludinājumiem, bet galvenā kārtā - vekseliem. Izvilkums no "Brīvās Zemes" konta šē pielikumā Nr.23.

30) Ar 1927.gada 7.VII. valdes prot. Nr.114 nolemts izdot Zemnieku bankai, saskaņā ar viņas 1927.gada 30.VI vēstuli savā laikā noprotētotos vekselus kopsummā par Ls 72.000.- franko, saņemot tikai protesta izdevumus. Šinī protokolā minētā Zemnieku bankas vēstule starp 1927.gada korespondenci neatradās, to revīzijai nevarēja uzrādīt un izsmelošus paskaidrojumus par šo operāciju revīzijai neizdevās iegūt.

31) Ar š.g. 10.II. valdes lēmumu (prot. Nr.12), kuņā starp citu tekstā konstatēts, ka "Latam" ir maksāšanas grūtības, nolemts iestāties par pilnu biedri sabiedrībā "Latvijas Dārzs" A.Alberings un b-dri, uzņemoties atbildību, starp citu, par tiem vekseliem, kuņus žirējuši A.Kalniņš un A.Briedis, kuņi ekvivalentu nav saņēmuši. "Latvijas Dārzs" preces nolemj iekļilāt Rīgas Uniona bankā. Šim darījumam, cik no valdes protokoliem redzams, Rīgas pilsētas valde nav devusi savu piekrišanu. Vai saistību pārņemšana nav notikusi citādā veidā, revīzijas ceļā neizdevās noskaidrot. Ar tā pašā protokola 3.pkt. konstatēts, ka A.Kalniņš izdevis "Latam" draudzības vekselus par Ls 100.000.-, par kuņiem ekvivalentu nav saņēmis un nolemts, ka tie izpērkami sabiedrībai un A.Kalniņš no katras atbildības par tiem atsvabināts.

32) Sakarā ar "Lata" preču krājumu pārbaudi revīzijas komisija uzstādīja "Lata" vadībai jautājumu, vai "Lats" daļu no savām precēm nav nodevis citiem uzņēmumiem komisijā; uz ko saņemts rakstisks aplie-

cinājums, ka šādu preču nav (sk.piel.Nr.25). Par saņemtajā komisijā precēm šē pievienots "Lata" sastādīts saraksts (sk.pielik.Nr.26).

33) "Lata" apgrozījumu pārskats par laiku no 1922-1928.g.g. šē pielikumā kā Nr.27 un sabiedrību "Kurzemes Lauksaimnieks" un "Mālienas Zemturis" kontu izvilcumi pielikumā kā NN 28 un 29.

34) No 1929.gada korespondences redzams, ka Rīgas Uniona banka bieži atteikusies izpildīt "Lata" maksāšanas uzdevumus, norādot, ka "Lata" kontos nav brīvu summu. Par šo konta stāvokli, starp citu, var spriest no sekošas "Lata" 1929.gada 27.IX. vēstules Nr.7991:

"Rīgas Uniona bankai. Pēc saskaņotiem ar Jūsu grāmatvedību mūsu ieņēmumiem uz š.g. 19.IX. mēs esam parādā:

A.	tekošs rēķins Nr.3	Ls 414.898.35	
	" " " 29	" 46.104.65	
	" " " 44	" 177.576.96	
	" " " 51	" 15.413.-	
	" " " 57	" 7.354.17	Ls 661.347.13
B.	mums izdotas garantijas pēc saraksta Nr.2		" 797.693.77	
			Kopā	Ls 1.459.040.90

Šī parāda segšanai esam devuši:

A.	tekošs rēķins Nr. 1	Ls 393.111.91
B.	ieķīlātas mantas pēc saraksta:		
	a) preces 60% vērtībā	Es 289.848.55	
	b) "Lats" akcijas 90% vērtībā	" 162.180.-	
	c) Ārējās tirdzniecības a/s akcijas 75% vērtībā " 66.563.-	" 911.703.46
	Segums iztrūkst par		Ls 547.337.44

Iztrūkstošam segumam lūdzam pieņemt sekošo:

a)	paaugstināt ieķīlāto preču novērtējumu no 60% uz 90%, kas iztaisa 30% no summas Ls 483.080.93 (pielik.Nr.3)	Ls 144.924.27
b)	"Lats" akciju novērtējumu paaugstināt no 90% uz 95%, kas iztaisa 5% no Ls 180.200"		9.010.-
c)	Ārējās tirdzniecības a/s akciju novērtējumu paaugstināt no 75% uz 95%, kas iztaisa 20% no summas Ls 88.750.-	" 17.750.-
	Paliek vēl nesegti		Ls 375.653.17

kuŗu segšanai lūdzam pieņemt:

a)	K/S "Latvijas Dārzs" vīnus un inventāru	Ls 64.218.60
b)	P/S "Kurzemes Lauksaimnieks" parādu pie mums	" 200.000.-
c)	P/S "Mālienas Zemturis" parādu pie mums	" 132.084.85
			Ls 396.303.45

Piezīmējam, ka bez tam esam izdevuši Jums un A/S Christine Backman bez kāda nodrošinājuma draudzības tratas pēc saraksta N5.

par	8 43.654.01	pēc kursa	Ls 5.20	Ls 227.000.85
"	E 4.170 -/-	"	" 25.20	" 105.084.-

Kopā par Ls 332.084.85,

kuŗas lūdzam pieņemt kā segumu mūsu speciālam tek.rēķinam pie Jums."

Attiecībā uz vēstulē pieminētām draudzības tratām ir daudzas vēstules, kurās "Lats" ziņo par draudzības tratu izpirkšanu resp. pagarināšanu.

1930.gadā Rīgas Uniona banka vairākkārtēji aizrādījusi, ka "Lata" kontu segums nepietiekošs, tā: 23.I.30. Rīgas Uniona banka raksta: "Uz Jūsu speciāliem tekošiem rēķiniem zem precēm pie mums skaitās parāds uz š.g. 1.janvāri Nr.29 - Ls 89.481.18, Nr.44 - Ls 71.882.23 un Nr.57 - Ls 223.976.82, kopā Ls 385.340.23. Nodrošinājumu reālā vērtība šiem rēķiniem iztaisa tikai Ls 204.530.-. Pagodināties lūgt likvidēt šos rēķinus pie mums, samaksājot parādu mēneša laikā, lai mēs varētu stādīt pilnai sapulcei priekšā Jūsu rēķinu nokārtotā veidā" (A.Kārklīšs, Mauriņš).

35) Kā redzams, "Lata" kreditēšanu Rīgas Uniona banka (konts Nr.51 - čeki) saistījusi ar kāda cita konta stāvokli, tā: 27.I.30. Rīgas Uniona banka raksta "Latam": "Ar šo paziņojam, ka Jūsu speciālais tek.rēķins Nr.51 pie mums uz š.g. 1.I. debetā Ls 656.502.65, bet atvelkot summas Ls 393.111.-, kas atrodās uz tekošiem rēķiniem zem sevišķiem noteikumiem Nr.504, Jūsu nesegtais parāds pie mums uz 1.I.š.g. iztaisa Ls 263.391.65, no kuņas summas mēs Jums varam sakarā ar Jums zināmā tek. rēķina stāvokli, atvēlēt tikai Ls 150.000.-. Pārējo summu Ls 113.391.65 lūdzam segt nekavējoties (A.Kārklīšs, N.Bergs)". 18.I.30. Uniona banka raksta kādā vēstulē starp citu: "Bez tam lūdzam atmaksāt no Jūsu parāda on call N 51 vēlākais līdz pirmdienai 20.janvarī, plkst.10 no rīta, Ls 20.000.-, ko mums pieprasa Jums zināmais klients atmaksāt un uz kuņa noguldījuma rēķina Jūs tikāt kreditēti. Nesamaksās gadījumā realizēsīm Jūsu deponētās vērtības."

36) Š.g. 5.II. "Lats" savā vēstulē aizrāda Rīgas Uniona bankai, ka viņa rēķinu nesegtā daļa ir % par 1929.gadu un pastrīpo, ka kredīta samazināšana pašreiz atstās nevēlamu iespaidu uz mākslīgo māslu operācijām un starp citu liek priekšā: "1) ievērojot to, ka Jūsu banka ir saņēmusi pag.gadā lielākus kredītus no Latvijas bankas, lūdzam daļu, kā tas savā laikā bija norunāts, no šiem kredītiem izlietot mūsu pastāvošo saistību noregulēšanai tādā veidā, ka mūsu sabiedrībai tas būtu reāli iespējams, neieķīlājot jaunas preces."

37) Sabiedrība neved grāmatas, kurās būtu redzams, kādas preces, cik un kādā vērtībā būtu ieķīlātas bankās un kādā apmērā pret precēm

saņemti aizdevumi. Tāpat sabiedrība neatstāj informācijai iekšlāšanas aktu norakstus, jo tādi revīzijai nevarēja tikt uzrādīti. Vajadzīgās ziņas par šīm operācijām revīzijas komisijai nācās iegūt aptaujas ceļā no "Lata" galvenā grāmatveža, kas iesniedza komisijai sarakstu par iekšlāstām precēm. Sarakstā uzrādītie dati pārbaudīti tikai attiecībā pret Latvijas banku, salīdzinot sarakstā atzīmētās preces ar Latvijas bankas preču grāmatas ierakstījumiem, kādi ierakstījumi saskan.

38) Protestētos vekselus "Lata" grāmatvedība pēc protesta pārskaita no saņemto vekseļu konta uz dažādu iestāžu un personu kontu. Šādu vekseļu pie revīzijas sākšanas uzrādīts:

1	vekselis par Ls	44.-	ar maksāšanas termiņu	1925.g.
5	" " "	904.60	" " "	1927.g.
3	" " "	275.-	" " "	1928.g.
57	" " "	5.105.30	" " "	1929.g.
9	" " "	1.276.63	" " "	1930.g.

Kopā 75 vekseli par Ls 7.605.58 kopsummā.

39) Š.g. 24.aprīlī revīzijas komisijas priekšsēdētājs Krišjānis apskatīja "Lata" Rūjienas nodaļu, kurā naktī no 20. uz 21.februari š.g. noticis ugunsgrēks. Ugunsgrēkā pilnīgi izdegušas nodaļas kantora un mazās noliktavas telpas, kā arī pa daļai veikala telpas. Visas veikalā bijušās preces bojātas no uguns un ūdens, vai pavisam sadegušas. Pēc ugunsgrēka pārpalikušās nodaļas grāmatas atrodās Valkas I iecirkņa izmeklēšanas tiesneša rīcībā un glabājās Rūjienas policijā. Dažas grāmatas izmeklēšanas tiesnesis pievienojis pie savas lietas kā lietišķus pierādījumus un tās apskatīt neizdevās, jo izmeklēšanas tiesnesis dzīvo Valkā un revīzijas dienā bija izbraucis. Pārējās apdegušās grāmatas un dokumenti novietoti policijas iecirknī kastēs un tām kā grāmatvedības materiālam vairs maza vērtība. Žurnāls - virsgrāmata par 1929.gadu, kā to paskaidroja nodaļas grāmatvedis, pēc ugunsgrēka vairs nav atrasta. Sastādīt nodaļas pagājušā gada darbības pārskatu uz pārpalikušo datu pamata nav iespējams. Lietas labā apdegušie grāmatvedības materiāli būtu savedami kārtībā, jo tagadējā stāvoklī tie bojājās no mitruma un peļņiem. No grāmatām vēl varētu iegūt dažus vērtīgus datus, par piem. par dažu debitoru kontu stāvokli.

Centra grāmatās revīzija, attiecībā uz Rūjienas nodaļu, konstatēja sekošus ierakstus:

- a) 1929.gada 13.VII. A.Sodumam izmaksāti no kases uz pārejošu summu rēķina Ls 1.700.-,

- b) 1929.gada 31.XII ar memoriāla orderi Nr.120 debitēta Rūjienas nodaļa un kreditētas pārejošas summas, starp citu, par pārskaitītu iemaksu no A.Soduma Ls 1.700.-.

Ka šāda iemaksa Rūjienas nodaļā būtu izdarīta, tās grāmatvedis neatcerās. Lai jautājumu noskaidrotu, būtu no izmeklēšanas tiesneša Valkā pieprasāmi attiecīgi izvilkumi no viņa rīcībā esošām grāmatām, kas palikušas pāri pēc ugunsgrēka Rūjienas nodaļā. Rūjienas nodaļas grāmatveža J.Liberta paskaidrojumi šie pievienoti kā pielikums Nr.40.

40) Bez augšā minētiem un klātpieliktiem dokumentiem revīzijas komisija vēl pievieno šādus:

Nr.31	sabiedrības "Lats" gada pārskatu par 1922.gadu
" 32	" " " " " " 1923. "
" 33	" " " " " " 1924. "
" 34	" " " " " " 1925. "
" 35	" " " " " " 1926. "
" 36	" " " " " " 1927. "
" 37	" " " " " " 1928. "
" 38	- kases uzņemšanas protokolu uz 1930.gadu 20.martu,
" 39	- sabiedrības "Lats" darbinieku saraksts Rīgā un nodaļās,

kādi materiāli izmantoti revīzijas komisijas šī ziņojuma sastādīšanai.

Rezumējot šinī ziņojuma izteikto, revīzijas komisija, pamatojoties uz tiem datiem, ko bija iespējams iegūt "Lata" grāmat- un darbvedībā, kā arī Rīgas Uniona un Latvijas bankās un no "Lata" vadošo personu (galvenā kārtā valdes locekļa A.Soduma un grāmatveža J.Eichvalda) paskaidrojumiem un izdarot revīziju ziņojuma ievadā aprādītā apjomā, uzskata par noskaidrotu sekošo:

- 1) "Latam" nav bij.Krievijas lik.kop. X sēj. I daļas 2166.p. 4.pkt. un 2176.p. minēto aukloto grāmatu akciju un par tām saņemto naudas summu ierakstīšanai (sk. šī ziņ. p.1.);
- 2) Pretēji "Lata" statūtu 11.p. piezīmei un finanču ministra 1924.g. 28.V. noteikumiem (sk.V.V. Nr.129 - 1924.g.), par II izlaiduma akcijām nav iekasēta noteiktā virsmaksa un nav ar šīm summām papildināts rezerves kapitāls, ar ko "Latam" nodarīts zaudējums Ls 10.000.- apmērā (sk. šī ziņ. p.p. 2. un 3.);
- 3) Bij. Ministru kabineta loceklis A.Alberings līdz šim formāli nav atbrīvots no "Lata" valdes locekļa pienākumiem un atbildības, lai gan viņš 1928.g. 1.decembrī iesniedzis "Latam" attiecīgu paziņojumu (sk. šī ziņ.p.3);

- 4) Pretēji noteikumiem par akciju un paju rezerves kapitālu (Lik.un rīk. kr. Nr.12 - 1925.g.), "Lats" savu rezerves kapitālu nav ieguldījis valsts aizņēmumu obligācijās vai valsts garantētos vērtspapīros (sk. šī ziņ. 9.p. "m" pkt.);
- 5) Uz revīzijas komisijas rīcībā bijušo datu pamata uzstādītā uz š.g. 1.janvāri "Lata" bilance uzrāda Ls 1.328.735,79 deficīta, bet atskaitot nominālo pamatkapitālu Ls 500.000.- un rezerves kapitālus, pasīvs pārsniedz aktīvu par apm. Ls 746.000.- (sk. šī ziņ. 11.p.);
- 6) "Lats" daudzos gadījumos pieņēmis mazvērtīgus vai pilnīgi bezvērtīgus draudzības vekselus un tos izmantojis tālāk - apgrozības līdzekļu iegūšanai un savu maksājumu nolīdzināšanai (sk.šī ziņ. 12.p.);
- 7) "Lata" valde nolēmusi pārņemt Ārējās tirdzniecības akciju s-bas aktīvus un pasīvus un "Lats" šo s-bu pēc tam finansējis. Pārņemšana nav ieviesta "Lata" grāmatvedībā tādā veidā kā to prasa kārtīga grāmatvedība (sk. šī ziņ. 13.p.);
- 8) "Lats" 1929.g. sācis apgrozības līdzekļus, starp citu, sagādāt ar čeku operācijām Rīgas Uniona bankā, kas nodarījis tanī gadā zaudējumu Ls 77.538.90. Tekošā gadā šīs operācijas turpinājušās (sk.šī ziņ.14.p.);
- 9) "Lats" 1929.gadā saņēmis no valsts līdzekļiem aizdevumu Ls 100.000.- labības tirgus regulēšanai, ko nav izlietojis paredzētam mērķim un nav pat pārņēmis savā rīcībā un tādejādi rīkojies pretēji instrukcijai par valsts aizdevumiem p.l. (V.V. Nr.210 - 1929.g.) (sk. šī ziņ. 20.p.);
- 10) Uz nepilnīgu attaisnojošo dokumentu pamata kreditēti dažu "Lata" darbinieku personīgi konti (sk. šī ziņ.p.p. 22.un 23.) un izdarītas izmaksas uz nepilnīgu dokumentu pamata (p.24.);
- 11) "Lats" izsniedzis aizdevumus, kas statūtos nav paredzēts (sk.šī ziņ. p.p. 26. un 29.pkt.2.);
- 12) Saņemot atpakaļ no K/S. "Latvijas Dārzs" "Lata" akcijas, "Latam" nodarīts zaudējums Ls 135.200.- (sk. šī ziņ. 29.p. 1.pkt.);
- 13) Dzēsts "Brīvai Zemei" parāds Ls 16.852.68, norakstījuma motivējumā attēlojot parāda rašanās apstākļus citādi kā tas izriet no ieģrāmatojumiem (sk. šī ziņ. p.29., pkt.2.);
- 14) Par "Lata" sabrukuma galveniem cēloņiem būtu uzskatāms:
a/ pašu kapitālu, resp. apgrozības līdzekļu trūkums, kas izpaužas nerealizētās akcijās (uz 1930.g. 1.1. skaitījās nerealizētas "Lata"

akcijas par Ls 180.200.- un ar vekseliem nomaksātas akcijas par Ls 128.900.-, kādus vekselus akcionāri nesamaksā, bet termiņos arvien apmaina pret jauniem). Tādā kārtā "Lata" realizēts akciju kapitāls sastāda Ls 190.900.- (No akciju kapitāla Ls 500.000.- atskaitot Ls 180.200.- un Ls 128.900.-), tas būtu ap 7% pret svešiem kapitāliem;

- b/ pārāk plaša banku kredītu izmantošana; svešu apgrozības līdzekļu ieguldīts Ls 2.157.170,10 apmērā (parāds bankām Ls 1.280.357,49, pieskaitot Ls 876.812,61 par sapemtiem un nodiskontētiem nodrošinājumu vekseliem). Sevišķi jāatzīmē neizdevīgais kredīts Rīgas Uniona bankā ar čeku operācijām, kas sab. "Lats" izmaksājis 1929.g. Ls 77.538,10, par ko jau agrāk ziņots Parlamentāriskai izmeklēšanas komisijai;
- c/ neizdevīga apgrozības līdzekļu ieguldīšana svešos uzņēmumos un akcijās, p.p. Ārējās tirdzniecības akc.sab. akcijās par Ls 96.874,92, Latviešu zemnieku bankas akcijās par Ls 70.400.-, Rīgas Uniona bankas akcijās par Ls 404.000.-, dalības naudas citos uzņēmumos Ls 30.099.-, kopsummā Ls 601.373,92, kas "Latam" laikā no 1922.līdz 1930.g., saskaņā ar procentu rēķina ierakstiem devis tikai Ls 52.725.- dividendu, tas būtu apm. 1,5% gadā, pie kam pēdējo reizi dividendes grāmatotas 1925.gadā;
- d/ nekustamu īpašumu iegūšana Ls 263.739,08 apmērā; nekustamos īpašumus ieguldītā summa nav kapitalizējusies, bet īpašumi 1929.gadā prasījuši piemaksu Ls 5.774.40 apmērā;
- e/ sabrukušu tirdzniecības uzņēmumu financēšana, p.p. Ārējās tirdzniecības a/s par Ls 240.155,73, "Malienas Zemturis";
- f/ lieli tirdzniecības izdevumi - 1929.g. Ls 206.177,02.
- g/ nelabvēlīga tirgus konjunktūra pēdējos gados, resp. cenu krišanās, kas spieda daudzas preces pārdot ar niecīgu peļņu un pat zem pašu izmaksas.
- h/ taupības neievērošana sabiedrības līdzekļu izlietošanā, p.p. 2 vieglo auto uzturēšana, 2 izbraucamo zirgu uzturēšana, liels darbinieku skaits etc.

R ī g ā, 28.aprīlī 1930.g.

Priekšsēdētājs T. K r i š j ā n i s.

L o c e k ļ i: A. M a r t i n s o n s.

A. V i t o l s.

Pēc kasiera paskaidrojumiem šī starpība par Ls 16.26 samazināma, jo minētā summa esot ienākusi kasē š.g. 14.februārī, t.i. dienā pirms kases pārbaudes, bet neesot ierakstīta attiecīgā dienā kases grāmatā. Par atlikušo starpības daļu, Ls 2.21 apmērā, kasieris paskaidrojumus nevarēja dot, sakarā ar to tā palika nenoskaidrota.

Kasē atrasto čeku Nr. 060997 par Ls 600.- bija izrakstījusi firma K...& Co. 1929.gadā bez datuma. Bet tā kā čeks derīgs tikai 10 dienas, tad tas, kā nederīgs, izslēdzams no kases sastāva.

Pēc kasiera dienas kases grāmatas, pēdējā laikā līdz š.g. 12.febr. kasē skaitījās vairāk par Ls 100.000.-, bet ar š.g. 13.februārī kases atlikums strauji samazinās, piemēram:

1930.g. 2.janvārī kases atlikums uzrādīja	Ls	111.692,79
" 13. " " " " "	"	130.196,64
" 23. " " " " "	"	128.943,77
" 31. " " " " "	"	99.485,67
" 12.februārī " " " " "	"	107.539,31
" 13. " " " " "	"	7.172,96
" 14. " " " " "	"	5.591,42
" 15. " " " " "	"	1.105,38

Noskaidrojot šo straujo kases atlikuma samazināšanos, kasiers paskaidroja, ka kases atlikumā līdz š.g. 13.februārim skaitījās firmas "Ch.Backman" divi čeki, kopsummā par Ls 94.000.-, no kuriem viens čeks par Ls 72.000.- saņemts 1929.gada 30.oktobrī un otrs čeks par Ls 22.000.- 1929.g. 31.decembrī. Abi čeki izsniegti atpakaļ firmai "Chr.Backman", š.g. 12.februārī, t.i. pirmā revīzijas dienā, pretvērtību norakstot kases izdevumos.

3. Ārzemju valuta.

Ari valutas kasi pārbaudījām š.g. 15.februārī, un konstatējam sekošu valutu: Lt.200.-, Fr.frs 1.030.-, S.Mk. 195.-, Zl. 100.-, Ig.Kr. 1.40, V.Mk. 8.75 un Kr.zelta rbl. 25.-, kas saskanēja ar kasiera valutas grāmatā uzrādītiem valutas atlikumiem uz minēto datumu un pēc dienas kursa līdzinās Ls 473,44.

Pēc bilances uz š.g.12.februārī valutas kasē skaitījās valutas par Ls 5.940,28.

4. Tekošs rēķins Latvijas bankā Nr.1893.

Pēc bilances uz š.g. 12.februārī tekošs rēķins Latvijas bankā uzrādīja pasīvā Ls 22.826,28 lielu kredīta atlikumu. Šī parādība izskaidrojama ar to, ka Latvijas banka š.g. 11.februārī pārskaitījusi no Rīgas Uniona bankas "on call" rēķina pret precēm Nr.77 uz bankas aktīvo tekošu rēķinu Nr.1893 Ls 25.000.-, sakarā ar ko Rīgas Uniona banka tanī pašā datumā par savu tek.rēķinu disponējusi atlikuma robežās. Rīgas Uniona bankas disponējumi norakstīti bankas grāmatās jau š.g. 11.febr., bet Latvijas bankas paziņojums par izdarīto pārskaitījumu saņemts Rīgas Uniona bankā un ieģrāmatots tikai š.g. 12.februārī. Tā kā šie divi darījumi ieģrāmatoti dažādos datumos, iznāk, ka pēc bankas grāmatām, tek.rēķins uz š.g. 12.februārī uzrādīja kredīta atlikumu, lai gan pēc Latvijas bankas datiem atlikums Rīgas Uniona bankai par labu līdzinājās Ls 119.98.

5. Tekoši rēķini citās kredītiestādēs.

Pēc palīggrāmatas, Rīgas Uniona bankai par labu uz š.g. 12.febr. skaitījās:

Tek.rēķins Rīgas biržas bankā	Ls	255,95
" " Rīgas Komercbankā	"	205,15
" " Latvijas Tautas bankā	"	461,97
" " Rīgas starptautiskā bankā	"	217,20
" " Pastā	"	50,22
	Kopā	Ls 1.190,49
Pēc bilances, turpretim, tikai	"	1.135,66
	<u>Starpība</u>	<u>Ls 54,83.</u>

Šī starpība izskaidrojama ar to, ka bankai par labu aprēķināto
%, t.i.

par tek.rēķ.	Rīgas komercbankā	Ls	37,63	un
"	"	"	Rīgas starpt.bankā	"
			17,20	
			<u>Kopā</u>	<u>Ls 54,83</u>

palīggrāmatā bija pierakstīti tekošiem rēķiniem, bet virsgrāmatā vēl nebija izvesti.

6. Kases rezerves.

Banka savā darbībā nav ievērojusi kreditlikuma 20.panta noteikumu, pēc kuŗa kases atlikumam kopā ar noguldījumiem Latvijas bankā pastāvīgi jā sastāda 10% no bankas saistībām. Bankas kasē, pēc bilances uz š.g. 12.februari, skaitījās Ls 113.479,59, bet tā kā kases atlikumā atradās arī čeki kopsummā par Ls 94.600.- (1 čeks par Ls 72.000.-, saņemts 30/X.29.g., 1 čeks par Ls 22.000.-, saņemts 31/XII.29.g. un 1 čeks par Ls 600.-, izdots 1929.gadā bez datuma), kases faktiskais atlikums līdzinājās tikai Ls 18.879,59. Ja šim faktiskam kases atlikumam pie skaita bankas tekošā rēķina atlikumu Latvijas bankā, kuŗš uz minēto datumu, pēc Latvijas bankas datiem, uzrādīja Ls 119.98 lielu summu, kases rezerves uz š.g. 12.februari līdzinājās Ls 18.999,57. Turpretim, bankas saistību kopsumma uz š.g. 12.februari līdzinājās Ls 10.612.275,29 un sastāvēja no:

1. Noguldījumiem	Ls	45.700.-
2. Tekošiem rēķiniem	"	1.440.453,63
3. Rediskontētiem veks.Latvijas bankā ...	"	1.124.237,81
4. " " veks.citās kredītiestādēs"	"	109.461,52
5. Sp.t/rēķ.Latv.b.N 77,nodr.ar precēm	"	2.482.625,45
6. " " " N 166, " " veks	"	101.885,37
7. " " " N 205, " " oblig.	"	198.014,69
8. Akceptiem un citām saistībām	"	360.675,96
9. Rediskontētām ārzemju tratām	"	1.250.959,68
10. Avaliem un galvojumiem	"	2.474.710,45
11. Korespondentiem "Nostro"	"	733.909,13
12. " " "Loro"	"	245.638,22
13. Nodokļiem	"	44.002,88
	<u>K o p ā</u>	<u>Ls 10.612.275,29,</u>

sakarā ar ko bankas kases rezerves uz minēto datumu sastādīja tikai 0,18% no bankas saistībām, kreditlikumā paredzēto 10% resp. Ls 1.061.227,53 vietā.

7. Korespondenti "Nostro".

Pēc bilances uz š.g. 12.februari korespondentu "Nostro" konts uzrādīja Ls 520.127,26 lielu kredita atlikumu. Pēc palīggrāmatām korespondentu "Nostro" konts uz š.g. 12.februari, turpretim, uzrādīja:

Kreditā	Ls	733.909,13	un
Debetā	"	215.483,69	

resp.kredita atlikumu par Ls 518.425,44.

Starpību ar bilanci, Ls 1.701,82 apmērā, nenoskaidrojām.

Aktīvo korespondentu "Nostro" kontos iegrāmatoti Ls 215.483,69.

Pasīvo korespondentu "Nostro" kontos iegrāmatoti Ls 733.909,13.

Uz mūsu pieprasījumu, Rīgas Uniona banka š.g. 24.februari lūdz savus korespondentus Barclays Bank, Londonā un Equitable Trust Co, Ltd. Ņujorkā paziņot kontu stāvokli uz š.g. 12.februari ar sekoša satura telegrammām: "please cable immediately balance of our account february 11th inclusive" uz ko saņemtas sekošas atbildes:

- 1) š.g. 24.februari no "Barclays Bank", Londonā, : "balance credit at close of business dated 11th february £ 17.-/-" un
- 2) š.g. 25.februari no "Equitable Trust Comp., Ltd. Ņujorkā, : "referring to your cable of balance at close of business credit date 11th- \$ 4.335,-"

Neskatoties uz to, ka attiecīgas ārzemju kredītiestādes Rīgas Uniona bankai kredītu nebija atvērušas un bankas rīcībā pie korespondentiem uz š.g. 12.februari, pēc telegrafiska apstiprinājuma, skaitījās samērā niecīgas summas (pie Barclays Bank, Londonā - L 17.-/- un pie Equitable Trust Co Ltd., Ņujorkā - \$ 4.335,-), banka vilkusi čekus uz Equitable Trust Comp., Ltd. New York par \$ 95.554,61 un uz Barclays Bank, Londonā, par L 13.915.14/3. Attiecībā uz vilktiem čekiem jāpiezīmē, ka pie korespondentiem ārzemēs, resp. ceļā uz š.g. 12. februari pēc bankas grāmatām skaitījās inkaso dokumenti par L 5631.-/01.

Š.g. 15.februari no Equitable Trust Comp. of New York, Ņujorkā, saņemta telegrama ar sekoša satura reklamāciju: "Please remit immediately \$ 37.000.- to cover your checks presented Equitrust New-York", kas norāda, ka no visiem Rīgas Uniona bankas vilktiem čekiem uz Equitable Trust Co, New York līdz š.g. 15.februarim jau bija prezentēti apmaksāji čeki par \$ 37.000.-, kurus korespondents seguma trūkuma dēļ nespēja apmaksāt.

Sākot ar š.g. 12.februari, nesegto čeku nodrošināšanai Rīgas Uniona banka nodevusi:

1) Rīgas pilsētas krājkašei par čeku Nr.00143114, izrakstītu 1930.g. 7.februari uz Barclays banku, L 1.000.-/- apmērā:

a)	š.g. 14.febr.10	diskonta vekselus kopsummā par	Ls	14.410.-
b)	" 14. "	14 spec.tek.rēķ."A" nodrošinājumu vekselus kopsummā par	"	3.650.-
c)	" 14. "	1 spec.tek.rēķ."B" nodrošinājumu vekseli par	"	1.000.-
d)	" 15. "	2 diskonta vekselus kopsummā par	"	900.-
e)	" 15. "	8 spec.tek.rēķ."A" nodrošinājumu vekselus, kopsummā par	"	4.220.-
Kopā par Ls				<u>24.180.-</u>

2) Savstarp.kreditbiedrībai pie Latvijas tirgotāju savienības par čekiem:

Nr.00143131	no 1930.g.10.febr.uz Barclays banku par	L	300.-/-
" 00143132	" " " " " " " " " "	"	300.-/-
Kopā L			<u>600.-/-</u>

apmērā:

a)	š.g. 15.febr. 11	diskonta veks.kopsummā par	Ls	5.307,25
b)	" 15. "	3 spec.tek.rēķ.nodrošinājumu vekselus kopsummā par	"	430,-
Kopā				<u>Ls 5.737,25</u>

Bez tam, š.g. 15.febr. banka cedējusi 2 inkaso dokumentus N.N. 265 un 269 kopsummā par L 389.8/7.

3) Rīgas ebreju savstarpējai kreditbiedrībai par čekiem:

Nr.341/2109	no 1930.g. 29.janv.uz Equitable Trust Co.Ltd.	New York par	\$	1.000,-
" 532/2123	" 1.febr.	" " " " " "	"	2.200,-
" 533/2125	" 1. "	" " " " " "	"	800,-
" 552/2144	" 5. "	" " " " " "	"	1.000,-
K o p ā \$				<u>6.000,-</u>

apmērā:

a)	š.g.15.febr.2	spec.tek.rēķ."A" nodrošinājumu vekselus kopsummā par	Ls	400,-
b)	" 15. "	25 diskonta vekselus kopsummā par	"	19.587,-
K o p ā Ls				<u>19.987,-</u>

4) Rīgas kreditbankai par čekiem:

a)	Nr.143091	no 1930.g.6.febr.uz Barclays banku par	L	765.-/-
"	" 143113	" 7. "	"	1.000.-/-
"	" 143117	" 8. "	"	763.13/2
"	" 143134	" 10. "	"	1.500.-/-
"	" 143125	" 10. "	"	400.-/-
"	" 143137	" 11. "	"	1.000.-/-
L				<u>5.428.232</u>

b) Nr. 334/2102	no 1930.g. 28. janv. uz Equitable Trust Co	£	2.000,-
" 338/2106	" 28. " " "	"	1.000,-
" 347/2115	" 30. " " "	"	1.000,-
" 526/2119	" 31. " " "	"	1.000,-
" 535/2127	" 1. febr. " "	"	900,-
" 536/2128	" 1. " " "	"	1.300,-
" 545/2137	" 3. " " "	"	900,-
			£ 8.100,-

Kopā £ 5.428.13/2 un £ 8.100,-

apmērā:

- a) 1930.g. 12. febr. naudā Ls 25.314,-
- b) " 12. " čeku uz Dorpater Bank, Tallinā, kuŗu izdevusi firma "Gloria", Tallinā ar 1930.g. 18. februāra datumu, par Ig.Kr. 12.000,-
- c) " 13. " tratu ar termiņu 3 dienas pēc uzrādīšanas, ar konosamentu, fakturu un apdrošinašas polisi par £ 87.7/11
- d) " " " tratu ar termiņu 1930.g. 31. maijā par £ 313.18/3.

Bez tam, 1930.g. 13. februārī Rīgas Uniona banka devusi rīkojumus sekošiem saviem korespondentiem pretvērtību par nosūtītiem inkaso dokumentiem iemaksāt Lazard Brothers & Co.Ltd., Londonā, par labu Rīgas kredītbankai:

- a) Banque de Paris et des Pays-Bas, Parizē un Briselē £ 1.194.06/02
- b) Commerz und Privatbank, Hamburgā " 90.04/-
- c) " " " un Credit Lyonnais, Parizē £ 8.000,-

Š.g. 3. martā Rīgas notars B. Zemgals paziņojis Rīgas Uniona bankai Latvijas koku tirdzniecības un rūpniecības akciju sabiedrības uzdevumā, ka minētās akciju sabiedrības rokās atrodas divi čeki, kuŗi izdoti 1930.g. 5. februārī uz Barclays banku, Londonā: Nr.C.143086 par £ 1.000.-/- un Nr.C.143087 par £ 458.5/5. Pēc pievestā paziņojuma, minētie divi čeki izrādījās par neseptiem un tika protestēti.

Š.g. 12. februārī, t.i. pirmā revīzijas dienā, Rīgas Uniona banka izdevusi vēl sek. čekus:

- 1) par £ 2.800,- uz Equitable Trust Co., Ltd. Ņujorkā, firmai "Mercedes"
- 2) " £ 1.100,- " " " " " " Angels Higgins
- 3) " £ 906,48 " " " " " a/s. "Jelgavas līnu manufaktura L.& J.Hoff"

Pēc direktora A. Kārklīņa paskaidrojumiem, viņš esot parakstījis tikai segtus čekus, bet neseptos čekus esot parakstījuši valdes loceklis Aug. Kalniņš vai kandidāts uz valdes locekļa amatu T. Ulmanis. Visus čekus bez tam, ar otrā paraksta tiesībām, esot parakstījis arī bankas pilnvarotais E. Mauriņš. Kas faktiski čekus parakstījis, pēc bankas lietām nebija iespējams konstatēt, jo uz čeku grāmatiņu piesakņiem un attiecīgiem dokumentiem un orderiem trūka atzīmes par to, kas izdotos čekus parakstījis. Pēc bankas darbinieka E. Mauriņa paskaidrojumiem, čeki doti parakstam bez attiecīgiem dokumentiem, kā arī bez čeku grāmatiņas. Arī čeku pieprasītājus pēc bankas dokumentiem nevar konstatēt, piemēram, pēc ierakstījumiem bankas grāmatās, resp. orderiem, banka š.g. 15. februārī nopirkusi no nezināmas personas par Ls 78.000.- savu uz Equitable Trust Co., New York š.g. 3. februārī izdotu šeku Nr. 542/2134 £ 15.000.- apmērā. Par šo darījumu debatēts korespondenta konts un kreditēts kases konts. Tanī pašā dienā kreditēts Latv. atj. sab. "Lats" spec. tek. rēķ. konts Nr. 51 par Ls 75.000.-, debitējot par šo summu kases kontu. Ar š.g. 18. febr. memoriala orderi Latv. atj. sab. "Lats" spec. tek. konts Nr. 51 apgrūtināts par Ls 78.000.-, kreditējot par šo summu, resp. £ 15.000.-, korespondentu "Nostro" kontu. Š.g. 18. februārī minētais čeks Nr. 542/2134, £ 15.000.- apmērā, saņemts no firmas "Baltmilti" par Ls 77.685.-, par kādu summu debitēts korespondentu "Nostro" konts un kreditēts firmas "Baltmilti" spec. tek. rēķ. Nr. 78. Beidzot, š.g. 25. februārī, minētā čeka pretvērtība Ls 77.685.- apmērā, debitēta firmas "Baltmilti" spec. tek. rēķ. Nr. 78 un kreditēta pārējošo summu kontam. Šī operācija ar pievesto čeku Nr. 542/2134 uz Equitable Trust Co., Ltd., New Yorkā par £ 15.000.- nav saprotama, jo viens un tas pats čeks š.g. 15. februārī

atpirkts no nezināmas personas par Ls 78.000.- un š.g. 18.februārī pieņemts maksājumā no firmas "Baltmilti" par Ls 77.685.-. Atzīmējams, ka čeku žirējusi a/s "Chr.Backman".

8. Diskontētas un rediskontētas ārzemju tratas.

Pēc provizoriskās bilances uz š.g. 12.februārī diskontēto ārzemju tratu konts uzrādīja Ls 1.677.451.98 lielu atlikumu. Specificējot šo atlikumu pēc palīggrāmatas, konstatēja, ka:

- 1) Latvijas bankā rediskontētas ārzemju tratas par Ls 1.185.854,91
- 2) Palīggrāmatās norakstītas, ka tieši no klientiem izpirktas, tratas:

1929.g.31.dec.par	Ls	228.767,40	
1930.g.31.janv.par	"	246.079,75	" 474.847,15
- 3) 1930.g. 26.februārī pēc memorialordera norakstīta trata ar term. 1930.g. 5.februārī par " 9.973,75
- 4) 1930.g. 14.un 15.februārī norakstītas tratas par " 6.804.-

K o p ā Ls 1.677.479,81
Kursu starpība ./." 27,33

Provizoriskās bilances summa Ls 1.677.451,98

No pievestiem datiem redzams, ka diskontētas ārzemju tratas par Ls 474.847,15 palīggrāmatās jau norakstītas ar 1929.g. 31.decembra un 1930.g. 31.janvāra datumiem, turpretim provizoriskā bilancē uz š.g. 12.februārī minētās tratas vēl nebija izslēgtas. Bez tam, ārpus bilances skaitījās viena diskontēta ārzemju trata Nr.448 par š 12.592,80 resp. Ls 65.104,77. Šis ārpus bilances postenis par Ls 65.104,77 izskaidrojās ar to, ka minētā trata Nr.448 p.g. decembrī rediskontēta Latvijas bankā un sakarā ar to bija ieviesta rediskontēto ārzemju tratu kontā. Izveidot norēķinu ar tratas diskontētāju, Rīgas Uniona banka, aiz pārskatīšanās, debitejusi nevis "diskontēto" ārzemju tratu kontu, bet gan "rediskontēto" ārzemju tratu kontu, sakarā ar ko šī summa pilnīgi izzudusi no bilances. Šī revīzijā konstatētā starpība regulēta ar papildu ievadumu 1929.g. 31.decembrī. Korigējot ar pievestām starpībām provizoriskās bilances summu, iznāk, ka bilancē uz š.g. 12.febr. diskontēto ārzemju tratu skaitījās par Ls 1.267.737,42.

.....

No tratām, dažas (.....) kopsummā par £ 665.-/- resp. Ls 16.777.75 norakstītas no diskontēto ārzemju tratu konta laikā no š.g. 14.līdz 26.februārim. Pārējās tratas, kopsummā par š222.628,10 un £ 3.940.02/08 resp. par Ls 1.250.959,68 bija rediskontētas Latvijas bankā. Turpretim, pēc provizoriskās bilances uz š.g. 12.februārī, rediskontēto ārzemju tratu konts uzrādīja Ls 1.660.716,11 lielu atlikumu. Starpība izskaidrojama ar jau iepriekš pievestām nenorakstītām tratām par Ls 474.847,15, ārpus bilances stāvošo trati Nr.448 par š 12.592,80 = Ls 65.104,77 un kursa starpību, Ls 14,05 apmērā.

Ja provizoriskā bilancē ievēd šos korigējumus, tad bilances summa saskan ar palīggrāmatām un uzrāda Ls 1.250.959,68 lielu atlikumu, kurš sadalās:

Tratu skaits	S u m m a		Maksāšanas vieta	Pie kā maksājamas
	Valūtā	Latos		
21	š 222628,10	Ls 1.151.623,73	Rīgā
4	£ 2.806.7/9	" 70.776,99	Londonā
1	£ 1.133.14/11	" 28.558,95	"
Kopā	š 222.628,10 £ 3.940.02/08	Ls 1.250.959,67		

Par J.Velena, "Transorient" un P.Klīves atpirktām Rīgas Uniona bankas akcijām, valde ziņojusi padomei 1927.g. 21.decembrī, bet par A.Smidta iegūtām akcijām 1928.g. 20.juniņā. Abos gadījumos padome pieņēmusi valdes ziņojumus zināšanai un uzdevusi valdei drīzā laikā stāties pie šo akciju realizēšanas.

Atzīmējams, ka Rīgas Uniona bankas 20 akcijas apvienotas vienā kupūrā, kādēļ pārdot mazāk par 20 akcijām nav iespējams. Neskatoties uz to, 1929.g. 4.septembrī banka no kupūrā apvienotām 20 akcijām ar N 8021-8040 pārdevusi Melbārdam 5 akcijas ar Nr.8021-8025, lai gan tādas ne-maz nevarēja izsniegt klientam, kādēļ pārdotās akcijas palika bankas rīcībā. Ar šo darījumu arī izskaidrojams tas apstāklis, kā bankai pie-derošo vērtspapīru kontā skaitījās Rīgas Uniona bankas akcijas nomināli par Ls 85.000.-, ko akciju kupūras nepieļauj.

10. Rezerves kapitāla vērtspapīri.

Saskaņā ar bankas statūtu § 79 nosacījumiem, bankas rezerves ka-pitāls, kāmēr tas nav sasniedzis 1/3 no bankas akciju kapitāla, iegul-dams valsts vai valdības garantētos vērtspapīros.

Bankas rezerves kapitāls, pēc bilances uz š.g. 12.februari, li-dzinājās Ls 17.104.86, bet banka kā tas redzams no vērtspapīru konta, iegādājusies valsts un valdības garantētus vērtspapīrus tikai par Ls 2.779,60, no kuŗas summas:

	<u>nomināli</u>	<u>pēc grāmatām</u>
Valsts zemes bankas ķīlu zīmēs bija ie-guldīti	Ls 3.000.-	Ls 2.760.-
Latvijas iekš.4% aizņēmuma obligācijās ar premijām bija ieguldīti	" 20.-	" 19.60
K o p ā	<u>Ls 3.020.-</u>	<u>Ls 2.779.60</u>

Pievestie dati liecinā, ka banka nav ievērojusi statūtu § 79 no-sacījumus, jo rezerves kapitāla daļa, Ls 14.325,26 apmērā, nebija ie-guldīta valsts un valdības garantētos vērtspapīros.

11. Vekseļu diskonts.

Pēc bilances diskontētos vekseļos skaitījās:

diskontēti vekseļi par	Ls 1.524.638,46
diskontēti veks.pie korespond.par "	396.-
Kopā par	<u>Ls 1.525.034,46</u>

Klientu obligo par diskontētiem vekseļiem vests kartotēkas veidā. Protestētie un piedzišanā nodotie vekseļi nebija izslēgti no kartotē-kas, kādēļ sastādot kopsavilkumu pēc kartotēkas, diskontēto vekseļu kopsummā sākumā nesaskanēja ar augšā pievesto bilances kopsummā. Revi-zijas laikā tomēr bankas darbinieki noskaidroja vekseļu diskonta obligo sarakstu tiktālu, ka bankas sastādītais saraksts uzrādīja starpību ar bilanci tikai par Ls 0.40. Pie šī saraksta, banka uz š.g. 12.februari izsniegusi kredītu vekseļu diskonta veidā 286 personām, resp. firmām kopsummā par Ls 1.525.034,86, pie kam minētā kopsummā skaitījās arī 14 personu akcionāru kredīti Ls 338.693.- apmērā. Par akcionāru kredītiem banka aprēķinā, pēc diskonta nodaļas vadītāja paskaidrojumiem, no 8 - 10% p.a., bet par pārējiem diskonta kredītiem 12% p.a., pie kam banka, nereti, nem vēl par izziņu Ls 1.- no vekseļa.

Diskonta kredītu nodrošināšanai 29 klienti iesnieguši bankai obligācijas kopsummā par Ls 385.700.- Šīs obligācijas banka, pa daļai, izlietojusi neatļautām operācijām, jo diskontētos vekseļus banka, ne-reti, rediskontējusi, resp. nodevusi Latvijas bankai spec.tek.rēķinu, vai garantiju nodrošināšanai, bet ar klientu papildu drošībām - obligā-cijām nodrošinājusi savas citas saistības. Tā piemēram:

1) A.B.... par diskontētiem vekseļiem parādā Rīgas Uniona ban-kai Ls 5.947.-. No minētiem vekseļiem rediskontēts Latvijas bankā vek-selis Nr.18762 par Ls 5.200.-, bet A.B.... diskonta kredīta nodrošinā-šanai pieņemtā obligācija par Ls 12.000.- uz nek.īpašumu Rīgā, nodota Valsts saimniecības departamenta bankas saistību nodrošināšanai.

2) A.B.... par diskontētiem vekseliem parādā Rīgas Uniona bankai Ls 2.480.-, no kuriem rediskontēti Latvijas bankā vekseli par Ls 2.000.- un nodoti Latvijas bankai spec.tek.rēķ.Nr.166 nodrošināšanai vekseli par Ls 480.-. Klienta veksela diskonta nodrošināšanas obligācija par Ls 3.000.- uz Rīgas apr. mājām, nodota Latvijas bankai spec. tek.rēķ. Nr.205 nodrošināšanai.

3) I.P.... par diskontētiem vekseliem parādā R.Uniona bankai Ls 6.500.-, pie kam diskonta kredīta nodrošināšanai parādniece nodevusi obligācijas uz folv. "B...." par Ls 16.000.-. No diskontētiem vekseliem, rediskontēti Latvijas bankā vekseli par Ls 5.850.-, un nodots Latvijas bankai spec.tek.rēķina Nr.166 nodrošināšanai vekselis Nr.17650 par Ls 650.-, bet obligācijas par Ls 16.000.- nodotas Latvijas bankai spec.tek.rēķina Nr.205 nodrošināšanai.

4) L.P.... parādā par diskontētiem vekseliem Ls 6.500.- Diskonta kredīts nodrošināts ar vekselu izrakstītāja A.P.... obligācijām uz nek. īpašumu Rīgā, par Ls 20.000.-. Visi vekseli rediskontēti Latvijas bankā, bet obligācijas nodotas Valsts saimniecības departamentam bankas saistību nodrošināšanai.

5) J.Z.... parādā par diskontētiem vekseliem Ls 1.080.- Diskonta kredīts nodrošināts ar obligācijām uz S... pagasta B.... mājām par Ls 3.000.-. Vekseli rediskontēti Latvijas bankā, bet obligācijas nodotas Valsts saimniecības departamentam bankas saistību nodrošināšanai.

6) E.O.... parādā par diskontētiem vekseliem Ls 2.810.-. Diskonta kredīts nodrošināts ar obligācijām par Ls 8.000.- uz nek.īpašumu Rīgā, Vekseli rediskontēti Latvijas bankā, bet obligācijas nodotas Latvijas bankai garantiju kredītu nodrošināšanai.

7) E.L.... parādā par diskontētiem vekseliem Ls 650.-. Diskonta kredīts nodrošināts ar obligācijām par Ls 4.000.- uz mājām. Veksels par Ls 650.- rediskontēts Latvijas bankā, bet obligācijas nodotas Latvijas bankai garantiju kredītu nodrošināšanai.

8) R.G.... parādā bankai par diskontētiem vekseliem Ls 1.400.-. Diskonta kredīts nodrošināts ar obligāciju par Ls 3.000.- uz nek.īpašumu Veksels par Ls 1.400.- rediskontēts Latvijas bankā, bet obligācija nodota Latvijas bankai spec.tek.rēķ. Nr.205 nodrošināšanai.

9) P.H.... parādā bankai par diskontētiem vekseliem Ls 2.000.-. Diskonta kredīts nodrošināts ar obligācijām par Ls 14.000.- uz nek.īpašumu Vekseli rediskontēti Latvijas bankā, bet obligācijas nodotas Latvijas bankai garantiju kredītu nodrošināšanai.

10) P.J.... parādā bankai par diskontētiem vekseliem Ls 5.489.-. Diskonta kredīts nodrošināts ar obligācijām par Ls 6.000.- uz nek.īpašumu No diskontētiem vekseliem, banka tieši rediskontējusi Latvijas bankā vekselus par Ls 4.500.- un caur firmu "Chr.Backman" - par Ls 389.-, veksels par Ls 600.- nodots Latvijas bankai spec.tek.rēķ.Nr.'77 nodrošināšanai. Turpretim, obligācijas nodotas Valsts saimniecības departamentam bankas saistību nodrošināšanai.

Saskaņā ar statūtu 15.p. noteikumiem, banka var pārķīlāt ķīlā pieņemtās obligācijas tikai ar ķīlas devēja piekrišanu. Šos noteikumus banka ne visos gadījumos ievērojusi. Tā piemēram, M.I.... - firmas K.U.... īpašniece, nodevusi Rīgas Uniona bankai firmas vekselu diskonta nodrošināšanai obligāciju par Ls 50.000.- uz nek.īpašumu Firmas piekrišanu šīs obligācijas pārķīlāšanai, banka mums nevarēja uzrādīt, lai gan minētā obligācija bija izlietota bankas saistību nodrošināšanai Valsts saimniecības departamentā. Atzīmējams, ka firmas K.U.... diskonta parāds uz š.g. 12.februari līdzinājās Ls 23.188.96, pie kam banka no minētiem vekseliem rediskontējusi Latvijas bankā: 1) tieši - vekselus par Ls 16.580.- un 2) caur firmu "Chr.Backman" - vekselus par Ls 5.558.96, kopā par Ls 22.138.96.

Arī par Latvijas bankā nodotām obligācijām, pēc bankas lietām, ne visos gadījumos bija iespējams konstatēt, vai klienti devuši vajadzīgo piekrišanu obligāciju pārķīlāšanai.

12. Spec.tekošs rēķins "A" pret vekseliem un vērtspapīriem.

Pēc bilances uz š.g. 12.februari, banka izsniegusi aizdevumus spec. tekoša rēķina veidā pret vekseliem un vērtspapīriem kopsummā par Ls 1.805.144,58, turpretim, pēc palīggrāmatas izsniegtā summa līdzinājās tikai Ls 1.800.351,08 (debetā Ls 1.803.817,93 un kredītā Ls 3.466.85). Tā tad iznāk, ka pēc bilances izsniegtā aizdevumu summa lielāka nekā pēc reskontra par Ls 4.793.50. Šo starpību galīgi nenoskaidrojām, bet tā, pa

daļai, izskaidrojama ar to, ka dažas summas galvenā grāmatā jau bija ierakstītas, bet palīggrāmatā, kā tas vēlāk noskaidrojās, ierakstītas ar vēlāku datumu. Spec.tekoša rēķina "A" kredītu uz š.g. 12.februari bija saņēmušas pavisām 62 personas resp. firmas, bet 4 personu konti uzrādīja kredīta atlikumu. Gandrīz 2/3 no pievestā klientu skaita, bez spec.tek. rēķina "A" kredīta, saņēmušas vēl cita veida aizdevumus un ievērojot to, ka daudzos gadījumos visu veidu kredītiem bija iesniegti kopēji nodrošinājumi, šos kredītus iespējams apskatīt tikai kopīgi ar pārējiem kredīta veidiem.

Resk. fol.	Uzvārds, vārds	Izsniegtā aizd. summa	Nodrošinājumi.
3.	Klīve Adolfs	3.550,67	Parāds, kopā ar procentiem nolīdzināts š.g. 12.febr. ar K.Pauluka čeku Nr.1257 par Ls 8675,27, kāda summa norakstīta no K.Pauluka t/rēķ. Rīgas Uniona bankā.

K o p ā Ls 90.029,44

No Ls 1.800.351,08 lielās spec.tek.tēķ. "A" aizdevumu kopsummas, banka izsniegusi vienīgi spec.tek.rēķ. "A" voidā tikai Ls 90.029,44. Attiecībā uz nodrošinājumiem atzīmējams, ka vienā gadījumā (resk.fol.1) nodrošinājums nesedza parāda summu un pēc bankas direktora-rikoģāja paskaidrojumiem šis parāds uzskatāms kā zaudējums.

Bez tam vēl konstatējams, ka vairāki klienti savu spec.tek.rēķ. "A" parādu nodrošinājumam iesnieguši, bez nodrošinājumu vekseliem arī obligācijas. Rīgas Uniona banka nodrošinājumu vekselus gandrīz visos gadījumos pārdiskontējusi Latvijas bankā, bet nodrošinājuma obligācijas nodevusi Latvijas bankai citu savu saistību nodrošināšanai. Tā piemēram:

a) A.K..... (resk.fol.55)

Parāds Rīgas Uniona bankai uz š.g. 12.februari līdzinājās Ls 4.659,06. Klients savu parādu nodrošinājis ar sekošiem nodrošinājuma vekseliem:

veks.Nr.443	term.	15.II.30	- par Ls	850.-
" " 475	"	23.II.30	- " "	850.-
" " 555	"	28.II.30	- " "	660.-
" " 556	"	5.III.30	- " "	660.-
" " 655	"	15.III.30	- " "	800.-
" " 738	"	27.III.30	- " "	200.-
" " 848	"	16.IV.30	- " "	300.-
" " 1140	"	4.IV.30	- " "	500.-
" " 712	"	20.III.30	- " "	250.-
" " 713	"	30.III.30	- " "	150.-

Kopā Ls 5.220.-

kuŗi visi rediskontēti Latvijas bankā. Bez tam iesniegtas vēl 2 nodrošinājuma obligācijas a Ls 4.000.-, kopsummā par Ls 8.000.-, uz nekust. īpašumu Vienu no šīm obligācijām Rīgas Uniona banka nodevusi Latvijas bankai garantiju kredīta nodrošināšanai, bet otru - spec.tek. rēķina Nr.205 nodrošināšanai.

b) F.A..... (resk.fol.64)

Parāds Rīgas Uniona bankai uz š.g. 12.februari uzrādīja Ls 8.649,01. Klients savu parādu nodrošinājis ar obligāciju uz zemes gabalu, par Ls 10.000,- un sekošiem nodrošinājuma vekseliem:

veks.Nr. 481	ar term.	19.II.30	- par Ls	750.-
" " 739	"	30.III.30	- " "	500.-
" NN 866-874	"	16.IV.30	- " "	8.000.-

Kopā Ls 9.250.-

Vekseli visi pārdiskontēti Latvijas bankā, bet obligācija par Ls 10.000.- nodota Latvijas bankai garantiju kredīta nodrošināšanai.

13. Spec.tekošs rēķins "B" pret precēm.

Pēc bilances uz š.g. 12.februari skaitījās, ka banka izsniegusi aizdevumus spec.tek.rēķina veidā pret precēm kopsummā par Ls 3.706.470,74. Pēc spec.t/rēķinu "B" reskontro, turpretim, aizdotā summa sastādīja tikai Ls 3.704.118,38 (debetā - Ls 3.715.290,37 un kredītā - Ls 11.171,99). No pievestiem skaitļiem redzams, ka pēc bilances aizdevuma summa lielāka, nekā pēc reskontro, par Ls 2.352,36. Šī starpība, pa daļai, izskaidrojama ar to, ka grāmatas par 1929.gadu nebija vēl noslēgtas un galvenā grāmata ar palīggrāmatu saskaņotas. Uz š.g. 12.februari preču kredītu bija saņēmušas pavisam 59 personas resp. firmas. Četrus klientu konti uzrādīja kredīta atlikumu. 43 klienti, bez preču kredītiem, saņēmuši vēl arī cita veida aizdevumus, kādēļ šo klientu parādus var apskatīt tikai kopēji ar citiem kredīta veidiem, jo daudzos gadījumos kredītu nodrošināšanai bija iesniegti kopēji nodrošinājumi.

Nepilnīgi, vai nemaz, bija nodrošināti sekoši 3 klientu parādi:
a) J.M.M.... (konta Nr.106) parāds, Ls 12.023,74 apmērā, bija nodrošināts tikai ar tratām par Ls 10.998,95, jo pievestos solovekšļus par Ls 2.000.-, saskaņā ar statūtu noteikumiem, nevar uzskatīt par nodrošinājumu; sakarā ar to nenodrošinātā parāda daļa sastādīja Ls 1.024,79.

b) Sab. "D...." (konta Nr.128) parādam Ls 426,57 apmērā nebija nekāda nodrošinājuma, un

c) K...M. (konta Nr.160) parāds, Ls 328,11 apmērā, nodrošināts vienīgi ar zolovekšļiem par Ls 15.500.-, kurus, saskaņā ar statūtiem nevar uzskatīt par nodrošinājumu.

Kopējā nenodrošinātā parādu daļa minēto 3 klientu kontos sastādīja Ls 1.779,47.

J.un M.B.... konts Nr.170, lai gan uzrādīja kredīta saldo, Ls 1.000.- apmērā, tomēr bija nodrošināts ar 1) kokmateriāliem par Ls 12.000.-, 2) divpaņakstu vekseliem par Ls 3.000.- un 3) zolovekšļiem par Ls 5.000.-. Šīs vērtības nebija izsniegtas klientiem atpakaļ, bet bija nodotas Latvijas bankai Rīgas Uniona bankas saistību nodrošināšanai.

Preču pārbaudi uz vietām neizdarījām, bet pievestie nodrošinājumi uzrādīti pēc attiecīgām grāmatām un iekļilāšanas aktu norakstiem. Preces, gandrīz bez izņēmuma, bija pārķilātas Latvijas bankā. Tās preces, kuras revīzijas sākumā vēl nebija pārķilātas, preču konta pārbaudes brīdī izrādījās vai nu Latvijas bankā pārķilātas vai arī nosūtītas tai glabāšanā. Arī pārējās vērtības bankas rīcībā vairs neatradās, bet bija vai nu rediskontētas, vai nosūtītas uz inkaso, vai, beidzot, nodotas Latvijas bankai glabāšanā. No iekļilāšanas aktiem konstatējams, ka gandrīz visos gadījumos iekļilātās preces Rīgas Uniona banka atstājusi pašu iekļilātāju atbildīgā glabāšanā, kas nesaskan ar likumu par rokas ķilām.

Bez tam vēl atzīmējams, ka dažu klientu aizdevumi pret precēm faktiski ar precēm nemaz nebija nodrošināti, bet vienīgi ar vekseliem.

14. Avali un garantijas.

Pēc bilances uz š.g. 12.februari, garantijas un avali uzrādīja Ls 2.479.850,45 lielu atlikumu, bet pēc garantiju grāmatas garantijas un avali bija izsniegti kopsummā par Ls 2.506.262,77, t.i. par Ls 26.412,32 vairāk, nekā pēc bilances. Noskaidrojot radušos diferenci, izrādījās, ka garantiju grāmatas dažos kontos (resk.fol. 24, 36, 55, 58 un 107) bija izdarīti atgrāmatojumi un jauni ieģrāmatojumi par garantiju un avalu kustību, kas virsgrāmatā vēl nebija izvests. Faktiskā garantiju un avalu kopsumma uz š.g. 12.februari sastādīja Ls 2.474.710,45.

No visas avalu un garantiju kopsummas bija pārgarantēts Latvijas bankā Ls 1.093.906,38

un izsniegts tieši:

valdības iestādēm	"	550.992,09
pašvaldībām un privatām firmām	"	829.811,98
	Kopā	Ls 2.474.710,45.

Bez tam par a/s "Chr. Backman" un A.Z.... bija iesniegtas divas terminētas garantijas Finanču ministrijas nodokļu departamentam bez summas apzīmējuma - par varbūtēju akcizes nodokli 1929/30.gada spirta destilācijas periodā.

Pēc termiņiem galvojumi un avali sadalījās sekoši:

a) galvojumi:

1/ tekošiem termiņiem par	Ls	1.575.719,51
2/ beztermiņa	"	508.092,40
3/ notecējušiem	"	52.798,23

b) avali:

1/ tekošiem termiņiem par	Ls	160.037,97
2/ notecējušiem	"	178.062,34

Kopā Ls 2.474.710,45.

Galvojumi ar notecējušiem termiņiem skaitījās sekošiem klientiem:

Resk.fol. 36 M... & C...	Ls	2.020.-	
" " 55 A.R....	"	6.150.-	
" " 68 A/sab."Lats"	"	35.628,23	
" " 149 B.M...	"	9.000.-	Ls 52.798,23,

bet avali ar notecējušiem termiņiem skaitījās tikai a/s "Lats" kontā (resk.fol.68) par

" 178.062,34

Kopā avali un galvojumi ar notec.termiņiem par Ls 230.860,57

No 38 avalu un garantiju debetoriem, 12 klientiem skaitījās parādi vienīgi par garantijām (piemēram):

Resk. fol.	Kam izsniegts	S u m m a Ls	Nodrošinājumi
76.	Ārējās tirdzn. a/s.	58.420,09	1) bl.2-parakstu vekseli par Ls 90.000.-, izrakstīti no Ārējās tirdzn.a/s ar a/sab."Lats" žiro; 2) Ārēj.tirdzn.a/s zoloveksei par Ls 32.000.-
135.	Latgales lauks. central.kooper.	50.000.-	Blokēts tekošs rēķins N 503 par Ls 49.774.-

Pārējie 26 avalu un galvojumu debitori figurē kā parādnieki arī citos kontos, kādēļ viņu parādi un nodrošinājumi apskatīti kopā ar pārējiem kredītiem un nodrošinājumiem.

Saskaņā ar statūtu § 13.p.8 garantijas un avali nevar būt nodrošināti ar vekseliem un galvojumiem, bet zoloveksei vispār nevar būt par nodrošinājumiem. Sos noteikumus banka nav ievērojusi attiecībā uz 7 no 12 pievestiem galvojumu parādiem:

Avalu un garantiju darījumos banka pielaidusi sekošas nepareizības:

a) Latgales lauksaimniecības centrālais kooperatīvs (resk.fol. 135) savu Ls 50.000.- parādu nodrošinājis ar blokētu t/rēķinu par Ls 49.774.-, sakarā ar ko parāds nebija nodrošināts par Ls 226.-;

b) Z.... A. (resk.fol.137) savu Ls 37.520.- parādu, starp citu, nodrošinājis arī ar obligācijām par Ls 20.000.-, kurām nebija pievienoti vērtējumu akti un zemesgrāmatu izraksti, kādēļ nebija arī iespējams spriest par obligāciju vērtību;

15. Korespondenti "Loro".

Korespondentu "Loro" grāmata uz š.g. 12.februari uzrādīja sekošu stāvokli:

Debētā	Ls	290.360,84
Kreditā	"	245.638,22
Debēta saldo	Ls	44.722,62.

Bilancē, turpretīm, "Loro" konts uz minēto datumu uzrādīja debeta atlikumu Ls 44.381,38 apmērā, kas pārsniedz "Loro" grāmatas saldo par Ls 258,76.

Korespondentu "Loro" grāmatas debitā uz š.g. 12.februari skaitījās 26 klientu parādi:

Resk. fol.	Klienta nosaukums	Parāda summa Ls	Par ko parāds skaitījās
53.	Latv.atj.sabiedr. "Lats"	100.000.-	Galvojums finanču ministrijai. Pasivā šī summa skaitas zem "akcepti un citas saistības".
88.	"Latvijas Tranzits" akc.sab.	38.000.-	Par galvojumu fin.min.linu monopola nodaļai. Pēc bankas diskonta nodaļas paskaidrojumiem, šis parāds esot apstrīdams un esot paredzams, ka lieta nonākot tiesā.
90.	Bacalkins A.	10.858.-	Atlikums no dažādiem darījumiem.
57.	Golts, Augusts	630.-	
104.	"Baltmilti"	88,88	Par pārdotām Rīgas Uniona bankas akcijām.
106.	Kārkliņš, Aleksandrs	60.200.-	Par Rīgas Uniona bankas akcijām nom.par Ls 100.000.-; šis parāds radies sakarā ar A.Golta lūgumu, lai banka atpirktu viņam piederošās akcijas nom.par Ls 100.000.-, bet tā kā pēc statūtiem, banka nevar pirkt savas akcijas, tad 1929.gada 18.okt.valdes sēdē (prot.N 492) nolents atvērt A.Kārkliņam "Loro" kontu, uz kuru pakāpeniski pārvest A.Goltam piederošās akcijas vekselu termiņiem iestājoties. A.Kārkliņam šis parāds ievests tikai aiz formāliem iemesliem.
Kopā par debetu		290.360,84	

Bez parāda "Loro" kontā, 23 no augstāk pievestiem klientiem saņēmuši arī cita veida aizdevumus, kādēļ šo klientu nodrošinājumus apskatīsim kopēji ar cita veida kredītiem un to nodrošinājumiem.

Korespondentu "Loro" grāmatas kredītā uz š.g. 12.februari skaitījās Ls 245.638.22, starp tiem:

76. Akc.sab."Mežrūpnieks" Ls 15.000.- Neizmaksāta summa par diskontētu vekseli.

Attiecībā uz pēdējo kredīta kontu (resk.fol.76), pēc kura banka skaitījās parādā akc.sab. "Mežrūpnieks" Ls 15.000.- par diskontētu vekseli, sakams, ka šis stāvoklis uzskatāms par vienkāršu fikciju. Patiesībā akc.sab. "Mežrūpnieks" nodevusi vekseli bankai garantiju kredīta nodrošināšanai, bet tā kā pēc statūtiem garantijas ar vekseliem nevar nodrošināt, banka šo operāciju izvedusi šādi: vekseli par Ls 15.000.- ievedusi diskontēto vekselu kontā, bet pretvērtību pilnā apmērā, neatskaitot diskonta procentus, pārnesusi uz "Loro" konta kredītu.

Attiecībā uz "Loro" kontu vispārī atzīmējams, ka gandrīz visas tani ievestās summas neatbilst šī konta būtībai.

16. Protestēti vekseli.

Uz š.g. 12.februari protestēto vekseļu konts uzrādīja Ls 28.257,35 lielu atlikumu. Šī summa sadalījās:

1929.gadā protestētos vekseļos par	Ls	26.577,35
1930. " " " " "	"	1.680.-
Kopā	Ls	28.257,35

No minētiem vekseļiem portfeli atradās tikai viens vekselis par Ls 520.- (N 11721), bet pārējie vekseļi bija nodoti advokātiem piedzišanai.

1929.gadā protestētie vekseļi kopsummā par Ls 26.577,35 bilancē uz š.g. 12.februari skaitījās aiz tā iemesla, ka grāmatas par 1929.gadu vēl nebija noslēgtas.

17. Klientu dažādas saistības un to kopējie nodrošinājumi.

Šeit uzskaitīti tie klienti, kuriem bankā skaitījās vairāki parāda veidi. Šo parādu nodrošinājumus nebija iespējams sadalīt pa atsevišķiem parāda veidiem, kādēļ šie parādi un nodrošinājumi apskatīti kopēji.

Attiecībā uz garantijām jāatzīmē, ka nodrošinājumu starpā figurēja divparakstu vekseli, kas neatbilst statūtu nosacījumiem. Bez tam starp nodrošinājumiem konstatējam arī zolovekseļus, kuri pēc statūtiem vispāri nevar būt kā nodrošinājums. Nodrošinājumos figurējošās preces pie parādu seguma konstatēšanas nemitas to 2/3 apmērā no grāmatu vērtības, bet diskontētie vekseli - nominālvērtībā.

Kopējie parādi un to nodrošinājumi uz š.g. 12.februari, pēc palīggrāmatām, uzrādīja sekošu ainu:

1. A... J.

<u>Parāds.</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
Vekseļu diskonts	Ls 760.-	Diskontēti vekseļi	Ls 760.-
Spec.tek.rēķins "A"	" 7.475,29	Nodrošinājumu vekseļi	" 8.300.-
		A/s."E...&b-ri" akcijas, nomināli par	" 30.000.-
	<u>Ls 8.235.29</u>		<u>Ls 39.060.-</u>

2. A/s. Chr.Backman.

<u>Parāds.</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
Vekseļu diskonts	Ls 14.120.-	Diskontēti vekseļi	Ls 14.120.-
Protestēti vekseļi	" 400.-	Protestēti "	" 400.-
Spec.tek.rēķ."A"	" 327.426,33	Divparakstu vekseļi,	
" " " "	" 392.575,80	kurus izrakstījusi	
" " " "	" 70.707,20	firma Chr.Backman un	
" " " "B"	" 788.522,06	žir.Chr.Backman	" 73.000.-
Avali un garantijas	" 653.893,90	Divparakstu vekseļi,	
		kurus izrakstījis	
		Fricis Treiberģs un	
		žir.Ch.Backman.....	" 163.200.-
		Spec.tek.rēķina "A"	
		kredita atlikums ...	" 3.221,35
		3 blanko cedētas obligācijas par	" 30.000.-
		Latv.atj.sab."Lats"	
		akcijas, kurās nav investas grāmatās, nomināli par	" 18.000.-
		Solovekseļi par	" 361.375.-
	<u>Ls 2.247.645,29</u>		<u>Ls 663.316,35</u>

Piezīme: Kopējais parāds, Ls 2.247.645,29 apmērā, nomināli nodrošināts ar vērtībām kopsummā par Ls 301.941,35, jo solovekseļus, saskaņā ar statūtiem, nevar uzskatīt par nodrošinājumu. Bet ievērojot to, ka minētos divparakstu vekseļus Latvijas bankas pārstāvji atzinuši par bezvērtīgiem un Latv.atj.sab. "Lats" akciju reālā vērtība apšaubama, kopējais parāds, ja diskontētie vekseļi ir pilnvērtīgi, nodrošināts tikai par Ls 47.741,35. Nodrošinājumu iztrūkums līdzinājas Ls 2.199.903,94.

<u>Parāds.</u>		<u>3. A/s. W.-E.</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
Vekseļu diskonts	Ls 1.200.-	Diskontēti vekseļi	Ls 1.200.-		
Spec.tekrēķins "A"	" 15.761,99	Nodrošinājumu "	" 10.065.-		
	<u>Ls 16.961,99</u>		<u>Ls 11.265.-</u>		

Piezīme: Kopējais parāds, Ls 16.961,99 apmērā, formāli nodrošināts tikai ar Ls 11.265.-. Nodrošinājumu iztrūkums līdzinājās Ls 5.696,99.

<u>4. Latv.atjaun.sab."Lats".</u>			
Vekseļu diskonts	Ls 204.647,78	Diskontēti vekseļi	Ls 204.647,78
" " (akcionāru kredīts)	" 276.333.-	" " (akc.kredīts)	" 276.333.-
Diskontētas tratas	" 5.040.-	Diskontētas tratas	" 5.040.-
Spec.tek.rēķins "A"	" 768.746,16	Nodrošinājumu vekseļi, kurus izrakstījusi Ārējās tirdzn.akc.sab. un žirējusi a/s "Lats"	" 781.300.-
" " " "B"	" 89.704,07	Nodrošinājumu vekseļi, kurus izrakstījusi Ārējās tirdzn.akc.sab. un žirēj. akc.sab. "Lats" un Chr.Backmann	" 133.000.-
" " " " "	" 69.800,16	Blanko cedētas obligācijas	" 55.000.-
" " " " "	" 207.196,74	Tek.rēķina bloķējums	" 535.289,48
Avāli un garantijas	" 636.573,60	Lauks.mašinas par ...	" 149.438,43
Korespondenti "Loro"	" 100.000.-	Klijas un rauši par Latv.atj.sab."Lats" akcijas, nomināli par Latv.atj.sab."Lats" akcijas, kurās nav investas grāmatās, nomināli par	" 60.000.-
	<u>Ls 2.358.041,51</u>	Ārējās tirdzn.akc.sab. akcijas nomināli par Solovekseļi par	" 88.750.- " 535.400.-
			<u>Ls 3.001.844,92</u>

Piezīme: Kopējais parāds, Ls 2.358.041,51 apmērā, nomināli nodrošināts ar vērtībām kopsummā par Ls 2.398.816,70, jo, saskaņā ar statūtiem, solovekseļus nevar uzskatīt par nodrošinājumu un pret precēm var izsniegt aizdevumus ne vairāk kā 2/3 no precu vērtības. Bet ievērojot to, ka minētos nodrošinājumu vekseļus Latvijas bankas pārstāvji atzina par bezvērtīgiem un Latv.atj.sab."Lats" un Ārējās tirdzniecības akc.sabiedrības akciju reālā vērtība ir zaudējama, kopējais parāds, ja diskontētie vekseļi ir pilnvērtīgi, nodrošināts tikai par Ls 1.215.566,70. Tā tad nodrošinājumu iztrūkums līdzinājās Ls 1.142.474,81.

<u>Parāds.</u>		<u>13. K.... & Co.</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
Vekseļu diskonts	Ls 15.375.-	Diskontēti vekseļi par	Ls 15.375.-		
Protestēti vekseļi	" 2.519,60	Protestēti vekseļi	" " 2.519,60		
Spec.tck.rēķ. "A"	" 92,52	Nodrošinājumu "	" " 13.250.-		
" " " "B"	" 100.836,48	Ceki, blanko	" " 2.000.-		
" " " " "	" 35.179,13	Inkaso dokumenti uz dzelzs precēm par 8.000.-par	" " 41.416.-		
	<u>Ls 154.002,73</u>	Aboliņa sēklas ...	" " 12.000.-		
		Obligācija	" " 2.000.-		
		Solovekseļi	" " 27.600.-		
			<u>Ls 116.160,60</u>		

Piezīme: Kopējais parāds, Ls 154.002,73 apmērā, formēli nodrošināts ar vērtībām tikai par Ls 70.755,27, jo, saskaņā ar statūtiem, solovekšļus nevar uzskatīt par nodrošinājumu un pret precēm un preču dokumentiem var izsniegt aizdevumus ne vairāk kā 2/3 no preču vērtības. Pieņemot, ka diskontētie vekseli ir pilnvērtīgi, nodrošinājumu iztrūkums līdzinājas Ls 83.247.46.

30. Ž e r s, Arturs.

<u>Parāds.</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
Spec.tek.rēķins "A"	Ls 800.-	Nodrošinājumu vekseli par Ls	1.040.-
Pārejošās summas	" 1.082,67	Latv.atj.sab."Lats"akc."	" 15.000.-
	<u>Ls 1.882,67</u>		<u>Ls 16.040.-</u>

Piezīme: Tā kā akc.sab."Lats" akciju reālā vērtība apšaubama, nodrošinājumu iztrūkums līdzinājas Ls 842,67.

37. A/s. "L.&J. H..."

<u>Parāds.</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
Vekseļu diskonts	Ls 15.300.-	Diskontēti vekseli par Ls	15.300.-
Spec.tek.rēķins "B"	" 32.575,26	Linu un pakulu dzijas	" 57.658,44
Koresp."Loro" rēķins	" 20.000.-	Solvekšļi par	" 160.000.-
	<u>Ls 67.875,26</u>		<u>Ls 232.958,44</u>

Piezīme: Kopējais parāds Ls 67.875,26 uz š.g. 12.februari bija nodrošināts tikai Ls 53.738,96 apmērā, jo, saskaņā ar statūtiem, solvekšļus nevar uzskatīt kā nodrošinājumu un pret precēm var izsniegt ne vairāk kā 2/3 no preču vērtības. Sakarā ar to nodrošinājumu iztrūkums līdzinājas Ls 14.136.30.

Atzīmējams, ka klienta spec.tek.rēķina parāds uz š.g. 16.februari bija Ls 61.842,15 liels, bet nodrošinājumi bija palikuši bez pārmaiņām.

41. K r a f t s, Pauls.

<u>Parāds.</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
Spec.tek.rēķins "B"	Ls 81.299,86	Kokmateriāli par	Ls 8.920.-
Avali un galvojumi	" 53.784.-	Obligācijas	" 61.900.-
Pārejošās summas	" 4.191,27	Nodrošinājumu veks.par	" 100.000.-
		Protestēti vekseli	" 31.000.-
		Vekseli piedzišanā	" 16.000.-
		Solvekšļi	" 47.000.-
	<u>Ls 139.275,13</u>		<u>Ls 264.820.-</u>

Piezīme: Bez augšā pievestiem parādiem, P.Krafts parādā bankai Ls 134.731,56, kāda summa 1929.gadā norakstīta zaudējumos. Sakarā ar to nodrošinājumu vekseļu reālā vērtība apšaubama. Pēc direktora-rīkotāja A.Kārklīņa novērtējuma, bankai esot izredzes saņemt no P.Krafta tikai Ls 5.000.-, kādēļ nodrošinājumu iztrūkums rēķināms uz Ls 134.275.13.

44. M. J... & A.Š....

<u>Parāds.</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
Spec.tek.rēķins "B"	Ls 27.879,41	Kokmateriāli par	Ls 53.420.-
Avali un galvojumi	" 12.478.-	Solvekšļi	" 60.000.-
	<u>Ls 40.357,41</u>		<u>Ls 113.420.-</u>

Piezīme: Kopējais parāds, Ls 40.357,41 apmērā, formēli nodrošināts tikai par Ls 35.613,33, jo, saskaņā ar statūtiem, solvekšļus nevar uzskatīt kā nodrošinājumu un pret precēm nevar izsniegt vairāk nekā 2/3 no preču vērtības. Nenodrošināta daļa līdzinājas Ls 4.744,08.

45. B...., J...

<u>Parāds.</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
Spec.tek.rēķins "B"	Ls 5.047,72	Kokmateriāli par	Ls 9.467,25
Avali un galvojumi	" 4.449,68	Solvekšēji "	" 12.700.-
	<u>Ls 9.497,40</u>		<u>Ls 22.167,25</u>

Piezīme: Kopējais parāds, Ls 9.497,40 apmērā, formēli nodrošināts tikai par Ls 6.311,50, jo, saskaņā ar statūtiem, solvekšējus nevar uzskatīt kā nodrošinājumu un pret precēm var izsniegt aizdevumus ne vairāk kā 2/3 no preču vērtības. Nodrošinājumu iztrūkums līdzinājas Ls 3.185,90.

46. G...., M...

<u>Parāds.</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
Vekselu diskonts	Ls 5.950.-	Diskontēti vekšēji par	Ls 5.950.-
Spec.tek.rēķins "B"	" 92.448,46	Kokmateriāli	" " 167.978,50
Avali un galvojumi	" 46.289,76	Solvekšēji	" " 99.500.-
	<u>Ls 144.688,22</u>		<u>Ls 273.428,30</u>

Piezīme: Kopējais parāds, Ls 144.688,22 apmērā, formēli nodrošināts tikai par Ls 117.935,53, jo, saskaņā ar statūtiem, solvekšējus nevar uzskatīt kā nodrošinājumu un pret precēm var izsniegt ne vairāk kā 2/3 no preču vērtības. Nodrošinājumu iztrūkums līdzinājas Ls 26.752,69.

49. D...., L...

<u>Parāds.</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
Vekselu diskonts	Ls 2.590,55	Diskontēti vekšēji par	Ls 2.590,55
Spec.tek.rēķins "B"	" 4.583,76	Kokmateriāli	" " 83.040.-
" " " "B"	" 70.158,61	Prot.nodrošin.veks.	" " 21.000.-
		Solvekšēji	" " 30.000.-
	<u>Ls 77.332,92</u>		<u>Ls 136.630,55</u>

Piezīme: Kopējais parāds, Ls 77.332,92 apmērā, formēli nodrošināts ar vērtībām kopsummā par Ls 78.950,55. Bet tā kā solvekšējus, saskaņā ar statūtiem, nevar uzskatīt kā nodrošinājumu un ievērojot to, ka protestēto nodrošinājumu vekselu reālā vērtība apšaubama, kopējais parāds nodrošināts tikai par Ls 57.950,55. Nodrošinājumu iztrūkums līdzinājas Ls 19.382,37.

51. B...., M...

<u>Parāds.</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
Vekselu diskonts	Ls 4.720.-	Diskontēti vekšēji	Ls 4.720.-
Spec.tek.rēķins "B"	" 10.717,93	Kokmateriāli par	" 30.000.-
Avali un galvojumi	" 12.360.-	Solvekšēji	" 26.400.-
	<u>Ls 27.797,93</u>		<u>Ls 61.120.-</u>

Piezīme: Kopējais parāds, Ls 27.797,93 apmērā, formēli nodrošināts tikai par Ls 24.720.-. Nodrošinājumu iztrūkums līdzinājas Ls 3.077,93.

53. Š...., L.M.

<u>Parāds.</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
Vekselu diskonts	Ls 550.-	Diskontēti vekšēji par	Ls 550.-
Spec.tek.rēķins "B"	" 22.683,53	Solvekšēji	" " 65.000.-
	<u>Ls 23.233,53</u>		<u>Ls 65.550.-</u>

Piezīme: Kopējais parāds, Ls 23.233,53 apmērā, formēli nodrošināts tikai diskonta apmērā. Nenodrošinātā daļa līdzinājas Ls 22.683,53.

58. A/S "M....."

<u>Parāds.</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
Vekselu diskonts	Ls 15.000.-	Diskontēti vekšēji par	Ls 15.000.-
Spec.tek.rēķins "B"	" 234.248,67	Kokmateriāli	" " 465.900.-
Avali un galvojumi	" 90.993,52	Nodrošinājumu vekšēji	" 6.496.-
		Solvekšēji	" 290.000.-
	<u>Ls 340.242,19</u>		<u>Ls 777.396.-</u>

Piezīme: Kopējais parāds, Ls 340.242,19 apmērā, formēli nodrošināts tikai par Ls 332.096,-. Nenodrošinātā daļa līdzinājas Ls 8.146,19.

59. M..., B...		Nodrošinājumi.	
Parāds.			
Spec.tek.rēķins "B"	Ls 9.558,38	Kokmateriāli par	Ls 27.904,94
avali un galvojumi	" 15.566,50	Solovekseļi "	" 30.000.-
	<u>Ls 25.124,88</u>		<u>Ls 57.904,94</u>

Piezīme: Kopējais parāds, Ls 25.124,88 apmērā, nodrošināts formēli tikai par Ls 18.603,29. Nenodrošinātā daļa līdzinājas Ls 6.521,59.

64. B.M... un G.C...		Nodrošinājumi.	
Parāds.			
Vekseļu diskonts	Ls 21.450.-	Diskontēti vekseļi par	Ls 21.450.-
veks.disk.akc.kredits "	" 8.960.-	" " akc. "	" 8.960.-
Spec.tek.rēķins "B"	" 262.167,66	kreditā par	" 8.960.-
avali un galvojumi	" 112.026,40	Kokmateriāli par.....	" 334.081,40
tek.rēķina pārvilkums "	" 96,16	Solovekseļi "	" 315.000.-
	<u>Ls 404.700,22</u>		<u>Ls 679.491,40</u>

Piezīme: Kopējais parāds formēli nodrošināts tikai par Ls 252.130,93. Nenodrošinātā daļa līdzinājas Ls 151.569,29.

65. S..., N.		Nodrošinājumi.	
Parāds.			
Vekseļu diskonts	Ls 4.972.-	Diskontēti vekseļi par	Ls 4.972.-
Spec.tek.rēķ."B"	" 12.847,25	Tekoša rēķina blokējums "	" 476,83
		Nodrošinājumu vekseļi par "	" 1.600.-
		Inkaso dokumenti par "	" 2.520.-
	<u>Ls 17.819,25</u>		<u>Ls 9.568,83</u>

Piezīme: Kopējais parāds nav nodrošināts Ls 8.250,42 apmērā.

66. P/S. "Malienas Zemturis".		Nodrošinājumi:	
Parāds:			
Spec.tek.rēķins	Ls 180,05	Preces par	Ls 9.210.-
avali un galvojumi	" 7.000.-	Nodrošinājumu vekseļi,	
		kurus izrakstījusi P/s.	
		"Malienas Zemturis" un	
		žirējusi Latv.atj.sab.	
		"Lats"	" 15.000.-
		Solovekseļi	" 5.300.-
	<u>Ls 7.180,05</u>		<u>Ls 29.510.-</u>

Piezīme: Tā kā nodrošinājumu vekseļu realā vērtība apšaubama un solovekseļi nav uzskatāmi par nodrošinājumu, kopējais parāds nav nodrošināts par Ls 1.040,05.

69. R... A...		Nodrošinājumi	
Parāds.			
Vekseļu diskonts	Ls 12.000.-	Diskontēti vekseļi par	Ls 12.000.-
Spec.tek.rēķ."B"	" 25.261,09	Kokmateriāli	" " 43.200.-
avali un galvojumi	" 278.890.-	Tek.rēķ.blokējums	" " 77.853,03
		Solovekseļi	" " 26.000.-
		Darba inventars	" " 101.568.-
		Latv.bankā iekļāto	
		eskavatoru un obli-	
		gācijas virsvērtība	" 88.059.-
	<u>Ls 316.151,09</u>		<u>Ls 348.680,03</u>

Piezīme: Latvijas bankā iekļāti 3 eskavatori par Ls 183.059,- un 1 obligācija par Ls 40.000.-, kopā par Ls 223.059.-, pret ko Latvijas banka izsniegusi aizdevumu tieši A.R..., Ls 135.000.- apmērā, saņemot obligāciju un eskavatorus savā rīcībā. Minēto nodrošinājumu virsvērtību,

Ls 88.059.- apmērā, Rīgas Uniona banka pieņēmusi kā kīlu A.R... parādu nodrošināšanai. Formēli šo virsvērtību nevar uzskatīt kā nodrošinājumu, sakarā ar ko kopējais parāds, Ls 316.151,09 apmērā, nodrošināts tikai par Ls 186.365,02. Nenodrošinātā daļa līdzinājās Ls 129.786,07.

.....

71. <u>B a c a l k i n s, A.</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
<u>Parāds.</u>			
Vekseļu diskonts	Ls 600.-	Diskontēti vekseļi par Ls	600.-
Koresp."Loro" rēķins	" 10.858.-		
Pārejošās summas	" 10.390.-		
Tek.rēķina pārvilkums	" 656,84		
	<u>Ls 22.504,84</u>		<u>Ls 600.-</u>

Piezīme: No minētiem parādiem nodrošināts tikai diskonts, Ls 600.- apmērā. Atlikušā parādu daļa par Ls 21.904,84 nav nodrošināta.

.....

79. <u>S-ba "B a l t m i l t i".</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
<u>Parāds.</u>			
Vekseļu diskonts	Ls 3.500.-	Diskontēti vekseļi par Ls	3.500.-
" " akc.kredits	3.600.-	" " akc.	
Spec.tek.rēķins "B"	Ls 233.729,33	kreditā	" " 3.600.-
Avali un galvojumi	" 10.000.-	Nodrošinājumu vekseļi"	" 23.490,28
Koresp."Loro" rēķins	" 88,88	Kvieši un rudzi	" " 446.400.-
		Solovekseļi	" " 287.000.-
	<u>Ls 250.918,21</u>		<u>Ls 763.990,28</u>

Piezīme: Kopējais parāds, Ls 250.918,21 apmērā, pēc grāmatām formēli nodrošināts par Ls 328.190,28. Bet tā kā banka pie preču pārbaudes, konstatējusi, ka nodrošinājumu preces nobēdzinātas, minētais parāds nodrošināts tikai Ls 30.590,28 apmērā. Nenodrošinātā daļa līdzinājās Ls 220.327,93.

80. <u>K... fabr. "V....".</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
<u>Parāds.</u>			
Diskontētas trates	Ls 316.111,60	Diskontētas trates	Ls 316.111,60
Tek.rēķina pārvilkums"	13.502,10		
	<u>Ls 329.613,70</u>		<u>Ls 316.111,60</u>

Piezīme: Nenodrošinātā daļa līdzinājās Ls 13.502,10.

81. <u>P..., E...</u>		<u>Nodrošinājumi.</u>	
<u>Parāds.</u>			
Vekseļu diskonts	Ls 2.640.-	Diskontēti vekseļi par Ls	2.640.-
Protestēti vekseļi	" 3.500.-	Protestēti	" " " 3.500.-
Koresp."Loro" summas	" 1.850.-		
	<u>Ls 7.990.-</u>		<u>Ls 6.140.-</u>

Piezīme: Nodrošinājumu iztrūkums līdzinājās Ls 1.850.-

18. Nodrošinājumu iztrūkumi.

Savelkot kopā nodrošinājumu iztrūkumus un salīdzinot tos ar Latvijas bankas preču pārbaudes rezultātiem, saskaņā ar Latvijas bankas š.g. 24.marta rakstu Nr.19/706, dabonam:

	<u>Nodrošinājumu iztrūkumu</u>	
K l i e n t i.	Pēc bankas grāmatām	Ievērojot Latvijas bankas konstatētos preču iztrūkumus.

.....

Ls 4.248.459,05 Ls 4.323.774,13

Atkārtojams, ka pie nodrošinājumu iztrūkuma aprēķināšanas preces pieņemtas, saskaņā ar statūtu prasībām, 2/3 apmērā no preču vērtības, nodrošinājumu un diskonta vekseli gandrīz visos gadījumos pieņemti nomīnālā vērtībā, bet solovekseļi kā nodrošinājumi nav uzskatīti.

No pievestiem datiem redzams, ka banka plašos apmēros atvērusi saviem klientiem blanko resp. nenodrošinātus kredītus, caur ko nav ievēroti kredītlikuma 19. un statūtu 14.pantu noteikumi, pēc kuriem atvērti blanko kredītus atļauts kopsummā līdz 1/10 no akciju un rezerves kapitāliem, pie kam šie kredīti nedrīkst būt ilgāki par 30 dienām. Rīgas Uniona bankas maksimālā blanko kredītu kopsumma varēja būt, pēc minētiem nosaukumiem, tikai Ls 101.710,49.

19. Klientu kredīti, kuŗi pārsniedz kredītlikuma 23.panta normu.

Saskaņā ar kredītlikuma 23.panta noteikumiem, kredīta norma, ko var izsniegt vienai personai, nedrīkst pārsniegt vienu desmito daļu no bankas akciju kapitāla, kas attiecībā uz Rīgas Uniona banku sastāda Ls 100.000.- Uz š.g. 12.februari, banka bija izsniegusi kredītus, kuŗi pārsniedza kredītlikumā atļauto normu, sekošiem 16 klientiem:

1. Akc.sab. "Chr.Backman".

a)	Spec.tek.rēķins "A"	Ls	790.709,33	
b)	" " " "B"	"	788.522,06	
c)	Avali un garantijas, no kuŗām viena garantija - bez summas	"	653.893,90	
d)	Vekseļu diskonts	"	14.120.-	
e)	Protestētu vekseļu kants	"	400.-	Ls 2.247.645,29

2. Atjaun. sab. "Lats".

a)	Spec.tek.rēķins "A"	Ls	768.746,16	
b)	" " " "B"	"	366.700,97	
c)	Avali un garantijas	"	636.573,60	
d)	Vekseļu diskonts	"	480.980,78	
e)	Diskontētas tratas	"	5.040.-	
f)	Korespondenti "Loro"	"	100.000.-	" 2.358.041,51

3. K... & Co.

a)	Spec.tek.rēķins "A"	Ls	92,52	
b)	" " " "B"	"	136.015,61	
c)	Vekseļu diskonts	"	15.375.-	
d)	Protestētu vekseļu kants	"	2.519,60	" 154.002,73

4. H..., A...

a)	Spec.tek.rēķins "B"	Ls	14.411,11	
b)	Avali un garantijas	"	90.873,92	
c)	Vekseļu diskonts	"	6.500.-	" 111.785,03

5. B.M... & G.C...

a)	Spec.tek.rēķins "B"	Ls	262.167,66	
b)	Avali un garantijas	"	112.026,40	
c)	Vekseļu diskonts	"	30.410.-	
d)	Tekošā rēķina debeta saldo	"	96,16	" 404.700,22

6. K r a f t s, Pauls.

a)	Spec.tek.rēķins "B"	Ls	81.299,86	
b)	Avali un garantijas	"	53.784.-	
c)	Pārejošās summas	"	4.191,27	" 139.275,13

7. R..... rūpn.& eksp.A/S.

a)	Spec.tek.rēķins "B"	Ls	352.821,02	
b)	Avali un garantijas	"	12.640.-	
c)	Vekseļu diskonts	"	23.800.-	
d)	Diskont.ārzemju trates	"	28.558,95	" 417.819,97

8. G..., M...

a)	Spec.tek.rēķins "B"	Ls	92.448,46	
b)	Avali un garantijas	"	46.289,76	
c)	Vekseļu diskonts	"	5.950.-	" 144.688,22

9. B... fabr. A/S.

a) Spec.tek.rēķins "B"	Ls	172.538,38	
b) Diskontētās ārzemju tratas	"	28.264,36	
c) Korespondenti "Loro" konts	"	40.000.-	Ls 240.802,74

10. J.... a/s.

a) Spec.tek.rēķins "B"	Ls	140.901,25	
b) Vekseļu diskonts.....	"	85.690.-	
c) Diskontētās ārzemju tratas	"	186.304,51	" 412.895,76

11. Sab."Baltmilti".

a) Spec.tek.rēķins "B"	Ls	233.729,33	
b) Avali un garantijas	"	10.000.-	
c) Vekseļu diskonts	"	7.100.-	
d) Koresp. "Loro" konts	"	88,88	Ls 250.918,21

12. "M....." a/s.

a) Spec.tek.rēķins "B"	Ls	234.243,67	
b) Avali un garantijas	"	90.993,52	
c) Vekseļu diskonts	"	15.000.-	" 340.242,19

13. F.H.G... & R... rūpn.a/s.

a) Spec.tek.rēķins "B"	Ls	115.867,69	" 115.867,69
------------------------------	----	------------	--------------

14. R.... A....

a) Spec.tek.rēķins "B"	Ls	25.261,09	
b) Avali un garantijas	"	278.890.-	
c) Vekseļu diskonts	"	12.000.-	" 316.151,09

15. K... un H....

a) Diskontētās ārzemju tratas	Ls	560.015,97	
b) Korespondentu "Loro" konts	"	0,02	" 560.015,99

16. K.... fabrika.

a) Diskontētās ārzemju tratas	Ls	316.111,60	
b) Tekoša rēķina debeta saldo	"	13.502,10	" 329.613,70

20. Nodrošinājumu vērtspapīri.

Uz š.g. 12.februari nodrošinājumu vērtspapīros pēc bilances skai-
cijās:

a) Vērtspapīri par	Ls	1.308.750.-
b) Obligācijas "	"	875.600.-
c) Noguldījumu zīme par	"	1.000.-
K o p ā		<u>Ls 2.185.350.-</u>

Pārbaudot šo nodrošinājumu vērtspapīrus pēc nodrošinājumu grāma-
tas un citiem dokumentiem, konstatējam sekošu ainu:

a) Nodrošinājumu vērtspapīri.

Nodrošinājumu vērtspapīri sadalījās:

1) Rīgas Uniona bankas akcijās, nomināli par	Ls	904.500.-
2) Latvijas atjaun.sabiedr."Lats" akcijās, nom.	"	135.200.-
3) Akc.sabiedr."St..." akcijās, nomināli par	"	18.100.-
4) Arējās tirdzniecības akc.sab.akcijās, nom.par	"	88.750.-
5) Akc.sab. "E... & b-ri" akcijās, nom.par	"	30.000.-
6) Grāmatrūpniecības a/c. G... & J... pagaidu apliecībās nomināli	"	95.000.-
		<u>Ls 1.271.550.-</u>

bez tam, laikā no 1929.g. 5.decembra līdz 1930.g.

15.februarim, izsniegtos vērtspapīros par

Kopsummā pēc provizoriskās bilances Ls 1.308.750.-

1. Rīgas Uniona bankas akcijas.

Saskaņā ar ierakstījumiem nodrošinājumu grāmatā, Rīgas Uniona bankas akcijas iesniegušas sekošas personas:

Latv. atj. sab. "Lats"	Ls 200.000.-	A. Alberiņš	Ls 2.000.-
A. Kalniņš	" 200.000.-	J. Ringmans	" 2.000.-
Firma "Ch. Backman"	" 164.000.-	K. Zutte	" 2.000.-
A. Kārklis	" 100.000.-	Ed. Pētersons	" 2.000.-
Kr. Backman	" 44.000.-	A. Briedis	" 2.000.-
A/S "Erenpreis & Co."	" 40.000.-	R. Burkevics	" 2.000.-
D. Liepa	" 31.000.-	H. Pētersons	" 2.000.-
J. Zandbergs & b-ri	" 30.000.-	Krezevskis	" 2.000.-
A/S "Limex"	" 18.000.-	A. Freimans	" 2.000.-
Mirkins & Ceitlins	" 10.000.-	J. Eichvalds	" 2.000.-
J. Mikelsons	" 10.000.-	Er. Hermāni	" 2.000.-
J. Velēns	" 8.000.-	S. Kameņeckis	" 2.000.-
A/S "Chromo"	" 4.000.-	Kaufmann & Co.	" 2.000.-
M. Lisus	" 4.000.-	E. Pavlojskis	" 2.000.-
A. Klīve	" 2.000.-	M. Gobiņš	" 1.000.-
K. Pauļuks	" 2.000.-	Mēlbārds, M.	" 500.-
T. Ulmans	" 2.000.-	Becker & Co	" 2.000.-
"Baltmilti"	" 41000.-		
		K o p ā	Ls 904.500.-

Lai gan šīs akcijas nodrošinājumu grāmatā ievestas uz minēto personu vārda, tomēr noteikti pateikt, ka minētās akcijas piederēja uzskaitītām personām nevar, jo uz aplokšņem, kurās glabājās akcijas, bieži bija atzīmēti citu personu vārdi. Šo apstākli, ka grāmatu ieraksti nesaskanēja ar faktisko stāvokli, pierāda tas, ka uz A. Kārklis vārda atzīmētās akcijas par Ls 100.000.- nomināli faktiski piederēja Rīgas Uniona bankai (Vald. 1929. g. 18. oktobra prot. Nr. 492). Sakarā ar to, jākonstatē, ka valdes loceklis Aleksandrs Kārklis nav deponējis nevienu akciju, caur ko nav ievēroti statūtu § 39 noteikumi. Nebija iespējams arī konstatēt, kādām vajadzībām minētās akcijas pieņemtas, jo nodrošinājumu grāmatā trūka attiecīgas atzīmes. Sprīžot pēc valdes protokoliem Rīgas Uniona banka pieņēmusi savas akcijas arī klientu parādu nodrošināšanai, lai gan saskaņā ar statūtu § 29 nosacījumiem banka nevar pieņemt savas akcijas kā nodrošinājumu. Piemēram pēc prot. Nr. 306 - 4/VII. 28. g. daļa no Zandbergam un b-riem piederošām Rīgas Uniona bankas akcijām pieņemta klienta sp. t/rēķina nodrošināšanai.

2) Latvijas atjaunošanas sabiedrības "Lats" akcijas.

Pēc nodrošinājumu grāmatas, Latvijas atjaunošanas sabiedrības "Lats" akcijas iesnieguši:

Art. Žers, nomināli par Ls 15.000.-	garantiju nodrošināšanai
Latv. atj. sab. "Lats" nom. " 120.000.-	" "
K o p ā Ls 135.200.-	

3) Akciju sabiedrības "S t i k l s" akcijas.

Minētās sabiedrības akcijas iesnieguši:

Osk. Šķipsna, nom. par Ls 17.600.-	garantiju nodrošināšanai
Evalds Šķipsna " " " 500.-	diskonta kredita "
K o p ā Ls 18.100.-	

4) Ārējas tirdzniecības akciju sabiedrības akcijas, nomināli par Ls 88.750.-, pieņemtas no Latv. atj. sab. "Lats" garantiju nodrošināšanai.

5) Akciju sabiedrības "Erenpreis un b-ri" akcijas, nomināli par Ls 30.000.- saņemtas no L. Āres, Jēkaba Āres spec. tek. rēķina kredita nodrošināšanai.

6) Akciju sabiedrības "Golts & Jurjans" pagaidu apliecības, nomināli par Ls 95.000.- saņemtas no firmas Golts diskonta kredita nodrošināšanai.

Laikā no 1929. g. 5. decembra līdz 1930. g. 15. februārim izsniegtie vērtspapīri palīggrāmatās bija norakstīti, bet provizoriskā bilancē vēl nebija izslēgti. Šos vērtspapīrus saņēmuši atpakaļ:

parādu un bija norakstāmas no kopējiem nodrošinājumiem, tomēr revīzijas sākumā tās vēl skaitījās a/s Chr. Backman garantiju parāda nodrošinājumā un tikai uz revīzijās komisijas aizrādījumu tika norakstītas. Uz š.g. 12. februāri šīs obligācijas atradās Latvijas bankā divas obligācijas, kopsummā par Ls 55.000.-, speciāla tekoša rēķina Latvijas bankā Nr. 205 un 1 obligācija, par Ls 15.000.-, akreditīvu nodrošināšanai.

Saskaņā ar bankas statūtu § 27, bankas īpašumā pārgājušā nekustamā manta likvidējama gada laikā, ko attiecībā uz Tūjas spirta dedzinātavu banka nav ievērojusi.

23. Parādi uz nekustamu mantu.

Pēc bilances uz š.g. 12. februāri, parāds uz nekustamu mantu skaitījās Ls 20.000.- apmērā. Ievēdot šo parādu bilanci, memoriala orderī atzīmēts, ka parāds ingrosēts uz Tūjas dedzinātavu par labu Latvijas valstij.

Tā kā iepriekšējā punktā jau konstatējām, ka banka uz to pašu īpašumu bija nodevusi Latvijas bankai dažādu parādu nodrošināšanai 3 obligācijas, tad kopējs parāds uz minēto īpašumu nebija vis Ls 20.000.-, kā tas nepareizi parādīts bankas bilanci, bet gan Ls 90.000.-

24. Tekoši izdevumi.

Tekošu izdevumu konts, pēc bilances uz š.g. 12. februāri, līdzinājās Ls 153.062,32. Minētā summā ietilpa arī 1929. gada tekošie izdevumi, jo grāmatas par pag. gadu vēl nebija noslēgtas. Tekoši izdevumi par 1930. gadu nebija palīggrāmatā ievesti, bet par pagājušo gadu tekošu izdevumu kopsumma sastādīja Ls 135.580,24. Budžets 1929. gadam pieņemts pag. gada 25. aprīļa padomes sēdē kopsummā par Ls 99.670.-, kādēļ budžeta specifikācija, kuŗa atradās bankas lietās, uzskatāma par neoficiālu. Salīdzinot to ar bankas 1929. gada faktiskiem izdevuma posteņiem pēc tekošu izdevumu grāmatas, dabonam sekošu ainu:

Izdevumu postea nosaukums	Paredzēts 1929.g.	Izdots 1929.g.	I z d o t s	
			vairāk	mazāk
Atalgojums valdes locekļiem	12.000.-	7.100.-	--	4.900.-
" padomes "	3.920.-	2.520.-	--	1.400.-
" revīzijas komisijai	200.-	60.-	--	140.-
" direktoram-rīkotājam	18.000.-	18.000.-	--	--
" darbiniekiem	42.000.-	62.578.02	20.578.92	--
Maksājumi slimo kasei	1.500.-	2.579.42	1.079.42	--
Telpu īre, apkurināšana, apgaismošana un aptīrīšana	6.300.-	7.202.19	902.19	--
Kanclejas piederumi, grāmatas un drukas darbi	1.500.-	8.208.32	6.708.32	--
Pasts, telefons, telegrafs	3.000.-	4.043.19	1.043.19	--
Sludinājumi	1.600.-	6.602.81	5.102.81	--
Laikraksti, žurnāli un grāmatas	400.-	880.75	480.75	--
Tiesu un notara izdevumi	2.000.-	3.651.97	1.651.97	--
Zīmognodoklis	600.-	825.64	225.64	--
Nodokļi	1.000.-	112.47	--	887,53
Saimniecības, braukšanas un dažādi citi izdevumi	2.000.-	4.185.96	2.185.96	--
Neparedzēti izdevumi	1.000.-	728.60	--	271.40
Biržas izdevumi	1.300.-	--	--	1.300.-
Tirdzniecības papīri	--	300.-	300.-	--
Inventārs	1.450.-	--	--	1.450.-
Reprezentācijas naudas pārvaldes org.	--	6.000.-	6.000.-	--
K o p ā	99.670.-	135.580.24	46.259.17	10.348.93

Kā no augšminētās tabeles redzams, faktisko izdevumu kopsumma par 1929. gadu pārsniedza apstiprināto budžeta summu par Ls 35.910.24, pie kam lielākie pārsniegumi krit uz darbinieku algām, kanclejas piederumiem un sludinājumiem. Bez tam lielāku summu - Ls 6.000.- sastāda reprezentācijas naudas pārvaldes orgāniem, kāds postenis budžetā nemaz nebija

paredzēts. No minētām reprezentācijas summām valdes loceklis A.Kalniņš saņēmis par pag.gadu Ls 3.600.-, rēķinot Ls 300.- mēnesī, un A.Kārkliņš - Ls 2.400.-, rēķinot Ls 200.- mēnesī. Valdes locekļiem par pag.gadu izmaksātas sekošas summas: A.Soduman - Ls 630.-, T.Ūlmanim - Ls 2.480.-, K.Paulukam - Ls 1.680.-, A.Goltam - Ls 630.- un A.Kalniņam - Ls 1.680.- kopā Ls 7.100.- Atalgojums padomes loceklim priekšsēdētājam Ls 160.- mēnesī, bet pārējiem padomes locekļiem - Ls 20.- par katru sēdi. Revīzijas komisijas locekļiem izmaksāti Ls 20.- par katru sēdi. Saskaņā ar statutu 68.p. "g" atlīdzības noteikšana padomes, valdes un revīzijas komisijas locekļiem piekrit vispārējai akcionāru sapulcei, pie kam, pēc statutu §§ 54 un 77 noteikumiem, padomei atlīdzību var piespriest tikai no tīras peļņas, ja no tās atvilkta statutos paredzētā daļa rezerves kapitālam. Spriežot pēc akcionāru sapulču protokoliem, banka nav ievērojusi pievestos statutu noteikumus, jo atalgojumu noteikšana pārvaldes locekļiem akcionāru sapulcēs nemaz nav apspriesta.

25. Akreditīvi un akreditīvu kreditori.

Uz š.g. 12.februari, pēc bilances un palīggrāmatas, akreditīvu un akreditīvu kreditoru stāvoklis bija Ls 1.023.910,88. -

Attiecībā uz akreditīviem sakāms, ka šim kontam tikai registrācijas nozīme, jo faktiskais izpildījums parādās sp.tekošu rēķinu "B" kontā. No augstāk pievestiem akreditīviem tikai atvērtais akreditīvs N.S... (resk.fol.16) uzskatāms par istu akreditīvu, bet pārējiem vairāk avansu un inkaso raksturs. J.K... (resk.fol.12) atvērtais akreditīvs š.g. 13.februari jau norakstīts kā neizpildīts. X.a/s. atvērtais akreditīvs izpildīts pa daļai un uzskatāms kā avansu operācijas pret kokmateriālu dokumentiem.

U... B... C..., Rīgā, (resk.fol.24) atvērtais akreditīvs radies caur galvojumu un inkaso operācijām. Fakturu uz koku materiāliem par L 639.1/11 firma N.C... nodevusi Rīgas Uniona bankai uz inkaso kā nodrošinājumu par izsniegto galvojumu tikai U. .B...C... Šo fakturu Rīgas Uniona banka š.g. 11.februari nodevusi Latvijas bankai ar noteikumu, pretvērtību ieskaitīt Rīgas Uniona bankas t/rēķinā Nr.1893. Latvijas banka, turpretim, pēc grāmatveža paskaidrojumiem, nolēmusi pret iesniegto fakturu izsniegt 70% no fakturas summas un ieskaitīt tos Rīgas Uniona bankas parāda deldēšanai. Sakarā ar to Rīgas Uniona banka ar š.g. 12.februara rakstu lūgusi šo summu ieskaitīt bankas t/rēķinā Nr.1893, aizrādot, ka tā nepieder Rīgas Uniona bankai, bet klientam. Tomēr š.g. 13.februari Rīgas Uniona bankas valde, pēc grāmatveža paskaidrojumiem, pretēji 12/2. 30.g. lūgumam, esot devusi rīkojumu Latvijas bankai ieskaitīt šo summu bankas parādu deldēšanai. Klients iesniedzis reklamācijas.

Ari ar N.S... akreditīvu radušies sarežģījumi, jo precēs izrādījies iztrūkums.

26. Peļņas un zaudējumu kants.

Pēc bankas izvilkuma, peļņas un zaudējumu kontā ievestas sekošas summas:

1) iemaksa Latvijas bankai par P.Kraftam izsniegto galvojumu Ls 97.875.- apmērā, kopā ar % no 1928.g. 17.XI līdz 1929.g.16.XII, Galvenai Intendanturāi par labu	Ls	104.236,88
2) 1929.g. 26.martā samaksātā P.Kraftam izsniegtā garantija par labu Rīgas komercbankai	"	14.160.-
3) 1929.g. 10.aprīlī samaksātā P.Kraftam izsniegtā garantija	"	6.978,93
4) 1929.g. 5.junijā samaksātā P.Kraftam izsniegtā garantija	"	1.765,75
5) 1929.g. 21.novembrī, daļas maksājums uz P.Kraftam izsniegtās L 3.000.-/- garantijas rēķina, L 300.-/- apmērā	"	7.590.-
6) A.Rušmaņa nenokārtotais spec.bek.rēķina N.17 atlik.	"	34.072,96

K o p ā Ls 168.804,52.

No šīs summas atvilkti:

1) 1928.g. tīras peļņas atlikums	Ls	985,82
2) Sīkie tek.rēķinu N.N. 2, 47, 52, 82, 20, 68 un 60 atlikumi, kopsummā par	"	14,77
3) N.Levina iemaksātā drošības nauda sa- karā ar nolīguma nepildīšanu	"	2.000.-
4) No nekārtīgā parādnieka A.Rušmaņa Rī- gas Uniona bankas īpašumā pārgājušas Latv.zemnieku bankas akcijas	"	2.000.-

Bilances summa Ls 163.803,93

Atzīmējams, ka peļņas un zaudējumu aprēķins par 1929.gadu vēl nebija sastādīts, bet augšā pievestie skaitļi attiecas tikai uz tiem darījumiem, kuri pagājušā darbības gadā tieši bija ievesti peļņas un zaudējumu kontā.

Attiecībā uz sīko tekošo rēķinu atlikumu, kopsummā par Ls 14,77, norakstīšanu peļņā sakams, ka banka ar savu rīcību pārkāpusi noilguma tiesības. Ja banka šīs sīkās summas negribēja turēt t/rēķinu kontos, tad tās vajadzēja pārnest uz pārejošām summām vai citu kādu attiecīgu kontu, jo tikai pēc noilguma notecēšanas bankai tiesības ieskaitīt tās savā peļņā.

Pēc grāmatveža paskaidrojumiem, bankas peļņas un zaudējumu aprēķini iepriekšējos gados tikuši sastādīti, neievērojot peļņas un zaudējumu aprēķināšanas principus. Piemēram uz priekšu samaksātos un saņemtos $\frac{7}{100}$ pie noslēgumiem nepārnesuši uz nākošo gadu, sakarā ar ko jāatzīst, ka darbības rezultāti iepriekšējos gados nepareizi fiksēti peļņas un zaudējumu aprēķinos.

27. Inkaso vekseli.

Bilancē uz š.g. 12.februari skaitījās:

inkaso vekseli par	Ls	62.761,30
" " pie korespondentiem par	"	25.673,01
K o p ā		<u>Ls 88.434,31</u>

Par inkaso vekseliem atzīmējams sekošais:

1) No firmas "M..." saņemtie vekseli par Ig.Kr. 4.320.- resp.	Ls	5.970,22
nosūtīti korespondentam "D...B...", Tallinā, š.g. 12.februārī Rīgas Uniona banka, firmas M... uzdevumā, devusi rīkojumu korespondentam izsniegt minētos vekselus firmai "G...". Šo rīkojumu bankas korespondents vairs nevarēja izpildīt pilnos apmēros, jo, pēc bankas darbinieka paskaidrojumiem, Rīgas Uniona banka, aiz pārskatīšanās, nodevusi jau iekasētās Ig.Kr.500.-, kopā ar citu korespondentu summām, Latvijas bankai, Rīgas Uniona bankas saistību segšanai.		
2) Izpildu raksts (ink.N.271) nosūtīts korespondentam Varšavā un pēc tam cedēts Latvijas bankai	"	2.367,48
3) Pārējie inkaso vekseli:		
nodoti Latvijas bankai par	Ls	25.925,55
nosūtīti korespondentiem	"	
iekasēšanai	"	12.387,75
nodoti advokātiem piedzišanai	"	15.409,11
iekasēti laikā no š.g.12.-24. februarim par	"	3.561,37
izsniegti atpakaļ inkaso kreditoriem laikā no š.g. 12.-25. februarim	"	22.812,83
		<u>" 80.096,61</u>
		<u>Ls 88.434,31</u>

28. Inkaso dokumenti.

Uz š.g. 12.februari inkaso dokumentos skaitījās:

p. No kā saņemts.	Doku- mentu Nr.Nr.	S u m m a		P i e z ī m e s.
		Valūtā	Ls	
Internationale Film Transport A/G.	539	V.Mk. 48.30	59,89	}Saskaņā ar 1930.g. }28.febr.rakstu do- }kumenti izsniegti }franco.
- " -		š 550.-	2.849.-	
Deutsche Bank & Diskontoge- sellschaft, Königsberg	523	V.Mk.12.015.-	14.898,60	Saskaņā ar 1929.g. 4.dec.rakstu, saņē- ti uz inkaso dokum. par 100 t.rudzu. Prece izsniegta 1929.g. 6.dec.firm. "Baltmilti". Pēc bankas darbinieka paskaidrojumiem, pie pārbaudes š.g.febr. mēnesī firmā "Balt- milti" konstatēta tikai daļa no min. preces, sakarā ar ko banka nodevusi lietu prokuroram.
- " -	524	V.Mk. 6.698,70	8.306,39	Dokumenti bija iz- sniegti a/s "Back- man" 1930.g.6.febr. pārvestas V.Mk. 5.775,23 atlikušā daļa, V.Mk.381,68, nav nokārtota.
Ernests Poss- lers, Plauen	541	V.Mk.11.406,17	14.143,65	Rīgas pils.valde tieši pārvedusi V.Mk.8.990,74. At- likušā daļā V.Mk. 2.060,89, nav no- kārtota.

29. Inkaso kreditori.

Uz š.g. 12.februari pēc bilances skaitījās:

inkaso vekseli par	Ls	62.761,30
" " pie korespondentiem par	"	25.673,01
" dokumenti par	"	66.882,27

K o p. ā Ls 155.316,58,

interpretim inkaso kreditoru konts bilancē uzrādīja tikai " 135.745,41

Starpība Ls 19.571,17

Uzrādītā starpība izskaidrojama ar to, ka inkaso dokumenti N.N. 270 un 273 par Ls 20.027,17 iegrāmatoti inkaso dokumentu debetā, kreditejot inkaso kreditoru vietā korespondentu "Loro" summas, ko banka izlabojusi tikai š.g. 13.februārī, un inkaso vekseli N.N. 2492, 2496 un 2913, kopsummā par Ls 456.-, kā izpirkti no inkaso vekseliem norakstīti š.g. 11.februārī, bet no inkaso kreditoriem - tikai š.g. 12.februārī.

Tā tad inkaso kreditoros uz š.g. 12.februari pēc bilances skaitījās

mazāk par Ls 20.027.- un

vairāk " " 456.-

resp.mazāk par Ls 19.571,17,

kas līdzinājās augšminētai starpībai.

Inkaso kreditori var ciest arī zaudējumus, jo banka ne visos gadījumos pienācīgi rūpīgi izpildījusi savu klientu rīkojumus. Piemēram: 1) Operācijās ar inkaso vekseliem banka no D... B..., Tallinā saņemtās lg. Kr. 500.- nav vis izmaksājusi inkaso vekseļu iesniedzējam - firmai "M...", - vai tās orderim, bet izlietojusi savu saistību deldēšanai Latvijas bankā. 2) Operācijās ar inkaso dokumentiem nāksies ciest Deutsche Bank & Diskontogesellschaft, Königsberg jo prece izsniegta firmai "Baltmilti", kuŗa daļu nobēdzinājusi. 3) Fakturu par B 639.1/11, kuŗu iesniedzis uz inkaso M.C..., banka nedevusi Latvijas bankai un pēdējā, pēc bankas darbinieku paskaidrojuma 70% no fakturas vērtības nolēmusi ieskaitīt Rīgas Uniona bankas saistību deldēšanai.

30. Pārejošas summas.

Pārejošo summu grāmata uz š.g. 12.februāri uzrādīja sekošu stāvokli:

Debetā	Ls 63.734,76
Kreditā	" 7.176,54
Debets saldo	<u>Ls 56.558,22</u>

kas saskanēja ar bilances tekošo izdevumu kontu.

Pārējošo summu debitā ievesti sekoši darījumi:

	Summa	Piezīmes
1) Avansi bankas darbiniekiem	4.552.-	
2) Avanss direktoram-rīkotājam	1.950.-	
3) Avansi un izmaksas advokātiem, sakarā ar piedzišanu	7.132.80	
4) Komisija par galv. rakstu Nr.619, Ls 40.000.-, izdotu A.Zeram	1.082.67	
5) Bacalkina parāds par 11.3.29.g.uz Equitrust, New York izsniegtiem 2 čekiem N.N.139 un 300 par \$ 2000.-	10.390.-	
6) R... k... izdotie \$ 100.- sakarā ar \$ 5.000.-, tratas diskontēšanu minētā bankā	519.50	
7) M.Ļ... parāds par 8.5.29.g. uz Equitrust New York izsniegto čeku Nr.1000/1523	519.-	
8) Aleks.Kārklīņa parāds par drošības naudu Tiesu palatā	15.000.-	
9) P.Krafta parāds par protesta izdevumiem, nenomaks.%, kormis. par garantijām etc.	4.191.27	
10) Viltots vekselis Nr.14287, kuŗš, pēc grāmatveža paskaidrojumiem, nodots kriminālpolicijai	400.-	
11) Depozīts tiesā akc.sab. "F..." prasības nodrošināšanai par bankas avalziro	12.200.-	
12)	100.-
13) Aizdevums A.A..., izsniegts 17.VIII.29.	500.-	A... izdevis parāda zīmi, ka parādu nokārtos nedēļas laikā. Parāda zīme nebija apmaksāta ar attiecīgu zīmognodokli.
14) A.F... un T..., braukšanas izdevumiem	160,-	
15) Diskonta % par D.L... veks. Nr.14057/8	74.-	
16) Starpība ink. kreditoros	100.-	Atzīmēts, ka šī starpība ievesta līdz kļūdas noskaidrošanai

17) Adr.P... parāds par 2 piedzītiem vekseliem N.2347 un 2310	1.160.22
18) D.L... un A.Rušmaņa parādi par vekseliem	1.857.-
19) Taksācijas izdevumi	118.-
20) 1928.gada debeta saldo atlikums par daž. darījumiem	1.453.36
21) Dažādas personas	274.94
Kopā	<u>63.734.76</u>

Kā no augšminētā redzams, pārējošo summu debetā ievestas tādas summas (piemēram: izdevumu operācijas, parādi par izsniegtiem čekiem etc.), kuŗām, pēc būtības, vajadzēja figurēt bilances citos kontos. Personām, kuŗām, bez parādiem uz pārējošām summām, skaitījās vēl dažādi cita veida parādi, apskatīti kopējā parādu sarakstā. Šādu parādu pārējošās summas skaitījās kopsummā par Ls 19.207.29. No pārējošo summu kontā ievestās atlikušās parādu daļas, Ls 44.527.47 apmērā, var uzskatīt par apšaubamām prasībām parādus par apmēram Ls 18.044.95.

Pārējošo summu kreditā ievestas sekošas summas:

1) Iemaksas uz dažādu vekseļu kārtošanas rēķina	Ls 6.713.04
2) Neizmaksātas summas 3 pad. locek.par sēdēm .. "	240.-
3) Parāds arhitektam G... par taksāciju	" 20.-
4) " Latvijas Lloidam par apdrošināšanu ... "	" 50.-
5) Advokatu honorāra atmaksas	" 45.50
6) Dažādas summas	" 108.-
	<u>K o p ā Ls 7.176.54</u>

31. Akciju kapitāls.

Saskaņā ar bankas statūtu § 3 noteikumiem, bankas pamatkapitāls līdzinās vienam miljonam (1.000.000) latu, kuŗi sadalīti 10.000 akcijās, katra 100 latu lielumā.

No minētām akcijām Rīgas Uniona bankai, pretēji statūtu § 29 nosacījumiem, piederēja:

akcijas nomināli par Ls 85.500.-, bet pēc grām.par Ls 72.500.- (sk.vērtsp.kontu)	
" " " " 100.000.- " " " " 60.200.- (sk.koresp. "Loro" kontu).	
<u>Ls 135.500.-</u>	<u>Ls 132.700.-</u>

No pārējām akcijām bankas portfeli konstatēja akcijas nomināli par Ls 804.500.- (sk. nodrošinājumu vērtspapīru kontu), tā tad atlikušā daļa, resp. akcijas par Ls 10.000.-, atradās akcionāru rokās.

32. Noguldījumi uz noteiktu laiku.

Uz noteiktu laiku banka pieņēmusi divus noguldījumus: 1) Ls 25000.- par 10% p.a. un 2) § 4.000.- a/k 5,175 = Ls 20.700.- par 9% + 3% p.a., resp. kopsummā Ls 45.700.-, kas saskaņēja ar bilances datiem uz š.g. 12.februāri.

33. Tekoši rēķini.

Pēc tekošu rēķinu grāmatām, uz š.g. 12.februāri t/rēķinu kredītsaldo līdzinājās	Ls 1.409.407.24
Bilance turpretīm, uzrādīja	<u>1.364.072.14</u>
Starpība	<u>Ls 45.335.10</u>

Noskaidrojot šo starpību, izrādījās, ka bilances summa palielināma par sekošām summām:

1) par nepareizi debetētiem tekošiem izdevumiem	Ls	297.24
(tekošu izdevumu vietā debetēts t/rēķinu konts)		
2) par reškontros jau pieskaitītiem, bet galvenā grāmatā vēl neizvestiem procentiem par 1929.g.	"	43.517.05
K o p ā par	Ls	<u>43.814.29</u>

sakarā ar ko faktiskā starpība līdzinājas tikai Ls 1.520.81, kuŗu, viņas niecīguma dēļ, nenoskaidrojām.

Tekošu rēķinu summas reškontros sadalītas divās grupās: a) tekošos rēķinos un b) tekošos rēķinos ar sevišķiem noteikumiem.

a) Tekošos rēķinos uz š.g. 12.februāri 141 klients bija noguldījis Ls 765.837.95 un 7 klienti bija pārvilkuši savus t/rēķinus par Ls 31.046.39.

Debitoros figurēja sekošas firmas resp. personas:

Resk.N.133 Asares lauks.patēr.biedr.	Ls	13.804.06
" " 155 Bacalkins, Aleks.	"	656.84
" " 1000 Kārklipš, Aleks.	"	807.32
" " 1021 K... tūku fabr.	"	13.502.10
Kopsummā par	Ls	<u>31.046.39</u>

Dažas no šīm summām izstāvēja kā pārvilkums jau ilgāku laiku.

Kreditoros figurēja sekošu 19 klientu lielākas summas:

Resk. N. 1007	Ls	26.083.96	Resk. N. 147	Ls	4.758.96
" " 1008	"	10.650.91	" " 162	"	78.236.51
" " 1009	"	151.562.20	" " 164	"	12.440.35
" " 1004	"	5.906.90	" " 172	"	26.451.02
" " 10029	"	13.769.72	" " 1031	"	20.020.79
" " 4	"	7.799.66	" " 1033	"	20.000.-
" " 7	"	94.158.66	" " 70	"	7.537.51
" " 41	"	90.239.75	" " 138	"	107.574.60
" " 45	"	36.429.36	" " 148	"	4.267.20
" " 110	"	8.333.93	K o p ā	Ls	<u>726.221.99</u>

Pieskaitot šai summai pārējo 122 klientu sīkos noguldījumus

Dabonam t/rēķinu kopsumma Ls 765.837.95

No klienta (resk. N.1009) š.g. 26.februārī bija ienācis caur notaru Krūklānu pieprasījums apmaksāt 2 čekus: N.6576 par Ls 150.000.- un Nr.6577 par Ls 2.868.45, bet, līdzekļu trūkuma dēļ, čeki netika apmaksāti.

b) Tekošos rēķinos ar sevišķiem nosacījumiem uz š.g. 12.februāri bija ievesti 5 klientu bloķēti t/rēķini:

Nr.501/504	Ls	535.289.48
502	"	10.000.-
503	"	49.774.-
506	"	70.552.20
507	"	9.000.-
	Ls	<u>674.615.68</u>

No visu tekošo rēķinu kopsummas Ls 1.440.453.65 bija bloķēti, pēc atzīmēm grāmatās " 767.097.26 tā kā brīvo tek. rēķ. bija tikai par Ls 673.356.37

Bloķēto tekošo rēķinu kopsumma var vēl palielināties, jo gan drīz visiem klientiem, kuŗi izveduši ar banku aktīvas operācijas, bija atvērti bankā arī tekoši rēķini.

Laikā starp š.g. 12. un 21.februāri tekošie rēķini samazinājās par Ls 142.946.07, to starpā 8 klientu konti:

R. N. 1017	Ls	2.000.-	R. N. 97	Ls	277.54
" 1024	"	400.-	" 108	"	1.250.-
" 1026	"	25.05	" 186	"	820.09
" 80	"	343.55	" 193	"	1.322.32

Kopsummā par Ls 6.438.55

pilnīgi likvidēti. Pārējo samazinājumu lielākās summas krīt uz kontu Nr.7 - Ls 94.000.- un kontu Nr.1007 - Ls 25.000.-. Konts Nr.7 pieder a/s "Chr.Backman" un minētais samazinājums izskaidrojams ar to, ka kasē konstatētie divi a/s "Chr.Backman" čeki, kopsummā par Ls 94.000.-, revīzijas laikā norakstīti no konta Nr.7 -, reizē ar to likvidējot kasē atrastos čekus. Līdz ar to konstatējams, ka a/s Chr.Backman t/rēķins, pa daļai, uzskatāms par fiktīvu.

33. Vekselu rediskonts.

Pēc provizoriskās bilances vekseli skaitījās rediskontā	
Latvijas bankā par	Ls 1.127.086.04
citās kredītiestādēs par	" 109.461.52
K o p ā par <u>Ls 1.236.547.56</u>	

Saskaņā ar Latvijas bankā ievāktām ziņām, Rīgas Uniona bankai skaitījās uz š.g. 12.februāri Ls 1.124.237.81 liels rediskonta parāds, t.i. par Ls 2.848.23 mazāk.

Bilancē uzrādītais rediskonta parāds citās kredītiestādēs, Ls 109.461.52 apmērā, pēc darbinieku paskaidrojumiem, arī uzskatāms par rediskontu Latvijas bankā. Starpība tikai tā, ka šīnī gadījumā vekseli nav rediskontēti tiešā ceļā, bet indirekti caur firmu Chr.Backman, izmantojot tādā veidā firmas Chr.Backman kredītu Latvijas bankā.

34. Spec. tek. rēķini Latvijas bankā.

Latvijas bankā Rīgas Uniona banka saņēmusi uz š.g. 12.februāri sekošus spec. tek. rēķinu kredītus:

	Pēc Rīgas Uniona bankas grāmatām	Pēc Latv. bankas grāmatām	Starpība pret Latv. bankas datiem
Sp. tek. rēķ. N. 77 pret precēm	Ls 2.542.742.31	2.482.625.45	+ 60.116.86
" " " " 166 " veks.	" 101.885.87	101.885.87	-
" " " " 205 " oblig.	" 198.014.69	198.014.69	-
	<u>Ls 2.842.642.87</u>	<u>2.782.526.01</u>	<u>+ 60.116.86</u>

Saskaņā ar Latvijas bankas š.g. 24.marta rakstu, spec. tek. rēķins N.77 uz š.g. 13.februāri bija nodrošināts ar precēm nominālā vērtībā par Ls 4.199.328.40. Tomēr, pie preču pārbaudes, Latvijas banka konstatējusi preču iztrūkumu par Ls 1.031.648.46.

Pie preču pārbaudes konstatētie preču iztrūkumi, izskaidrojami pa daļai ar to, ka klienti savas saistības Rīgas Uniona bankā nokārtojuši, bet pēdējā nav atbrīvojuši attiecīgos apmēros Latvijas bankā pārķīlātās preces un pa daļai ar to, ka bankā iekīlātās preces nobēdzinātas.

Salīdzinot Latvijas bankas datus ar Uniona bankas datiem, konstatējam, ka daudzos gadījumos preces pārķīlātās Latvijas bankā par lielāku summu, nekā bija iekīlātās Rīgas Uniona bankā. Piemēram:

	Latvijas bankā pārķīlātās preces	Rīgas Uniona bankā iekīlātās preces	Starpība
A/s.L.& J.H...	Ls 250.470.80	Ls 57.658.44	Ls 192.812.36
G.N...	" 15.211.21	" 14.938.78	" 272.43
E.P...	" 105.100.-	" 99.675.-	" 5.425.-
R.F...	" 15.600.-	" 3.720.-	" 6.880.-
"Kurzemes Lauksaimnieks"	" 9.600.-	" 6.600.-	" 3.000.-
Š.K...	" 9.750.-	" 9.390.-	" 360.-
L.Š...	" 64.896.-	" -	" 64.896.-
J.V...	" 31.832.-	" 25.520.-	" 6.312.-
Sab. "Baltmilti"	" 467.600.-	" 446.400.-	" 21200.-

	Ls		
A/s "B..."	Ls 127.511.56	Ls 105.030.15	22.481.41
G.H...	" 2.469.80	" 2.129.80	" 340.-
A/s "K... un K..."	" 80.000.-	" 32.000.-	" 48.000.-
A/s "Ch..."	" 33.030.19	" 25.404.25	" 7.625.94
B.M... & G.C...	" 384.426.40	" 334.081.40	" 50.345.-
Sab. "G..."	" 11.011.-	" 10.351.-	" 660.-
P.Krafts	" 10.920.-	" 8.920.-	" 2.000.-

Tā kā Rīgas Uniona banka Latvijas bankā pārķīlātās preces nav atbrīvojuši reizē ar preču atbrīvošanu Rīgas Uniona bankā, bankas klientiem var rasties zaudējumi.

Atzīmējams, ka arī bankas parāds par Latvijas bankā pārķīlātām precēm, daudzos gadījumos pārsniedza klientu spec. tek. rēķinu parādus Rīgas Uniona bankā.

35. Nodokļi.

Pēc Rīgas Uniona bankas sastādītā izvilkuma, nodokļu kontā uz š.g. 12.februāri skaitījās:

1) agrāko gadu nenomaksāto nodokļu atlikumi, t.i.					
kapitāla nodokļa nenomaksātā daļa par 1928.gadu			Ls	2.000.-	
peļņas " " " " 1925. " "			"	3.000.-	
" " " " " 1926. " "			"	13.000.-	
ienākumu nodoklis par 1925.gadu			"	6.877.65	
" " " 1926. "			"	6.893.85	
					Ls 31.771.50

2) 1929.gadā aprēķinātie nodokļi:

soda nauda par 1925. un 1926.gadu				
nodokļu nomaksas nokavēšanu	Ls	9.633.25		
0,396% no spec.tek.rēķ. $\frac{7}{100}$ par 1929.g.		2.365.10		
1929.g. 5% no tek.rēķ. $\frac{7}{100}$		183.03	"	12.231.38

Nodokļu konta kopsumma pēc bilances uz 1930.g.12.febr. Ls 44.002.88

Bez tam, nodokļu konts papildus kreditēts, ar 1929.g.

31.decembra datumu, kas bilancē vēl nebija izvests,
par 5% nod. no tek. rēķ. $\frac{7}{100}$ par 1929.gadu

Faktiskā nenomaksāto nodokļu kopsumma

36. Akcepti un citas saistības.

Uz š.g. 12.februāri akceptu un citu saistību kontā skaitījās sekošas saistības:

1) Linu monopola nodaļai	Ls	97.038.73
2) Valsts saimniecības departamentam	"	100.000.-
3) Rīgas starptautiskai bankai	"	20.000.-
4) Akc. sab. "S..."	"	7.168.-
5) A/s "L. & J.H..."	"	40.000.-
6) Par Zemnieku bankas tratu N.187, ar term. pie uzrādīšanas	"	47.250.-
7) " " " " N.188 ar term. pie uzrādīšanas	"	18.750.-
8) Par avalu uz "Baltmilti" izstādītām tratām Nr.1562/65	"	20.000.-
9) Par akceptu uz tratu Nr.1711 par V.Mk. 8.429,33 ..	"	10.469,23
K o p ā	Ls	360.675.96

kas saskan ar bilancē uzrādīto kopsummu.

37. Rīgas Uniona bankas mēnešu bilances.

Saskaņā ar likumu par kredītiestāžu un tirdzniecības-rūpniecības uzņēmumu norēķiniem un iesniedzamām ziņām, akciju banku mēnešu bilances izsludināšanas Finanču ministrijas noteiktā periodiskā izdevumā.

Rīgas Uniona bankas pēdējā mēnešu bilancē uz 1929.g. 1.decembri izsludināta 1930.g. 15.februārī žurnālā "Ekonomists" Nr.2. Pēc minētās bilances, avalu un garantiju kopsurms līdzinājās Ls 2.664.650.23 pie kam tā pēc nodrošinājumiem sadalījās sekoši:

a)	ar precēm un preču dokumentiem	Ls	1.265.355.13
b)	" " " vērtspapīriem	"	772.872.28
c)	" blokētiem tekošiem rēķiniem	"	626.422.82
		Ls	2.664.650.23

Spriežot pēc bankas galvojuma un to nodrošinājumu kopsavilkumu uz 1929.g. 1.decembri, izsniegtie galvojumi un to nodrošinājumi uz minēto datumu uzrādīja sekošu ainu:

a)	galvojumi par Ls 775.252.47 nodrošināti ar precēm par Ls 1.265.355.13	
b)	" " " 112.150.- " " oblig. " " 183.900.-	
c)	" " " 611.422.82 nodroš.ar tek.rēķ.atli-	
	kumiem " " 611.422.82	
d)	" " " 210.950.- " " akcijām " " 226.550.-	
e)	" " " 231.166.42 " " divparakstu	
	vekseliem " " 996.716.-	
f)	" " " 42.802.- " " solovekseliem" " 59.200.-	
g)	" " " 15.000.- " " blokētiem "Lo-	
	ro"rēķiniem par " " 15.000.-	
h)	" " " 665.906.52 bez nodrošinājuma	
	<u>Ls 2.664.650.23</u>	<u>Ls 3.358.143.95</u>

Saskaņā ar 1929.g. 26.julijā apstiprinātiem statātu grozījumiem, izsniegtām garantijām un avāliem jābūt nodrošinātiem ar statātu § 13, 2.pantā uzskaitītām vērtībām. Ar pievestā pantā minētām drošībām un apmēros uz 1929.g. 1.decembri garantijas bija nodrošinātas tikai par Ls 1.544.101.44, t.i.

ar precēm nodrošinātas garantijas par	Ls	602.658.95
" obligācijām " " " "	"	114.069.67
" akcijām " " " "	"	210.950.-
" blokētiem tek.rēķiniem " " " "	"	611.422.82
" " "Loro" " " " "	"	15.000.-

Ls 1.544.101.44

Tā tad pārējās garantijas kopsummā par Ls 1.110.548.79, nebija nodrošinātas pēc statātu § 13, 2.panta noteikumiem, pie kam galvoju- mi par Ls 708.708.52 bija pilnīgi bez nodrošinājuma.

38. Pārvaldes organu lēmumi attiecībā uz a/s. a/s. Chr.Backman un atj. sab. "Lats" - kredītiem.

A/s "Chr.Backman" kopējs parāds uz 12./II.30.g. līdzinājās Ls 2.247.645.29. 1925.g. 9.dec. valdes protokolā Nr.146 fiksēts, ka "a/s "Chr.Backman" kopējs parāds uz 1925.g. 2.dec. bijis Ls 464.416.25 neieskaitot % un citus sīkus izdevumus. Šis parāds ir nodrošināts ar dažādām akcijām par Ls 280.000.- un dažādiem vekseliem par Ls 625.000.-

1926.g. 8.janvara valdes sēdē (protokols Nr.154) "A.Klīve ziņo, ka pie bankas griezušies atsevišķi a/s Chr.Backman akciju mantinieki, valdes locekļi un kreditori ar lūgumu uzņemt minētās sabiedrības reorganizāciju un izvest to no tagadējā grūtā saimnieciskā stāvokļa. Valde uzņemas šo reorganizācijas darbu pie sekošiem noteikumiem":

1) Ja Anglijas kreditori dzēs mazākais 75% no savas negarantētās prasību summas un uz nedzēsto parāda summu attiecina moratoriju,
2) A/s. Chr.Backman īpašumu mantinieki nodod Rīgas Uniona bankai pilnā īpašumā sekošus īpašumus:

a) Tūjas spirta dedzinātavu, b) vasarnīcu Dubultos, c) Ch.Meierovics personīgo automobili, d) Ch.Meierovics dzīvokli ar visu iekār- tu, e) visu Chr.Meierovics un a/s Chr.Backman piederošo akciju kuponus par 1925., 1926.g.g., f) vēl bankās neieķīlātās akcijas, g) a/s Chr. Backman visas akcijas.

3) Tagadējiem a/s Chr. Backman valdes un revīzijas komisijas locekļiem uz pirmo Rīgas Uniona bankas uzaicinājumu, jāatsakās no savām pilnvarām un jaunizvēlamai valdei un revīzijas komisijai jānodrošina pilnīga rīcības brīvība. Ja šie noteikumi tiktu izpildīti, tad deficīta atlikumu uzņemtos Rīgas Uniona banka.

1926.g. 27.janvāra (prot. Nr.18) padomes sēdē "vārdu ņem J.Velens un lūdz paskaidrojumu, kāpēc a/s Chr. Backman piešķirti samērā lieli kredīti. Paskaidrojumu par šo dod A.Klīve un norāda, ka galvenais parāds cēlies pēc Z.Meierovica nāves, kad firmas vadītājam nebija iespējams pašai pietiekoši par sabiedrību interesēties un mūsu banka bijusi spiesta izpalīdzēt."

1926.g. 1.februārī (prot. Nr.19) padome "nolēmj piekrist valdes 1926.g. 8.janvāra lēmumam". 1926.g. 20.okt. valdes prot. Nr.214 atzīmēts "Bankai piederošās a/s Chr. Backman akcijas nomināli Ls 100.000.-, ierakstīt uz vērtspapīru rēķina par 50% no viņu nominālās vērtības". Tā paša protokola 12.punktā "Samaksāt Latvijas zemnieku bankā a/s Chr. Backman ierēdņu izstādītos vekselus par Ls 12.000.-, dzēšot no vekselu summas 25% un ieskaitot šo summu a/s Chr. Backman rēķinā".

1928.g. 7.marta valdes protokolā Nr.289 atzīmēts "Piekrīt, ka a/s Chr. Backman izdod pilnvaru-prokuru J.Silim, ar kuru valde iepazīstas, to nolasot". 1928.g. 25.aprīļa padomes sēdē (prot. Nr.52) "padomes priekšsēdētājs M.Gobiņš ziņo, ka saskaņā ar š.g. 29.marta padomes lēmumu, padomes locekļi M.Gobiņš, J.Velens, A.Vilumsons izdarījuši bankas valdes darbības revīziju un konstatējuši, ka ir iestājušās ne-normālas attiecības ar a/s Chr. Backman, kamdēļ šīnī jautājumā piegriegriējama sevišķa vērība. Padome lūdz bankas valdes locekļus A.Kalniņu un T.Ulmani piegriegt šīs firmas darbībai sevišķu vērību, aizstāvēt bankas intereses minētās sabiedrības valdē."

Tā paša gada 7.junijs valdes sēdē (prot. Nr.302) nolēmts no bankas nekārtīgiem parādniekiem iegūt Rīgas Uniona bankas 1260 akcijas nomināli par Ls 126.000.- un pārdot a/s Chr. Backman par Ls 113.000.-

1928.g. 4.julija valdes sēdē (prot. Nr.306) nolēmts "Apstiprināt a/s Chr. Backman spec.tek.rēķina kredītu Ls 1.000.000.- Sabiedrības parāds bankai uz š.g. 20.junijs ir Ls 885.017.27 liels. Tā kā Rīgas Uniona bankai pieder visi 100% no minētās sabiedrības akcijām, tad nodrošinājumus šim rēķinam nepieprasīt."

1928.g. 19.sept. valdes sēdē (prot. Nr.318) lemts "Grozot valdes š.g. 4.julija 3.p. lēmumu, paaugstināt a/s Chr. Backman spec. tek. rēķina kredītu no Ls 1.000.000.- uz Ls 1.250.000.- Tā kā Rīgas Uniona bankai pieder visi 100% no minētās sabiedrības akcijām, tad nodrošinājumus šim rēķinam nepieprasīt."

Tā paša mēneša 27.dienā valde lēmusi (prot. Nr.320) "Par a/s "Chr. Backman" izsniegtiem galvojumu rakstiem sevišķus nodrošinājumus neprasīt, jo bankai pieder 100% no minētās sabiedrības akcijām, tā kā nodrošinājumu pieprasīšana atkrīt."

1929.g. 5.aprīļa valdes sēdē (prot. Nr.352) nolēmts "bankā iekā-lāto preču uzraudzību uzdot sab. Chr. Backman direktoram-rīkotājam J.Silim, kurš var ņemt sev palīgā minētās sabiedrības darbiniekus." Pēc Finanču ministrijas tirdzniecības nodaļas informācijas, a/s Chr. Backman 1928.g. 29.martā akcionāru sapulcē ievēlēti valdē: T.Ulmanis, A.Sodums un E.Maurings, kuri tanī pašā laikā bija arī Rīgas Uniona bankas darbinieki - pirmais valdes loceklis, otrs valdes locekļa kandidāts un trešais - prokurists.

1929.g. 11.aprīļa valdes sēdē (prot. Nr.361) fiksēts: "uz direktora-rīkotāja lūgumu (ar 1928.g. 12.dec. valdes lēmumu, kas atzīmēts protokolā Nr.333, par direktoru-rīkotāju pieņemts sākot ar 1928.g. 10.decembri Aleksandrs Kārklis) atsvabina viņu no atbildības par operācijām, kas stāv sakarā ar a/s "Lats", a/s Chr. Backman un firmu Pauls Asares lauks. raž. biedrības darījumiem, bankas izsniegtiem šīm firmām, kā arī čekiem."

1929.g. divos valdes protokolos (N.N. 406 un 410) A.Kārklis lūdz pret garantiju izsniegtu Kraftam.-

No pievestiem protokolu izvilkumiem redzams, ka valde jau 1925. g. znesusi lēmumus, kas runā pretīm statūtiem.

Padomes kandidāti.

Millers A. no 1928.g. 28.IV. līdz pēdējam laikam.

Revīzijas komisija.

Briedis A.	no dibināšanas	līdz pēdējam laikam	
Šmidts A.	"	"	1928.g. 28.IV.
Sūna K.	"	"	" "
Zutte K.	"	"	1929.g. 11.V.
Burkevics R.	"	"	" "
Are J.	" 1928.g.28.IV.	"	" "
Kresevskis J.	" " "	"	pēdējam laikam, bet kā kandidāts no dibin.
Pētersons E.	" 1929.g. 11.V.	"	- " -

40. Valdes un bankas darbinieku kredīti.

Kredītlikuma 27.panta noteikumi noliedz valdes locekļiem, direktoram-rīkotājam un darbiniekiem savā bankā kreditēties. Šie noteikumi nav ievēroti, jo uz š.g. 12.februāri bija kreditējušies:

valdes loceklis Aug.Kalniņš	Ls 6.500.-
" " Aleks.Kārklīņš	" 17.760.82
bankas darbinieks Nik.Bergs	" 450.-
" " E.Mauriņš	" 900.-
" " A.Inselbergs	" 110.-

K o p ā Ls 25.720.82

Bez tam valdes locekļa kandidāts T.Ulmans saņēmis kredītu Ls 6.555.- aprērā.

41. Revīzijas komisijas darbība.

Spriežot pēc revīzijas komisijas 1925.g. 12.marta protokola Nr.2, revīzijas komisija apspriedusi komisijas darbības veidu un kompetenci, it sevišķi griežot vērību uz to, vai komisijai ir tiesība un pienākums pastāvīgi pārraudzīt bankas darbību, jeb vai komisija pārbauda tikai gada norēķinus un sakarā ar šiem norēķiniem revidē visu bankas darbību.

Konstatējot, ka statutos nav tieša norādījuma par to, ka revīzijas komisijai būtu tiesība un pienākums bankas darbību revidēt katrā laikā, revīzijas komisija nolēmasi, saskaņā ar statūtu § 68 punkta "b" piezīmi, stāties pie bankas valdes visas darbības pārbaudīšanas tikai pēc bankas norēķinu saņemšanas, jo pēc statūtu § 53 noteikumiem, pastāvīga pārraudzība piekrītot padomei.

1926.g. 30.martā (prot. Nr.3) revīzijas komisija konstatējusi, ka bankas darbība ir attīstījusies sekmīgi un statūtu robežās un nolēmasi atzīt bankas darbību par pareizu un likt bankas akcionāru pilnai sapulcei priekšā sastādīto un aprevidēto pārskatu par notecējušo darbības pārskata laiku apstiprināt.

27.g. 21.aprīlī (prot. Nr.4) revīzijas komisija nolēmasi: 1) sastādīto darbības pārskatu par 1926.gadu atzīt par pareizu akcionāru pilnai sapulcei priekšā to apstiprināt; 2) ievērojamā laikmeta svārstīgo saimniecisko konjunkturu, aizraipadomei ar valdi būt uzmanīgiem aizdevumu nodrošinājumam saņemšanā.

1929.g. 23.aprīļa un 1929.g. 29.aprīļa protokolos (Nr.5 un 5-a) revīzijas komisija atzinusi bankas darbību par pareizu un priekšā pilnai sapulcei gada pārskatus par 1927. un 1928. gadu atzīt un apstiprināt.

42. Svarīgākie statūtu un kredītlikuma pārkāpumi.

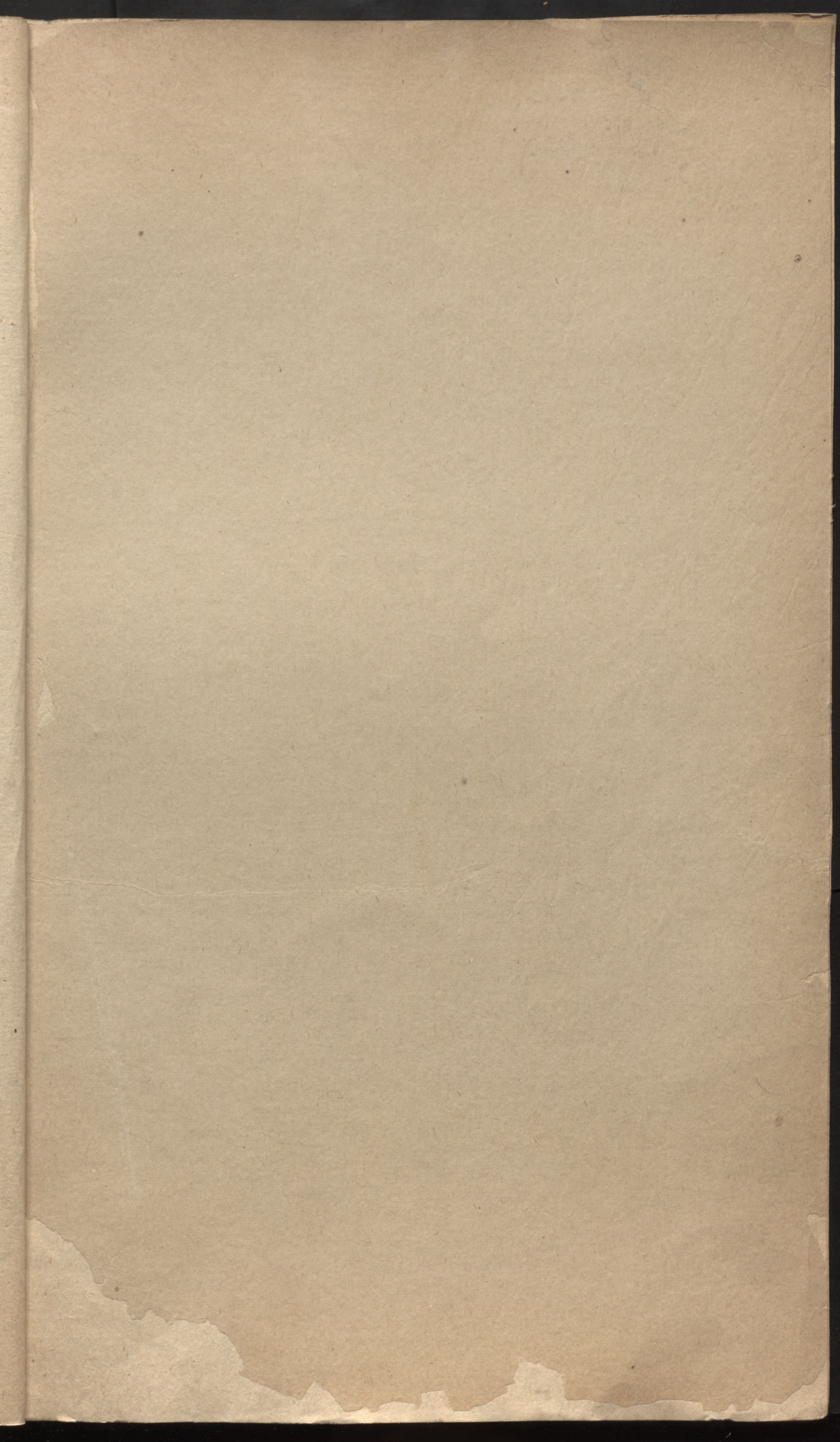
Rīgas Uniona bankas darbībā konstatēti sekoši svarīgākie statūtu un kredītlikuma noteikumu pārkāpumi un nepareizības:

- 1) pret precēm izsniegti aizdevumi vairāk par 2/3 no preču vērtības (statūtu § 13 p.2 d);
- 2) garantijas un avali nav nodrošināti saskaņā ar statūtu § 13. p.2 nosacījumiem (statūtu § 13. p.8);
- 3) pārķīlātas obligācijas bez īpašnieku piekrišanas (statūtu § 13, p.15);
- 4) klientiem atvērto blanko kredītu kopsumma pārsniedz atļauto normu un ilgumu (statūtu § 14 un kredīta lik. § 19);
- 5) banka ieguvusi savas akcijas (stat. § 29);
- 6) banka pieņēmusi savas akcijas parādu nodrošināšanai (stat. § 29);
- 7) bankas saistību kopsumma pārsniedz maksimālo normu (stat. § 33);
- 8) valdes loceklis A.Kārklis nav deponējis bankā valdes locekļa akcijas (stat. § 39);
- 9) valde nav izpildījusi savus pienākumus, jo bankas lietas vadījusi pretēji statūtu nosacījumiem (stat. § 43);
- 10) padome nav izpildījusi savus pienākumus, jo nav raudzījusies uz to, lai valde vadītu bankas darbību statūtu nosacījumu robežās (stat. § 53);
- 11) rezerves kapitāls nebija ieguldīts valsts un valdības garantētos vērtspapīros (stat. § 77);
- 12) saņemtās drošības (vekselus) un papildu drošības (obligācijas) banka vienā un tanī pašā laikā izlietojusi dažādu savu saistību nodrošināšanai;
- 13) iekļātās preces atstātas pašu iekļātāju atbildīgā glabāšanā, kas nesaskan ar likumu par rokas ķīlām;
- 14) ķīlā pieņemtās preces pārķīlātas Latvijas bankā par lielākām summām, nekā iekļātās Rīgas Uniona bankā;
- 15) pārsniegti maksimāli kredīti vienai personai (kredīta lik. § 23);
- 16) izsniegti kredīti valdes locekļiem un bankas darbiniekiem (kred. lik. §27);
- 17) izvestas nesegtu čeku operācijas (Lik. par čeku);
- 18) kases atlikums neatbilst kredītlikuma § 20 prasībām;
- 19) pielaistas nepareizības inkaso operācijās, izlietojot iekasētās summas bankas saistību segšanai un izsniedzot inkaso dokumentus, nesākot pretvērtību.

Atzīmējams, ka te atkārtoti tikai galvenie statūtu un likumu pārkāpumi.

Rīgā, 1930.g. 3.aprīlī.

Revidenti (paraksti).

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309069780